

## Spis treści

<b>Alwernia.....</b>	<b>9</b>
I. KRZYŻ PAMIĘCI.....	10
II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ.....	10
III. KRZYŻ WSPOMOŻENIA.....	11
IV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ.....	12
V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ.....	13
VI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY.....	14
VII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ.....	14
VIII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	15
IX. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY.....	16
X. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY.....	17
XI. KAPLICZKA JEZUSA ECCE HOMO.....	18
XII. KRZYŻ BOŻEJ MĘKI.....	19
XIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES.....	20
XIV. KAPLICZKA JEZUSA CHRYSZTUSA W OGROJCU.....	21
XV – XXVIII. KAPLICZKI DROGI KRZYŻOWEJ.....	22
XXIX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ ANIELSKIEJ.....	23
XXX. KRZYŻ MISYJNY.....	24
XXXI. FIGURA POKUTNICY.....	25
XXXII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ.....	25
XXXIII – XXXVI. FIGURY CZTERECH EWANGELISTÓW.....	26
XXXVII. GŁAZ PAMIĘCI.....	27
XXXVIII. FIGURA CHRYSZTUSA FRASOBLIWEGO.....	28
XXXIX. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY.....	29
XL. KRZYŻ MISYJNY.....	29
XLI. FIGURA ŚW. FRANCISZKA.....	30
XLII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ.....	31
XLIII. KAPLICA PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO.....	32
XLIV. KAPLICZKA SERCA JEZUSOWEGO.....	34
XLV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ.....	34
XLVI. KAPLICZKA MĘKI PAŃSKIEJ.....	36
<b>Brodla.....</b>	<b>39</b>
I. FIGURA ZABYTKOWA ŚW. JANA NEPOMUCENA.....	40
II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES.....	40
III. KAPLICZKA.....	41
IV. KAPLICZKA.....	41
V. KAPLICZKA.....	42
VI. KAPLICZKA.....	43
VII. KAPLICZKA DOMKOWA.....	44
VIII. KRZYŻ Z KAPLICZKĄ.....	44

IX, X. KAPLICZKI.....	45
XI. KAPLICZKA.....	46
XII. KRZYŻ.....	47
XIII. KRZYŻ.....	47
XIV. KAPLICZKA – POMNIK MINIONEJ ZARAZY.....	48
XV. KAPLICZKA.....	49
XVI. KRZYŻ PAMIĘCI.....	50
XVII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	51
KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE.....	51
<b>Grojec.....</b>	<b>53</b>
I. KAPLICA P.W. NMP NIEPOKALANIE POCZĘTEJ.....	54
II. KRZYŻ PRZY UL. BARTOSZA GŁOWACKIEGO.....	55
III. KAPLICZKA NA DRZEWIE.....	56
IV. KAPLICZKA NA DRZEWIE.....	57
V. KAPLICZKA.....	58
VI. KAPLICZKA NA DRZEWIE.....	59
VII. KAPLICZKA NA CMENTARZU CHOLERYCZNYM.....	59
VIII. KRZYŻ NA ROZDROŻU.....	61
IX. KAPLICZKA PRZY ULICY GROJECKIEJ.....	62
X. KAPLICZKA W NOWEJ WSI NA POLU JANIKÓW.....	63
XI. KAPLICZKA OGRODOWA.....	64
XII. KAPLICZKA I KRZYŻYK NA DRZEWIE.....	64
XIII. KAPLICZKA NA DRZEWIE.....	65
XIV. KAPLICZKA SZAFKOWA.....	66
XV. FIGURA ŚW. FLORIANA.....	66
XVI. KRZYŻ MISYJNY PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM.....	67
<b>Kwaczała.....</b>	<b>69</b>
I. KRZYŻ DZIĘKCZYNNY.....	70
II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ KALWARYJSKIEJ.....	70
III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES.....	71
IV. KRZYŻ WSPOMOŻENIA.....	72
V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ.....	73
VI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ.....	74
VII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ.....	75
VIII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	75
IX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ.....	76
X. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES.....	77
XI. FIGURA DZIĘKCZYNNY.....	78
XII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	79
XIII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	79
XIV. KRZYŻ PAMIĘCI.....	80
XV. KAPLICZKA TABORSKICH.....	81
XVI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ.....	82

XVII. GROTA MATKI BOŻEJ Z LOURDES .....	83
XVIII. KRZYŻ MISYJNY .....	83
XIX. KRZYŻ PAMIĘCI .....	84
XX. KRZYŻ PAMIĘCI .....	84
XXI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ.....	85
XXII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z DZIECIĄTKIEM JEZUS .....	86
XXIII. KRZYŻ DZIĘKCZYNNY .....	88
XXIV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ .....	89
XXV. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW .....	90
XXVI. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW .....	91
XXVII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW .....	91
XXVIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ .....	92
XXIX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ.....	93
XXX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ .....	94
XXXI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ GIDELSKIEJ .....	95
XXXII. KRZYŻ PAMIĘCI.....	97
XXXIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ.....	97
XXXIV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ KALWARYJSKIEJ.....	98
<b>Mirów .....</b>	<b>99</b>
I. KAPLICZKA DZIECIĄTKA JEZUS ZBAWICIELA ŚWIATA .....	100
II. KRZYŻ Z WIZERUNKIEM CHRYSZTUSA .....	102
<b>Nieporaz .....</b>	<b>105</b>
I. KAPLICZKA .....	106
II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ LORETAŃSKIEJ .....	107
III. KAPLICZKA .....	108
IV. KAPLICZKA PRZY SKRZYŻOWANIU DRÓG .....	109
V. KRZYŻ W PUSZCZY DULOWSKIEJ .....	109
VI. KRZYŻ NA MOGILE ŻOŁNIERZA.....	110
VII. KRZYŻ .....	111
KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE.....	111
<b>Okleśna.....</b>	<b>113</b>
I. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANEJ .....	114
II. KAPLICZKA SŁUPOWA Z KRZYŻEM I WIZERUNKIEM CHRYSZTUSA.....	115
III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ .....	116
IV. KAPLICA POD WEZWANIEM IMIENIA MARYI .....	117
V. KAPLICZKA „PAPIESKA” ŚW. HUBERTA.....	119
VI. KRZYŻ MISYJNY PRZY KOŚCIELE P.W. MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ.....	123
VII. KAPLICZKA ŚW. JÓZEFA Z DZIECIĄTKIEM.....	124
VIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ.....	125
<b>Podłęże .....</b>	<b>127</b>
I. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z I POŁ. XIX W. ....	128

II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ.....	129
III. KRZYŻ Z CHRYSZTUSEM UKRZYŻOWANYM .....	130
<b>Poręba Żegoty.....</b>	<b>133</b>
I. KRZYŻ PRZYDROŻNY .....	134
II. KAPLICZKA-GROTA W OGRODZIE PLEBAŃSKIM .....	134
III A, B. ZABYTKOWE FIGURY KAMIENNE .....	135
IV. KAPLICZKA PRZY DRODZE NA POTOK PÓŁNOCNY.....	136
V. KAPLICZKA PRZY DRODZE NA POTOK POŁUDNIOWY.....	137
VI. KAPLICA-MAUZOLEUM RODZINY SZEMBEKÓW W PAŁACOWYM PARKU KRAJOBRAZOWYM .....	137
VII. KRZYŻ „MOGIŁA” .....	138
VIII. KRZYŻ .....	139
IX. KAPLICZKA-GROTA .....	140
X. KAPLICZKA .....	140
XI. FIGURY PRZY DOMU ZAKONNYM SIÓSTR PASJONISTEK.....	141
XII. KRZYŻ .....	142
XIII. KRZYŻ MISYJNY .....	143
KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE.....	143
<b>Regulice .....</b>	<b>145</b>
I. KRZYŻ W OGRODZIE PLEBAŃSKIM .....	146
II. KAPLICZKA NA „SKAŁKACH”.....	146
III. KRZYŻ NA CMENTARZU „CHOLERYCZNYM” W SIMOCIE .....	147
IV. KAPLICZKA ŚW. JANA NEMPOMUCENA .....	148
V. KAPLICZKA PRZY UL. CHRZANOWSKIEJ.....	149
VI. KAPLICZKA .....	150
VII. MILENIJNY KRZYŻ NA WZGÓRZU GRZMIĄCZKA.....	151
VIII. KAPLICZKA „NAD ŹRÓDŁAMI WODNYMI”.....	153
IX. KAPLICZKA ŚW. JANA NEMPOMUCENA.....	154
X. KAPLICZKA PRZY ALEI JANA PAWŁA II .....	155
XI. KAPLICZKA W LESIE BRANDYSKA.....	156
XII. KAPLICZKA P.W. MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ NA CZARNEJ GÓRZE .....	157
XIII. KRZYŻ MISYJNY .....	159
KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE.....	160
<b>Źródła.....</b>	<b>161</b>
I. KAPLICZKA OGRODOWA MATKI BOŻEJ Z LOURDES .....	162
II. KAPLICA MB NIEPOKALANIE POCZĘTEJ I ŚW. ANTONIEGO .....	163
III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ .....	164
IV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ .....	165
V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANEJ .....	166
VI. KAPLICZKA MYŚLIWSKA JEZUSA ECCE HOMO .....	167
Podziękowania dla osób które udzieliły informacji o opisanych obiektach. ....	169



**Józef Adamecyk** – ur. w 1937 roku w Chrzanowie. Obecnie emeryt mieszkający w Chrzanowie. Jest autorem publikacji *Kapliczki, krzyże i figury przydrożne w Chrzanowie i w Łuszczowicach* oraz *Śladami świętych i błogosławionych oraz kandydatów na ołtarze*.

Miłośnik kapliczek i krzyży przydrożnych. Jest w posiadaniu „Krajoznawczej odznaki im. Jana Pawła II” w stopniu brązowym, srebrnym, złotym i z diamentami.



**Wiesław Bigosiński** – ur. w 1945 roku w Krakowie. Absolwent Wydziału Geodezji Górniczej i Wydziału Geologiczno-Poszukiwawczego AGH. Od 40-tu lat mieszkaniec Alwerni – pasjonat lokalnej historii, architektury, inwentaryzacji i re-witalizacji obiektów zabytkowych.

Hobby: turystyka krajowa i zagraniczna, filokartystyka – kolekcjonowanie kopert, kart i pocztówek „z mapkami” z całego świata, starych pocztówek z Alwerni i okolic, kolekcjonowanie skał i minerałów oraz miejscowych okazów paleontologicznych. Laureat wielu konkursów m. in. III edycji konkursu fotograficznego „Ocalić od zapomnienia” organizowanego corocznie przez Muzeum Historyczne m. Krakowa, konkursu „Zabytek i jego detal” – redakcji „Spotkania z zabytkami” i Towarzystwa Opieki nad Zabytkami, zwycięzca konkursu na „Projekt herbu miasta Alwernia”.



**Zbigniew Mazur** – kustosz i dyrektor Muzeum w Chrzanowie. Absolwent etnografii Uniwersytetu Jagiellońskiego i studiów podyplomowych UJ w zakresie zarządzania kulturą i muzealnictwa. Autor interesujących wystaw muzealnych, publikacji m.in. o kapliczkach, Solidarności i związkach Jana Pawła II z ziemią chrzanowską oraz artykułów prasowych. Inicjator wielu przedsięwzięć kulturalnych, konkursów literacko-historycznych i koncertów charytatywno-papieskich. Miłośnik lokalnej historii, kultury i tradycji

Muzeum w Chrzanowie  
im. Ireny i Mieczysława Mazarakich



Józef Adameczyk  
Wiesław Bigosiński  
Zbigniew Mazur

**PRZYDROŻNE KAPLICZKI,  
KRZYŻE I FIGURY  
GMINY ALWERNIA**

## Wstęp

Muzeum w Chrzanowie im. I. i M. Mazarakich oddaje w Państwa ręce 4. część serii poświęconej kapliczkom ziemi chrzanowskiej. Tym razem publikacja dotyczy przydrożnych kapliczek, krzyży i figur gminy Alwernia. Dzięki temu trzy gminy: Chrzanów, Libiąż i Alwernia mają zinwentaryzowane i opracowane wszystkie zabytkowe obiekty małej architektury sakralnej na swoim terenie. Jest to cenne przedsięwzięcie, gdyż w każdej miejscowości od wieków i pokoleń kapliczki i krzyże nierozdzielnie były związane z życiem i umiarem człowieka. Kapliczki były i są wyrazem żywej wiary i historii mieszkańców, a zarazem jednymi z najstarszych obiektów zabytkowych danej miejscowości. Przy nich modlili się mieszkańcy, spotykali, upamiętniali ważne wydarzenia historyczne czy osobiste. Często przy kapliczkach, na granicy wsi, żegnano po raz ostatni zmarłego odprowadzanego na miejsce wiecznego spoczynku. Niekiedy w miejscowościach odległych od kościoła parafialnego kapliczki pełniły funkcję małego kościółka, w którym odprawiano nabożeństwa.

Kapliczki stały na granicach miejscowości, na rozstajach dróg, przy mostach i na wzgórzach. Nie ma miejscowości w naszym powiecie gdzie by nie było kapliczki. Są one w nierozdzielny sposób wpisane w krajobraz kulturowy i przyrodniczy naszych wsi i miasteczek.

Dla mieszkańców gminy Alwernia kapliczki i krzyże zawsze były ważną częścią ich życia. Godnym podkreślenia jest fakt, iż mieszkańcy i rady sołeckie Gminy Alwernia dbają, w zdecydowanej większości, o swoje kapliczki. Remontują nie tylko małe obiekty, ale również angażują środki finansowe i własną pracę w generalne remonty dużych kaplic. Widać to również w utrzymaniu porządku oraz rokrocznej dekoracji kapliczek i krzyży. Charakterystycznym zjawiskiem dla np. Mirowa czy Kwaczały jest tradycyjne dekorowanie kapliczek własnoręcznie wykonanymi kwiatami bibułkowymi. Wszystkim osobom, które całym sercem angażują się w opiekę należą się szczerze słowa podziękowania. Wsprzeć w tym zadaniu może swoich mieszkańców Urząd Miejski w Alwerni w ramach programu opieki nad obiektami zabytkowymi w gminie. Rada Miejska uchwalając w 2009 roku Gminną Ewidencję Zabytków winna wydzielić niewielki fundusz, z którego można by dotować kapitalne remonty gminnych kapliczek i krzyży. Są one naszym wspólnym dobrem i dlatego powinniśmy wspólnie o nie się zatroszczyć. Dla czytelników, którzy chcieliby podążać bardzo ciekawym szlakiem kapliczek Gminy Alwernia dołączamy mapkę każdej miejscowości z zaznaczonymi kapliczkami.

Na koniec pragnę podziękować wszystkim osobom, które w poszczególnych miejscowościach pomagały autorom w zebraniu potrzebnych do niniejszego opracowania materiałów. W sposób szczególny chcę wyrazić w imieniu Muzeum swoje gorące podziękowanie Józefowi Adamczykowi z Chrzanowa i Wiesławowi Bigosińskiemu z Alwerni za zebranie informacji oraz opracowanie z pasją niniejszej publikacji. Józef Adamczyk opisał kapliczki w miejscowościach: Brodła, Grojec, Nieporaz, Poręba Żegoty i Regulice; Wiesław Bigosiński Alwernię i Kwaczałę, natomiast piszący te słowa Zbigniew Mazur: Mirów, Okleśną, Podłęże i Źródła. Dziękuję również Michałowi Obersztynowi i Urszuli Łydek za pomoc w przygotowaniu publikacji.

Jestem przekonany, że oddana w ręce Czytelników książka owocnie przysłuży się do poznawania i zachowania niepowtarzalnego dziedzictwa kulturowego ziemi chrzanowskiej.

Zbigniew Mazur, Dyrektor Muzeum w Chrzanowie

Autorzy i Muzeum w Chrzanowie  
dziękują Burmistrzowi Janowi Rychlikowi, Radzie Miejskiej  
w Alwerni i Samorządowemu Ośrodkowi Kultury w Alwerni  
za wsparcie finansowe publikacji.

# Alwernia



## I. KRZYŻ PAMIĘCI



Krzyż ten jest ustawiony na granicy dwu sołectw, po prawej stronie ulicy Relaks łączącej przysiółki Skowronek w Alwerni i Szwaby w Porębie Żegoty, około 200 m za domem nr 313.

Wcześniej drewniany, obecnie metalowy krzyż o wysokości ok. 300 cm i rozpiętości ramion ok. 120 cm, osadzony jest w niewielkim betonowym cokółku o wym. 50 x 50 x 15 cm. Krzyż z rury nierdzewnej  $\phi$  76 mm i pasyjką Jezusa Chrystusa jest bogato zdobiony. Ramiona krzyża ozdobione są „cieniem” z drutu 5 mm, a figurka „promieniami światłości”. Pasyjkę okryto od góry półkolistym, zdobionym pasem z blachy ocynkowanej szerokości 15 cm. W dole krzyża, nad cokółkiem, znajduje się metalowa opaska na kwiaty.

Obecny metalowy krzyż, wykonany w 1980 roku przez Władysława Seremaka, ufundowali Państwo Czesława i Augustyn Chrzaszcz. Rodzina ta, w latach 60-tych i 70-tych, była też fundatorem poprzednich drewnianych krzyży, nad

którymi przejęli opiekę po rodzicach.

Nie jest dokładnie znany rok ani intencja ustawienia w tym miejscu krzyża. Wszystkie zasłyszane, ale nie potwierdzone informacje wskazują, że pierwszy drewniany krzyż został ustawiony w okresie międzywojennym w miejscu, gdzie dokonano napadu na księdza z parafii Poręba Żegoty, który zdążył tą drogą z „ostatnią posługą” w kierunku Brodeł.

## II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr ew. 21/864)

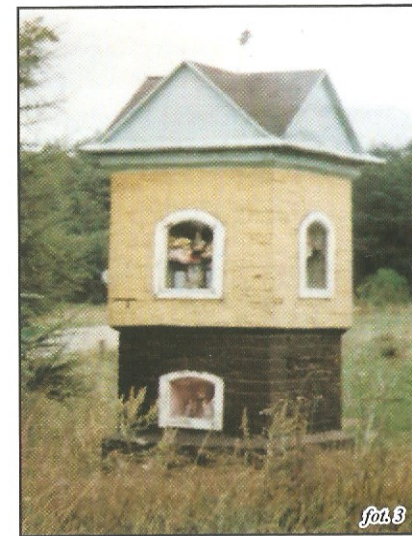
Około 200 m od skrzyżowania z ulicą Belwender, za Ośrodkiem Rekreacyjno-Wypoczynkowym „Skowronek” i wjazdem do zabudowań pana Gaudyna, po prawej stronie ulicy Relaks 6 stoi kapliczka o nietypowej formie architektonicznej.

Kapliczka ta, ze względu na budulec, zwana wcześniej „czerwoną kapliczką”, dziś jest otynkowana i pomalowana. Na kwadratowym fundamencie o wym. 110 x 110 x 75 cm osadzono dwuczęściowy cokół. Na niższym, murowanym z cegły fundamencie, o wym. 95 x 95 x 70 cm osadzono „latarnię” o wymiarach 105 x 105 x 125 cm o otwartym krzyżowym układzie wnętrza. Wnęki osłonięte są przeszklonymi, zaokrąglonymi u góry drewnianymi ramkami o wymiarach 45 x 65 cm. Latarnia nakryta jest krzyżowym daszkiem, o czterech kalenicach i czterech szczytach, o wys. ok. 70 cm, po



krzyżem papą. We frontowej wnęce, od strony ulicy, umieszczona jest figura Matki Bożej Różańcowej. W trzech pozostałych umieszczone są bibułkowe kwiaty.

Kapliczkę wymurowano w 1919 roku. Jej fundatorem, w podzięce za szczęśliwy powrót z wojska i zakończenia I-szej wojny światowej, był Franciszek Janik.



## III. KRZYŻ WSPOMOŻENIA

Nad zalewem Skowronek przy skrzyżowaniu ulic Relaks 2 i Belwender, w odległości ok. 30 m od jezdni stoi frontem do ul. Belwender stalowy krzyż z pasyjką.

Na betonowym cokółku o wymiarach 45 x 45 x 45 cm, o gnieździe wzmocnionym kątownikami, wstawiony jest stalowy krzyż z rury  $\phi$  108 mm, wysokości 300 cm i rozpiętości ramion 150 cm. Cały krzyż ozdobiony jest „cieniem” z płaskownika 30 x 5 mm. Pasyjka Jezusa Chrystusa nakryta jest od góry półkolistą, ozdobną osłoną z blachy ocynkowanej. Krzyż i „cień” pomalowane są farbą imitującą drewno, a pasyjka i osłona „srebrzanką”. Na betonowym cokole umieszczona jest sentencja: *Jezu wspomnij, że Twoimi są.*

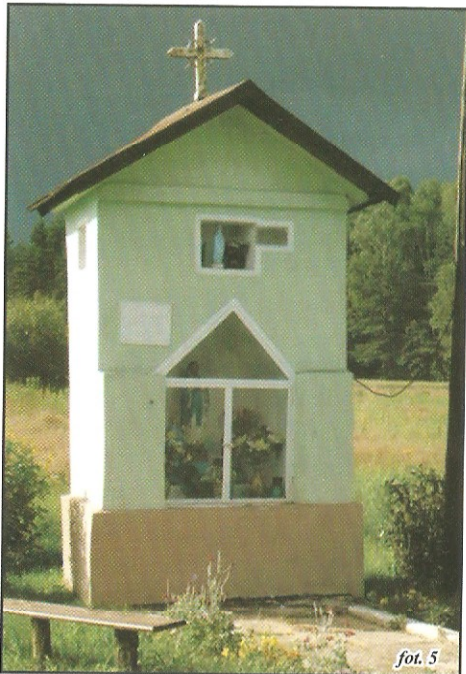
Nieznana jest data fundacji pierwszego drewnianego krzyża. Wiadomo tylko,



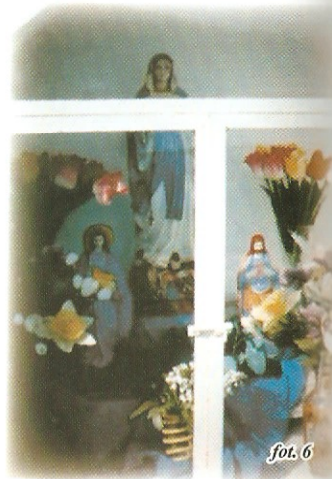
że ustawili go w tym miejscu mieszkańcy wsi Okleśna. Miał chronić ich konie przed płoszeniem się, gdy co niedzielę przejeżdżali furmankami przez las, aby wziąć udział w mszach świętych w kościele w Porębie Żegoty.

#### IV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr ew. 20/864)



fol. 5



fol. 6

Nad zalewem Skowronek przy skrzyżowaniu ulic I. Krasickiego i Belwender stoi murowana kapliczka, frontem zwrócona do zakola zalewu i ul. Belwender. Kapliczka

posadowiona jest na betonowym fundamencie o wym. 190 x 150 x 60 cm – na planie rombu o bokach przyległych do jezdni skrzyżowania. Cokołowa część kapliczki o wym. 180 x 120 x 205 cm, z jedną głębszą i trzema mniejszymi wnękami, podparta od frontu dwoma przyporami, zadaszona jest prostym dwuspadowym dachem o wys. 55 cm w szczycie, pokrytym blachą o niskiej fali. Pośrodku kalenicy umieszczony jest krzyżyk wys. 30 cm z betonowych beleczek 50 x 50 mm. Pomiędzy przyporami, nad fundamentem, znajduje się wnęka o wym. 100 x 70 x 125 cm osłonięta od frontu oszklonymi dwuskrzydłowymi oknami z trójkątną jednoczęściową nadstawką. We wnęcie umieszczone są figury: większa Matki Bożej Różańcowej i dwie mniejsze MB Niepokalanie Poczętej i Serca Jezusowego. W górnej, frontowej wnęcie o wym. 40 x 30 x 35 cm umieszczona jest figurka Matki Bożej z Lourdes, a w dwu bocznych, tej samej wielkości: po prawej krzyż, po lewej figurka Jezusa Chrystusa. Wszystkie wnęki są bogato zdobione wiązkami kwiatów. Na frontowej ścianie widnieją tabliczki fundatorów i wykonawcy przebudowy kapliczki.

Fundatorami kapliczki, wybudowanej w 1830 r., zlokalizowanej na skarpie po prawej stronie obecnej ul. Belwender, z dala od ówczesnego skrzyżowania dróg polnych z gościńcem są Michał Nadzieja i Antoni Adamiec, którzy to, jak głosi napis: *proszą o Z.M.R.P.*

W 1933 roku, po zmianie przebiegu drogi polnej – dziś ul. I. Krasickiego i wyznaczeniu nowej krzyżówki z gościńcem – dziś ulicą Belwender, kapliczkę przeniesiono z prawej na lewą stronę obecnego skrzyżowania. Przebudowy dokonał mistrz murarski Piotr Bialik.

Oni zaś w każdą Wielką Sobotę przy kapliczce święcone są pokarmy, a w maju wznoszą „śpiewane majówki”.

#### V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ



fol. 7

Kapliczka szafkowa zawieszona jest na sośnie, na skraju lasu po lewej stronie ul. Kulawki, która łączy przysiółek Spalona w Alwerni z wsią Rozkochów.

Drewnianą kapliczkę, pomalowaną brązową olejną farbą, zawieszono na sośnie, na wysokości 210 cm od ziemi. Podstawę jej stanowi drewniana półeczka 50 x 25 x 5 cm, na której wsparto ściankę tylną o wym. 40 x 70 cm i dwie ścianki boczne o wym. 15 x 45 cm. Kapliczka nakryta jest prostym dwuspadowym daszkiem szerokości 15 cm. W kalenicy od frontu, na drewnianym kločku 50 x 50 x 60 mm umieszczono krzyżyk z drewnianych listewek 20 x 20 mm i wysokości 20 cm. Ścianka przednia kapliczki o wym. 40 x 45 cm jest przeszklona. Za szybą znajduje się obraz Matki Bożej Częstochowskiej. W szczycie umieszczono ryngraf.

Nie jest znana data powstania, ani nazwisko fundatora kapliczki. Prawdopodobnie – choć dziś trudno to potwierdzić – kapliczkę ufundowali w połowie XIX wieku mieszkańcy okolicznych wsi byłego „klucza lipowieckiego” dla uciszenia nocnych jękania zmarłych niemowląt i dzieci, pogrzebanych w tym lesie bez sakramentów świętych. Pierwsza kapliczka umieszczona na słupie ustawiona była po przeciwnej stronie ul. Kulawki, nad ciekim przy granicy lasu. W latach 60-tych, po renowacji, została przeniesiona na drzewo. Obecnie opiekę nad kapliczką sprawują Janina i Stanisław Hrabiec – mieszkańcy Spalonej.



## VI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY



Przy ul. K. Olszewskiego 32 (Alwernia – Spalona), po jej prawej stronie, tuż przy ogrodzeniu działki zauważyć można zawieszoną na gruszy drewnianą kapliczkę.

Kapliczka szafkowa o kształcie prostokątnej gablotki o wym. 25 x 15 x 15 cm, od frontu oszklona, zawieszona jest na drewnianej listwie przymocowanej do pnia drzewa na wysokości 190 cm od ziemi. Kapliczka zadaszona jest dwuspadowym dachem z drewnianych listewek o szerokości 15 cm i wysokości 15 cm w kalenicy. W środku gablotki umieszczono obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy przywieziony z Włoch.

Kapliczkę, w latach 30-tych XX w. ufundowała Maria Mrowec – współwłaścicielka i żona inż. Stanisława Mrowca – budowniczego i współwłaściciela późniejszych Małopolskich Zakładów Chemicznych w Kwaczale. Pierwotnie kapliczka zawieszona była w pobliskim

lesie, za torami kolejowymi. Tam też do 1940 roku mieszkańcy Spalonej – wtedy przysiółka Kwaczały – spotykali się w maju na wspólnych „śpiewanych majówkach”.

Od października 1939 roku zakłady inż. Stanisława Mrowca zostały przejęte przez niemiecki koncern IG-Farben Industrii, a w 1943 roku – po wcześniejszej dzierżawie – fabrykę wykupił Heinrich Niemczik z Bielska Białej. Na stanowisko zarządcy powrócił inż. Stanisław Mrowec, który kierował tymi Zakładami również w latach 1945-1947. W intencji szczęśliwego powrotu męża do pracy, pani Maria Mrowec podarowała mieszkańcom Spalonej nowy – przywieziony z Włoch – obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy, który umieściła w przeniesionej z lasu kapliczce. Kapliczka została zawieszona na brzozie, po prawej stronie istniejącego do dziś pawilonu handlowego. W 1993 roku, po ścięciu uschniętej brzozy, kapliczka została odnowiona przez panią Marię Skowrońską i jej syna Franciszka i zawieszona na ich posesji. Do dziś pani Maria i jej syn ze szczególną dbałością opiekują się tą kapliczką.

## VII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ

W głębi posesji przy ul. K. Olszewskiego 9 (Alwernia – Spalona), wśród rzędu drzew owocowych, w sadzie pana Ludwika Nadziei stoi stary, drewniany krzyż.

Krzyż z bali drewnianych 120 x 120 mm o całkowitej wysokości 300 cm i rozpiętości ramion 90 cm, przykryty jest od góry dwuspadowym dachem z deszczulek o wymiarach



połaci 50 x 45 cm. Krzyż od czasów wojny nie konserwowany, a zaprawiony tylko karboliną wymaga szybkiej konserwacji. Na krzyżu są ślady pasyjki, która zaginęła w czasie drugiej wojny światowej.

Nie jest znany rok, ani nazwisko fundatora krzyża z pasyjką. Pierwotnie krzyż ten stał po prawej stronie traktu Kraków – Oświęcim (dziś ul. Mickiewicza), przy skrzyżowaniu z ul. B. Prusa-boczną. W 1940 roku okupant nakazał mieszkańcom Spalonej zniszczyć krzyż, który został wtedy powalony, ale nie usunięty. Do lat dziewięćdziesiątych XX w. był przechowywany przez mieszkańca Spalonej – pana Jana Kwaśniowskiego, od którego zniszczony krzyż przejął i o niego dba pan Ludwik Nadzieja.

## VIII. KRZYŻ PAMIĘCI

W głębi ul. Spacerowej, około 250 m od skrzyżowania z ul. A. Mickiewicza, po lewej stronie, na skraju lasu stoi samotny krzyż.

Żeliwny odlew krzyża, wysokości 110 cm przy rozpiętości ramion 50 cm jest bogato zdobiony. Końcówki ramion zakończone kwiatowymi rozetami z „główką aniołków”, a przecięcie ramion krzyża mniejszą tarczą ze skrótem IHS i większą, stylizowaną koroną cierniową zdobioną kwiatami. Poniżej pasyjki znajduje się – również zdobiona – prostokątna tarcza i poszerzona stopa krzyża zatopiona w kamiennym cokole. Otynkowany obecnie cokół, z wyraźnym reliefem bloczków w kształcie ostrosłupa ściętego o wysokości 120 cm i wym. 20 x 20 cm w głowicy i 45 x 45 cm w stopie, posadowiony jest na płycie fundamentowej o wym. 70 x 70 x 20 cm – również tynkowanej. W cokole, ok. 60 cm nad



fundamentem, zagłębiono w tynku metalową tabliczkę z wygrawerowanym napisem:

Jan Janik

1821-1896

Okleśna 37

Krzyż ufundowała rodzina Janików z Okleśnej w rocznicę tragicznej śmierci Jana Janika, który w tym miejscu zginął przy ścinie drzew.

## IX. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr ew. 24/864)



fol. 11

Około 100 m od skrzyżowania drogi nr 780 Kraków – Oświęcim, dziś ulic Mickiewicza i Krakowskiej (os. Chemików), po lewej stronie jezdni za rowem, wśród starych drzew stoi murowana kapliczka pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny.

Podstawę kapliczki stanowi betonowy fundament o wym. 130 x 110 x 50 cm, na którym wymurowano z cegły i otynkowaną główną część kapliczki w formie graniastosłupa o wym. 125 x 105 x 260 cm zakończoną dwusiodłowym gzymsem wys. 20 cm. Kapliczka nakryta jest krzyżowym czterokalenicowym dachem o wysokości 80 cm, krytym blachą. W czterech szczytach pozostawiono wykonane w tynku tabliczki ze znakiem IHS. Na przecięciu kalenic osadzono metalową czterokondygnacyjną wieżyczkę z ażurowym okiennym, zakończoną kopułą „żaglową” z iglicą. Kapliczka posiada cztery wnęki 60

x 115 x 40 cm zakończone od góry łukami. Trzy z nich są przeszlone, a czwarta otwarta. Umieszczono w nich:

- od ul. Krakowskiej – figurę Najświętszej Marii Panny,
- od strony stacji benzynowej – obraz Matki Bożej Częstochowskiej z sentencją:  
*KTO DO MNIE PRZYJDZIE NIE ZGINIE,*
- od ul. Mickiewicza – figurę Serca Jezusowego,
- od strony Alwerni – krzyż drewniany z pasyjką w wypłyconej i wyprofilowanej tynkiem wnęce.

W głównej części od frontu znajduje się jeszcze jedna, łukowo zakończona wnęka o wym. 45 x 40 x 45 cm, w której luźno poustawiane są małe figurki: Matki Bożej z Lourdes i aniołki. Cała kapliczka o wysokości 380 cm jest obecnie otynkowana i pomalowana: fundament i dach z wieżyczką na kolor brunatny, sama kapliczka na kolor brzoskwinowy, a wnęki na biało. Figury i obrazy we wnękach są bogato zdobione girlandami i bibułkowymi kwiatami.

Nie jest znany rok fundacji ani nazwisko fundatora kapliczki. Prawdopodobnie kapliczka ta, jak i dwie pozostałe (nr X i XI), wybudowana została na przecięciu się wschodniej i północnej granicy „Nowego Folwarku Porębskiego” – ustanowionego w 1627 roku przez Krzysztofa Korycińskiego – z głównym traktem i polnymi drogami podziałowymi.

## X. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY



fol. 12

W centrum Alwerni, przy skrzyżowaniu ulic M. Curie-Skłodowskiej, Żaczków i Kasztanowej, po prawej stronie przy ulicy Żaczków, na skarpie pod wierzbą płaczącą znajduje się murowana kapliczka pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny.

Kapliczka tynkowana i pobielona, o wys. 320 cm, posadowiona jest na prostokątnym fundamencie o wym. 110 x 100 x 50 cm. Główna jej część, o kształcie graniastosłupa o wym. 80 x 85 x 250 cm, zakończona jest schodkowym gzymsem i płytą, na której wsparto czterokalenicowy dach pokryty blachą z bogato zdobionymi wiatrówkami. W czterech szczytach o wys. 55 cm widoczne są cztery kwadratowe tabliczki z inicjałami IHS i AVE. W przecięciu kalenic wbudowano metalową, trzykondygnacyjną wieżyczkę zakończoną „żaglową” kopułą z krzyżykiem. Na każdej ścianie kapliczki, na dwu poziomach,

pozostawiono przeszlone wnęki. Na pierwszym poziomie 110 cm nad ziemią, w czterech kwadratowych wnękach o wym. 45 x 45 x 20 cm umieszczono:

- od ul. Żaczków – figurkę Najświętszej Marii Panny,
  - od ul. Krakowskiej – fotografię Jana Pawła II,
  - od parkingu – brak wypełnienia,
  - od ul. Kasztanowej – obraz Matki Bożej Częstochowskiej.
- Na drugim poziomie 200 cm nad ziemią, w czterech prostokątnych, od góry zaokrąglonych wnękach o wym. 45 x 60 x 20 cm umieszczono:
- od ul. Żaczków – obraz Matki Bożej Częstochowskiej w ramce drewnianej,
  - od ul. Krakowskiej – obraz Matki Bożej Częstochowskiej w ramce murowanej,
  - od parkingu – obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem w ramce murowanej,
  - od ul. Kasztanowej – obraz Jezusa Chrystusa.

Kapliczka w głównej części i szczytach pomalowana jest na biało, a fundament, gzymsy i zadaszenie pomalowane są na kolor brązowy.

Nie jest znany rok budowy, ani nazwisko fundatora tej kapliczki. Przepuszczalnie wybudowano ją, podobnie jak kapliczkę IX, jako kapliczkę graniczną przy północnej stronie „Nowego Folwarku Porębskiego” – dziś ul. Żaczków i Kasztanowa – ustanowionego u stóp wzgórza Podskale przez Krzysztofa Piotra Korycińskiego w 1627 r.

## XI. KAPLICZKA JEZUSA ECCE HOMO



U stóp wzgórza „Podskale”, przy ul. Bernardyńskiej 3, około 200 m od skrzyżowania z ul. Kasztanową, naprzeciw Pracowniczych Ogródków Działkowych wymurowano kapliczkę Jezusa Ecce Homo.

Część główna kapliczki, w formie graniastosłupa o podstawie kwadratu 125 x 125 cm i wys. 300 cm wymurowana z cegły, dziś otynkowana, wspiera się swą stopą na kwadratowym betonowym fundamencie o wym. 145 x 145 x 60 cm i zakończona jest schodkowym gzymsem wys. 30 cm, który stanowi podstawę dla brogowego dachu kapliczki, wysokości 100 cm, krytego blachą o niskim trapezie. W ścianie frontowej znajdziemy jedną dużą, symetryczną i płytką wnękę o wym. 60 x 240 x 10 cm, a w niej jeszcze dwie mniejsze: dolną, nad fundamentem, o wym. 30 x 60 x 25 cm, zakończoną od góry łukiem, w której umieszczono trzy figurki Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i kwiaty oraz górną, około 200 cm od fundamentu, prostokątną o wym. 30 x 60 x 15 cm, w której umieszczono obraz Serca Jezusowego w drewnianych ramach. Na pozostałych ścianach, 210 cm nad fundamentem widoczne są trzy jednakowe wnęki o wym. 30 x 45 x 15 cm, a w nich: na ścianie południowej obraz Jezusa Ecce Homo w ramkach, na ścianie wschodniej obraz Matki Bożej Częstochowskiej i na ścianie północnej obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem.

Nigdzie nie odnotowano dokładnie roku powstania kapliczki ani nazwisk jej fundatorów. Z pozyskanych przez autora informacji wynika, że kapliczkę tę wymurował

w drugiej połowie XIX wieku Jan Krawczyk – późniejszy budowniczy części wyższej wieży kościoła Klasztornego (1897-1900 r). Kapliczkę ufundowali mieszkańcy Alwerni i Paręby Żegoty, których miała chronić przed epidemią cholery, która rozprzestrzeniła się z przerwami w okolicznych wsiach w latach 1827-1873.

W 2002 roku zniszczoną kapliczkę wyremontowali państwo Barbara i Bronisław Urodowie – mieszkańcy Brzezin. Od zakończenia remontu do dziś opiekę nad zielenią i bezpośrednim otoczeniem kapliczki sprawuje pan Edward Wojewoda.

Wspomnieć tutaj trzeba, że o tej kapliczce w 1994 roku o. Władysław Włodyka napisał przepiękny wiersz:

*U Alwerni wzgórz podnóż  
W południowej góry stronie  
Tu kapliczka piękna, duża  
W niebo wznosi błagań dłonie*

## XII. KRZYŻ BOŻEJ MĘKI



Krzyż Bożej Męki znajduje się przy „ścieżce pielgrzymów” u stóp zalesionego wzgórza klasztornego od strony Brzezin. Ścieżka ta ma swój początek przy ul. Franciszkańskiej i jest ostatnim odcinkiem starej „drogi pielgrzymów” biegnącej od Płazy, przez Kwaczałe do Brzezin.

Pierwotny krzyż drewniany, później kamienny, w maju 1939 r. został zastąpiony prostym w formie krzyżem żelbetowym z belek o wym. 18 x 18 cm, o wysokości 520 cm i rozpiętości ramion 100 cm. Figura Jezusa osłonięta jest bogato zdobioną blachą ocynkowaną. W dolnej, poszerzonej stopie krzyża w wym. 24 x 24 x 100 cm wygrawerowano na płycie metalowej następującą sentencję:

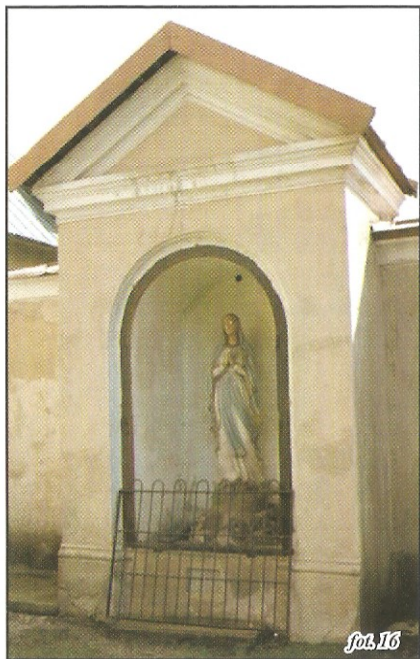
*(JP II)  
...Ponad drogą się pochyla  
zda się padnie lada chwila  
mimo wichry stoi wiernie  
i litośnie, miłosiernie*

*strzeże „Święta Męka Boża”  
ludzkich dróg i serc rozdroża...  
Na pamiątkę  
Nowego tysiąclecia 2001 r.  
Oddział Akcji Katolickiej  
w Alwerni*

Pierwszy drewniany krzyż prawdopodobnie postawiony został pod koniec XVIII wieku wtedy, gdy – szczególnie w okresie rozbiorów Polski – rozwinął się wzmożony ruch pielgrzymowania do miejsc kultu. Takim miejscem szczególnym dla Górnoślązaków była Alwernia z obrazem Pana Jezusa „Ecce Homo” (1686 r.) i odpustami. Pielgrzymują tutaj 17 września – w dniu upamiętniającym otrzymanie stygmatów przez św. Franciszka, 2 sierpnia – święto Matki Bożej Anielskiej (Porcjunkuli), czy „Bożego Ciała” – tzw. strzelanki – odpustu w pierwszą niedzielę oktawy Bożego Ciała. Od Wygielzowa przez Kwaczałę, Regulice i Brzeziny do Alwerni polami prowadziła pielgrzymów z Górnego Śląska „droga pielgrzymów”, zwana też „drogą czterech krzyży”. Ten ostatni, czwarty krzyż na Brzezinach, u stóp wzgórza „Podskale” witał ich wtedy przepiękną sentencją:

*Choćby Tobą Chryste Panie  
pogardzały wszystkie ludy  
to na Polskiej Ziemi łanie  
chłop Ci skłoni się jak wprzód.  
Chłop postawi Bożą Mękę  
u wrót lasu na rozstaju  
byś wyciągnął Jezu rękę  
i włodarzył w naszym kraju*

### XIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES



(wpisana do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków – nr ewid. A-337 z dn. 6.12.1971 r.)

Kapliczka Matki Bożej z Lourdes znajduje się w południowej części ogrodzenia Placu Rajskiego – pierwsza na zachód od wieży zegarowej kościoła klasztoru oo. Bernardynów w Alwerni.

Kapliczka przytulona tylną ścianą do ogrodzenia, wspiera się na fundamencie o wym. 230 x 90 x 45 cm. Główna część kapliczki o wym. 230 x 90 x 325 cm zawiera zaokrągloną od góry wnękę o wym. 140 x 85 x 230 cm o ozdobnej ościeżnicy, a w niej figurę Matki Bożej z Lourdes. Fronton i ściany zamyka od góry bogato zdobiony listwami, karnesami i ćwierćwałkami gzymsem o wysokości 20 cm. Kaplica nakryta jest dwuspadowym dachem pokrytym blachą miedzianą o szczytach: ściennym od tyłu, a od frontu w formie tympanonu, o gzymsach równie bogato zdo-

biomych jak gzymś kapliczki. Wnęka od frontu odgradzona jest od placu niewysokim ogrodzeniem ze stali profilowanej.

Na fundamencie kapliczki pod wnęką znajdziemy napis:

*Na pamiątkę Matki Boskiej z Lourdes  
wzniesli w roku 1901  
Paweł Rak i Magdalena żona jego  
z Chorzowa,  
którzy przechodnia proszą  
o pobożne Zdrowaś Maryo*

### XIV. KAPLICZKA JEZUSA CHRYSYTA W OGROJCU



(wpisana do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków – nr ewid. A-337 z dn. 6.12.1971 r.)

Kapliczkę z figurą Jezusa Chrystusa wbudowano w południowo-zachodni załom ogrodzenia Placu Rajskiego jako drugą kapliczkę na zachód od wieży zegarowej kościoła klasztoru oo. Bernardynów.

Kapliczka ta, w formie i stylu bliźniaczo podobna do kapliczki Matki Bożej z Lourdes (nr XIII), również wsparta jest na prostokątnym fundamencie 230 x 90 x 45 cm, od frontu bogato profilowanym. W głównej części kapliczki, w bogato zdobionej ramie wnęki o wym. 140 x 230 x 85 cm, umieszczono klęczącą figurę Jezusa Chrystusa w Ogroju z wzniesionymi błagalnie rękami ku niebu. Głowica wieńcząca górę kapliczki zakończona jest bogato zdobionym w listwy-ćwierćwałki wysokim gzymsem. Nad gzymsem

widoczny jest wysoki na 75 cm tympanon, za którym schowany jest dwuspadowy dach kryty blachą. Podobnie jak w bliźniaczej kapliczce, nieosłonięta wnęka z figurą jest odgradzona płotkiem z profilowanych elementów stalowych.

Architektonicznie kapliczka ta jest podobna do wmurowanej obok w ogrodzenie kapliczki Matki Bożej z Lourdes (nr XIII). Powstanie jej można więc datować na 1900-1901 rok. Brak jest niestety informacji o nazwiskach fundatorów tej kapliczki.

## XV – XXVIII. KAPLICZKI DROGI KRZYŻOWEJ



(wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków – nr ewid. A-337 z dn. 6.12.1971 r.)

Wokół Placu Rajskiego klasztoru oo. Bernardynów na północnej ścianie kościoła oraz trzech stronach ogrodzenia Placu wbudowane jest 14 kapliczek drogi krzyżowej.

Wszystkie kapliczki mają jednakową formę, kształt i wystrój, a tylne ścianki wnek zlicowane są z murem kościoła lub ogrodzenia. Wszystkie o głównych wymiarach 225 x 270 x 45 cm, w centralnej części posiadają wnęki o wym. 90 x 110 x 45 cm, które przesłonięte są szybą wprawioną w bogato zdobioną ramę. Wewnątrz znajdują się ręcznie malowane na blasze poszczególne stacje drogi krzyżowej.

Na ścianie zachodniej ogrodzenia stacje:

1. Jezus na śmierć osądzony
2. Jezus bierze krzyż na ramiona swoje
3. Jezus upada po raz pierwszy
4. Jezus spotyka się z Matką swoją bolesną

Na ścianie północnej ogrodzenia stacje:

5. Jezusowi pomaga dźwigać krzyż Szymon
6. Jezusowi ociera twarz Cyreneusz i Weronika
7. Jezus upada drugi raz pod krzyżem

Na ścianie wschodniej ogrodzenia stacje:

8. Jezus spotyka płaczące niewiasty
9. Jezus upada trzeci raz pod krzyżem

Na ścianie północnej kościoła stacje:

10. Jezus z szat obnażony żółcią napojony
11. Jezus do krzyża przybity
12. Jezus na krzyżu umiera
13. Jezus z krzyża zdjęty
14. Jezus do grobu włożony

Zgodnie z zaleceniem (breve) papieża Benedykta XII (z roku 1726) i władz Małopolskiej Prowincji Reformackiej z 1732 roku o wprowadzeniu dróg krzyżowych przed

każdym kościołem, w 1739 r. – kiedy opatem klasztoru był o. Aleksander Tolkacz – urządzono na dziedzińcu stacje drogi krzyżowej. Wystawiono pod drzewami 14 małych kapliczek, dla których obrazy ufundował Andrzej Rogowski – zarządca Klucza Lipowieckiego. W 1894 r. nowe obrazy drogi krzyżowej – malowane na blasze, a ufundowane przez Górnoślązaków – o. Stefan Podworski umieścił na murze zewnętrznym kościoła i odrestaurowanym murze okalającym ówczesny cmentarz na Placu Rajskim. W 1897 r. rozszerzono plac cmentarny kosztem klasztornej ogrodu i staraniem o. Cyronika gruntownie odnowiono stacje drogi krzyżowej.

## XXIX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ ANIELSKIEJ



W centralnym miejscu wschodniej części ogrodzenia Placu Rajskiego klasztoru oo. Bernardynów znajduje się kaplica Matki Bożej Anielskiej, której fasada wkomponowana jest w ogrodzenie.

Kaplica o ogólnych wymiarach 400 x 530 cm zrówna stylem jak i w szczegółach architektonicznych nie odbiega od pozostałych kaplic naściennych: Matki Bożej z Lourdes, czy Jezusa Chrystusa w Ogroju. Tympanon wysokości 160 cm wspiera się na bogato profilowanym gzymsie oraz na dwu pilastrach nawarstwionych o prostej bazie i bogato profilowanym kapitelu. Przez ciężkie, płycinowe, dębowe wrota o wym. 190 x 270 cm zakończone od góry łukiem można wejść do prostej geometrycznie, podpiwniczonej nawy przekrytej dwuspadowym

dachem o wysokości i rozpiętości tympanonu. Gzyms tympanonu kaplicy, jak i kaptyle pilastrów, są bogato profilowane listwami, karnesami i ćwierćwałkami.

Przed kaplicą, po lewej i prawej stronie płyty spocznikowej ustawiono dwa kamienne kwietniki wysokości 75 cm, również bogato profilowane wałkami i skocjami, wsparte na plincie o wym. 75 x 75 x 15 cm. Wnętrze kaplicy uzupełniają: przeniesiony z starej kaplicy przepiękny obraz Matki Bożej Anielskiej oraz ołtarz „soborowy” i „ambonka” przeniesione z kościoła. W 2008 r. nowy ołtarz i ambonkę wykonał zakład stolarski pana Grzegorzewskiego z Alwerni, a snycerskie zdobienia wykonano w warsztacie Eugeniusza Grochali w Krakowie. Całość ufundował Andrzej Grabowski wraz z córkami Zuzanną i Katarzyną. Wnętrze kaplicy uzupełniają stelaże trumienne i ławy ustawione po lewej i prawej stronie.

Kiedy w roku 1655 założono Plac Rajski jako przykościelny cmentarzyk funkcję pierwszej kaplicy cmentarnej spełniał drewniany kościółek-kapliczka z 1616 r. W 1758 roku, w tym samym miejscu, po rozebraniu drewnianej kaplicy wybudowano nową, murowaną, obok której w 1855 r. o. Janikowski urządził kryptę grobową dla zakonników i innych dobrodziejów klasztoru. W 1901 r., kiedy funkcję opata pełnił o. Stefan Podworski, kapliczkę rozebrano i odrestaurowano, a o. Euzebiusz Stateczny przeniósł ją w prawą pierzeję przebudowywanego od 1894 roku nowego ogrodzenia Placu Rajskiego.

Obecna kaplica, w której dziś odprawiane są msze pogrzebowe, powstała z pierwotnej „naściennej”, którą rozbudowano, powiększono i pokryto blachą miedzianą w latach 1988-1989 dzięki staraniom o. Kazimierza Melnika – ówczesnego gwardiana i proboszcza.

### XXX. KRZYŻ MISYJNY



W południowo-wschodniej części Placu Rajskiego klasztoru oo. Bernardynów, w narożu wschodniej części ogrodzenia i północnej ściany kaplicy „Ecce Homo” znajduje się prosty drewniany krzyż misyjny.

Krzyż o wysokości 630 cm i rozpiętości ramion 200 cm z bali 170 x 170 mm, osadzony jest w betonowym cokolicu o wym. 50 x 50 x 10 cm. Krzyż ufundowany został w 1966 roku przez mieszkańców Alwerni – wtedy jeszcze parafian kościoła w Porębie Żegoty – z okazji i na pamiątkę:

- Misji Świętych 5 VI-12 VI 1966 r.
- Misji Jubileuszowych ku czci cudownego obrazu Pana Jezusa Miłosiernego w Alwerni 1686-1986 r.
- Misji Świętych w Alwerni 6 XII-14 XII 1979 r.

Krzyż corocznie jest bogato dekorowany girlandami, kwiatami i kolorowymi wstęgami.

### XXXI. FIGURA POKUTNICY



Figurę „pokutnicy” ustawiono po prawej stronie wejścia do kaplicy cudownego obrazu Pana Jezusa Miłosiernego z Placu Rajskiego klasztoru oo. Bernardynów.

Kamienna figura klęczącej kobiety wysokości ok. 160 cm, zwanej „pokutnicą” – dłuta najprawdopodobniej Parysa Filipskiego – o wyrazistych rysach twarzy wyrażających smutek i żal, znajduje się u stóp schodów wejścia do kaplicy „Ecce Homo”. Figura ustawiona jest na tle – wykonanej z czarnego marmuru dębnickiego – płyty nagrobnej Eleonory Karwickiej zmarłej w 1846 roku, siostry Józefa Dunina Karwickiego, męża Heleny – córki Antoniego Szembeka (1695-1775).

Pierwotnie nagrobek Eleonory Karwickiej wraz z obramieniem w kształcie neogotyckiego portalu z kamienia i czarnego marmuru dębnickiego, pokrytego wicią roślinną, – również autorstwa Parysa Filipskiego – znajdował się na zewnętrznej ścianie od strony zachodniej lewego ramienia transeptu. W latach 1953-1954 wykuto nowe wejście do kaplicy „Ecce Homo” pozostawiając ramę, która stanowi portal nowego wejścia, a samą płytę i figurę przeniesiono w obecne miejsce.

### XXXII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ



(wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr ewid. 17/864)

Pośrodku Placu Rajskiego klasztoru oo. Bernardynów na płycie betonowej, w ogrodzeniu, stoi kamienny krzyż Męki Pańskiej z pasyjką.

Kamienny krzyż o wysokości 295 cm i rozpiętości ramion 110 cm wykonano z bełek piaskowca 30 x 30 cm. Krzyż osadzony jest w bogato rzeźbionym cokole wysokości 125 cm o rzucie kwadratu i zmiennych wymiarach od 40 x 40 cm do 75 x 75 cm. Bogactwo formy tworzą profilowane elementy architektoniczne: wałki, listwy, esowniki, karnesy stojące lub opadające i skocje. Cokół wraz z krzyżem ustawiony jest na betonowej płycie 300

x 350 x 30 cm otoczonej kutym, żeliwnym, segmentowym ogrodzeniem o wym. 300 x 240 cm i wys. 70 cm.

Ten kamienny krzyż postawiono w 1901 r. dzięki staraniom o. Stefana Podworskiego w miejsce zburzonej kaplicy cmentarnej i wejścia do krypty cmentarnej. Prawdopodobnie twórcą tego krzyża jest pan Stanisław Brodnicki – mistrz kamieniarski z krawoskiego Podgórze.

### XXXIII – XXXVI. FIGURY CZTERECH EWANGELISTÓW

(wpisane do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków –  
nr ewid. A-337 z dn. 6.12.1971 r.)



fol. 24

fol. 25

fol. 26

fol. 27

W głębi ul. Klasztornej, w północnej pierzei ogrodzenia stoją cztery cokoły bramne broniące wejścia na Plac Rajski klasztoru oo. Bernardynów. Na cokołach ustawiono figury czterech ewangelistów.

Boczną bramę wejściową, prowadzącą do kaplicy „Ecce Homo”, wieńczą dwa kamienne i otynkowane cokoły o bazach o wym. 90 x 105 x 70 cm., od frontu jednostronnie zdobione ćwierćwałkiem, listwą i prostym ćwierćłobkiem z trzonem o wym. 90 x 90 x 210 cm, w którego wnękach wmurowano po dwa stalowe zawiasy dla kutych metalowych bram. Bogato zdobione gzymsy o wym. 110 x 110 x 45 cm są zadane kamiennymi płytami wys. 60 cm, na których umieszczono po lewej stronie figurę św. Jana, a z prawej figurę św. Mateusza. W zwieńczeniu bramy głównej na identycznych cokołach znajdziemy: po lewej stronie figurę św. Marka, po prawej stronie figurę św. Łukasza.

W 1709 r., kiedy opatem był o. Bazyli Kuciarz, z funduszy Stanisława Zubrzyckiego (ekonoma dóbr tenczyńskich) w lesie pomiędzy klasztorem, ogrodem klasztornym i publicznym gościńcem wmurowano cztery kaplice z obrazami czterech ewangelistów związanych z odpustem Bożego Ciała i procesją z Najświętszym Sakramentem. Obrazy ufundował Stanisław Kublicki – ekonom tenczyński. W połowie XVII w. obrazy zastą-

piono rzeźbami, które w 1894 r. – kiedy opatem był o. Stefan Podworski – zdjęto i ustawiono na cokołach bram Placu Rajskiego przed kościołem. Kaplice w lesie wyburzył o. Hipolit Śmiałowski w 1909 r. „bo budowa kaplic była licha”, a zamiar ich odbudowy nie został nigdy zrealizowany.

### XXXVII. GŁAZ PAMIĘCI



fol. 28

W głębi ul. Klasztornej, tuż przed ogrodzeniem Placu Rajskiego, pomiędzy bramą główną wejścia do kościoła i bramą boczną do kaplicy „Ecce Homo”, ustawiono Głaz Pamięci.

Nieforemna, asymetryczna bryła dolomitu szerokości i wysokości ok. 200 cm oraz grubości 100 cm wsparta jest na betonowej płycie o wymiarach 215 x 130 x 10 cm obłożonej płytkami z granitu skandynawskiego. Z granitu skandynawskiego wykonana jest też pamiątkowa tablica mocowana do głazu czterema ozdobnymi gwoździami. Obok po prawej stronie głazu znajdziemy niewielki cokół o wymiarach 30 x 40 x 10 cm, w której została wstawiona replika pastorału papieskiego. W górnej części granitowej tablicy wykuto herb papieski i fragment przemysła Jana Pawła II:

*(...) Pragniemy oczyma duszy  
wpatrywać się w oczy miłosiernego Jezusa  
aby w głębi jego spojrzenia  
znaleźć odbicie własnego życia (...)*

W centralnej części znajduje się opis wotywny następującej treści:

*W XXX rocznicę pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny OJCU ŚWIĘTEMU JANOWI PAWŁOWI II, który jako Metropolita Krakowski – z racji Jubileuszu 350-lecia obecności oo. Bernardynów w Alwerni – odwiedził Klasztor w Roku Milenijnym 1966 – dnia 12 września polecając się Jego wstawiennictwu u Boga, na wieczną rzecz pamiątkę.*

a w dolnej data i nazwiska fundatorów głazu:

*Alwernia 17 września 2009 r.*

*W uroczystość odpustową  
Stygmatów O. Św. Franciszka  
Ojcowie Bernardyni,*

*Wdzięczni Parafianie,  
Samorząd Powiatu Chrzanowskiego  
i Samorząd Gminy Alwernia*

Na osobnej granitowej tabliczce u dołu po lewej stronie głazu znajduje się informacja:  
*Ofiarodawcą kamienia Kopalnia i Prażalnia Dolomitu „Żelatowa” S.A. – Chrzanów.*

### XXXVIII. FIGURA CHRYSYTA FRASOBLIWEGO

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ewid. 18/864)



foto 29



foto 30

W głębi ul. Klasztornej na skwerze przed bramą główną i ogrodzeniem Placu Rajskiego znajduje się przepiękna figura Jezusa Frasobliwego.

Kamienna figura, przedstawiająca Jezusa odpoczywającego w czasie męki, została wykonana w stylu późnego gotyku, który był niezwykle popularny na początku XIX stulecia. Samą figurę Jezusa Chrystusa siedzącego na skale wysokości 100 cm. skomponowano w ten sposób, że Zbawiciel opiera głowę z cierniową koroną na lewą rękę ugiętą w łokciu i wspartej na uniesionym nieco ku górze kolanie lewej nogi. Tors figury lekko pochylony znajduje oparcie w prawej dłoni, którą Jezus opiera na skale poprzez obficie sfałdowaną szatę. Figurę, osłoniętą od góry brogowym dachem, umieszczono na płycie głowicy o wym. 55 x 55 cm, którą tworzą symetryczne woduty i liście akantu oraz prostej owalnej kolumnie  $\phi 300$  mm zakończonej u góry i dołu anulusami  $\phi 450$  mm. Kolumna wsparta jest na bogato rzeźbionym kamiennym cokole w listwy, półwałki i skocje o wym. 65 x 65 cm i wysokości 75 cm, a cokół na płycie 95 x 95 cm.

Całą figurę wysokości 355 cm otoczono żeliwnym, kutym ogrodzeniem o wym. 330 x 330 x 75 cm z furtką od strony ul. Klasztornej.

Figurę Jezusa Frasobliwego wzniesiono w 1900 r., kiedy opatem był o. Stefan Podworski, z okazji nastania nowego stulecia. Pierwotnie figurę ustawiono w lesie przed bocznym wejściem w pierzei północnej do ogrodu klasztornej. W 1941 r., po wysiedleniu zakonników z klasztoru przez okupanta, figura Jezusa Frasobliwego z rozkazu niemieckiego burmistrza miała być usunięta z przedpoła ogrodu i zniszczona. Dzięki staraniom ks. Hipolita Legowicza usunięcie figury zakończyło się tylko jej przeniesieniem w miejsce, gdzie znajduje się do dziś.

### XXXIX. KAPLICZKA NAJŚWIĘTSZEJ MARII PANNY



foto 31

Przy ul. Klasztornej, po prawej stronie we wnęcie wschodniej pierzei klasztornej ogrodu zawieszono niewielką naścienną kapliczkę Najświętszej Marii Panny.

Otwarta od frontu drewniana kapliczka o wymiarach 25 x 62 x 15 cm, zawieszona we wnęcie muru ogrodzenia jest nakryta dwuspadowym daszkiem z krzyżem w kalenicy. Wewnątrz kapliczki umieszczono gipsową figurkę Najświętszej Marii Panny o wysokości 32 cm. Na ziemi przed kapliczką w niewielkim wazonie stoją zawsze świeże kwiaty.

Inicjatorem i fundatorem kapliczki jest o. Bartłomiej Mazurkiewicz – obecny gwardian – przełożony klasztoru o.o. Bernardynów w Alwerni. Do 2003 roku w pierwotnie zawieszonej kapliczce, umieszczona była figurka św. Teresy, którą w 2005 r. skradziono, a kapliczkę zniszczono. Jeszcze w tym samym roku, po starannym jej odnowieniu, o. Bartłomiej

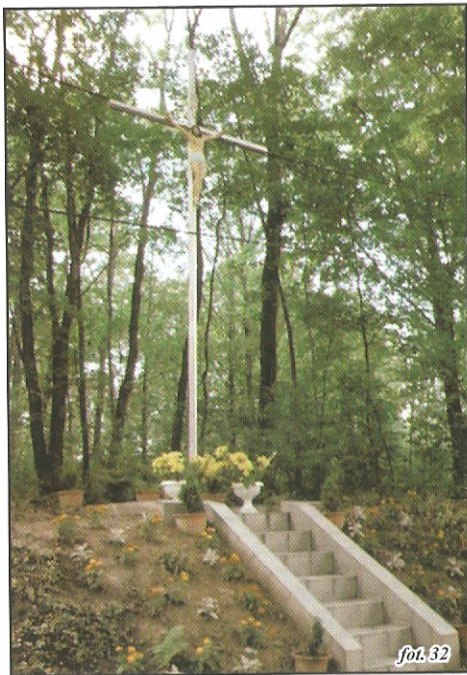
umieścił nową figurkę – figurkę Najświętszej Marii Panny.

### XL. KRZYŻ MISYJNY

W głębi ul. Klasztornej, ok. 50 m od skrzyżowania z ulicą Korycińskiego, na skarpie po prawej stronie ulicy wśród drzew stoi okazały, nowy krzyż Misyjny.

Krzyż ten, z rury kwasoodpornej średnicy 108 mm, wysokości 610 cm i rozpiętości ramion 235 cm, mocowany kotwami do fundamentu, zastąpił w maju 2009 r. poprzedni drewniany krzyż z bali sosnowych o podobnej wysokości i rozpiętości ramion.





Nowy fundament krzyża o wym. 45 x 50 x 10 cm został wkomponowany w zrekonstruowaną i wyłożoną płytkami gresowymi tacę o wym. 220 x 220 x 10 cm. Z ulicy do krzyża prowadzi siedem schodków szerokości 90 cm i wysokości 20 cm. Nowy krzyż bogatszy jest o pasyjkę – figurkę Męki Pańskiej wysokości ok. 70 cm.

Poprzedni, drewniany krzyż misyjny, miał być zlokalizowany na skrzyżowaniu ulic Korycińskiego i Klasztornej – naprzeciw budynku Ochotniczej Straży Pożarnej. W 1988 r. na wniosek władz Gminy i w porozumieniu z gwardianem o. Kazimierzem Melnikiem, zmieniono jego lokalizację przesuując go w głąb ul. Klasztornej na miejsce, gdzie dziś stoi nowy metalowy krzyż. W maju 2009 r., staraniem gwardiana klasztoru o. Bartłomieja Mazurkiewicza, zniszczony drewniany krzyż, został wymieniony na obecny metalowy z nierdzewnej stali.

### XLI. FIGURA ŚW. FRANCISZKA



W głębi ul. Klasztornej, po jej lewej stronie, ok. 30 m od skrzyżowania z ul. Korycińskiego, u czoła wąwozu Lisie Jamy stoi figura św. Franciszka.

Figura św. Franciszka i jego ucznia wys. ok. 150 cm wykonana jest z żółtego piaskowca. Figury nakryte są brogowym dachem, mocowanym czterema prętami do głowicy cokołu. Dach i pręty stężone są stalowymi esownicami. Ośmio-kątny nierównoboczny cokół wysokości 180 cm, wykonany został również z piaskowca. Cokół ma bogato zdobioną bazę i głowicę z wyprofilowanych: półwałków, listew, falcy, faz i skocji. Cokół wsparty jest na betonowym fundamencie o wymiarach 195 x 165 x 25 cm obłożonym płytkami z piaskowca. Cała figura otoczono-

na jest kutym żeliwnym, segmentowym ogrodzeniem z furtką od ulicy, o wym. 335 x 310 x 70 cm osadzonym na osobnej podmurówce również obłożonej piaskowcem.

Na marmurowej czarnej płycie, umieszczonej w środkowej części cokołu wygrawerowano napis:

*W 15-tą rocznicę erygowania parafii Stygmatów św. Ojca Franciszka  
wdzięczni parafianie i dobrodziejcie.  
A.D. 17.09.1998 r.*

### XLII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ



(wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ewid. 23/864)

Około 100 m od Rynku w Alwerni przy ul. Korycińskiego, po jej lewej stronie, naprzeciw placu parkingowego, obok „starej apteki” stoi kamienny krzyż Męki Pańskiej.

Krzyż z belek piaskowca o wym. 24 x 20 cm, wysokości 175 cm i rozpiętości ramion 105 cm, wzmocniony w przecięciu ramion tarczą kamienną  $\phi 550$  x 200 mm, osadzony jest w kilkustopniowym, bardzo bogato zdobionym kamiennym cokole. Podstawę krzyża stanowi płyta fundamentowa z piaskowca o wym. 69 x 69 x 5 cm. Dolna część cokołu o zmiennych wymiarach 65 x 69 cm do 38 x 38 cm z profilowanych elementów kamiennych jak: falce, półwałki, esowniki i skocje o łącznej wysokości 115 cm stanowi podstawę dla

drugiego i trzeciego stopnia cokołu o prostej budowie elementów. Kostki kamienne drugiego i trzeciego stopnia cokołu o wymiarach 38 x 38 x 28 x 28 cm łącznej wysokości 60 cm stanowią podstawę dla samego krzyża.

Figura ukrzyżowanego Chrystusa osłonięta jest 200 mm zdobionym pasem blachy ocynkowanej z wyprofilowanymi rozetami kwiatowymi w ramionach krzyża i u stóp pasyjki.

Nowy krzyż w 1899 r. wykonał Stanisław Brodnicki – mistrz kamieniarski z Podgórzna w Krakowie na zlecenie o. Stefana Podworskiego. W dolnej części cokołu znajduje się napis:

*POMNIK TEN WYSTAWIONY  
NA CHWAŁĘ JEZUSOWI  
PRZEZ O. STEFANA*

PODWORSKIEGO  
ANNO DOMINI 1899 R

Fakt ten wzmiankowano też w kronice Parafii Poręby Żegoty następująco:

*W 1899 r – kamienna figura Pana Jezusa Ukrzyżowanego, stojąca na granicy ziemi klasztornej, po lewej stronie gościńca, idąc z miasta ku klasztorowi – pochodząca jeszcze z roku 1756 – ponieważ kamień w niej zupełnie zwietrzał i już się rozsypanywał – przeto zastąpiono tę zniszczoną figurę nową, która wraz z krzyżem kamiennym i cokolem kosztowała 210 zł.*

Ta przepiękna figura stała się kanwą wiersza z 1978 r. napisanego przez o. Władysława Włodykę, a zatytułowanego *Krzyż przydrożny w Alwerni*, który zaczyna się od słów:

*Przy ulicy dziś Klasztornej  
jest krzyż duży i kamienny  
w zorzy rannej czy wieczornej  
jego wygląd jest promienny  
Krzyż wyciągnął swe ramiona  
Jak krzyż zbawcy na Golgocie,  
Skąd szła moc i obrona  
Łask zbawczych wielokrocie.  
Dawniej tutaj wystawiony  
Wita, żegna wciąż przechodnia  
Kto na duszy jest splamiony  
W sercu pali jak pochodnia (...)*

### XLIII. KAPLICA PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO

(wpisana do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków –  
poz. ew. A-663 z dn. 26.10.1993 r.)

Na Rynku, w głębi parku, około 50 m od głównej północnej części obwodnicy Rynku, wśród sześciu zabytkowych dębów – pomników przyrody – znajduje się duża, jednonawowa kaplica Przemienienia Pańskiego.

Kaplica o wymiarach 340 x 480 x 440 cm o dwuspadowym dachu krytym dachówką i wiatrówkach krytych blachą w tylnej ścianie, w szczycie posiada płytką, pustą wnękę 60 x 90 x 10 cm, a w ścianach bocznych na wysokości 190 cm od ziemi, okrągłe przeszklone okna o średnicy 500 mm w ramach z tynkowej sztukaterii. Od frontu, w osi fasady, osadzono dwuskrzydłowe drzwi o wym. 140 x 220 cm nakryte do wysokości gzymsu trzyczęściowym świetlikiem o wysokości 50 cm. Nad świetlikiem, rozbudowana w tympanon, znajduje się przeszklona, owalna, podzielona promienistymi szczeblinami, spłaszczona rozeta wys. 50 cm. Szyby drzwi i świetlika przesłonięte są bogato zdobioną snycerką. Po lewej i prawej stronie frontonu wymurowano po dwa pilastry o wym. 20 x 250 cm wsparte na wspólnym występie połączone półką i archivoltą, przez co otrzymano: u góry i u dołu po dwie płytsze wnęki o gł. 15 cm i jednej środkowej o gł. 35 cm, w której dziś umieszczone są kwiaty w wazonach. Kostkowe detale gło-



fol. 35

Kaplicę ufundował w 1860 r. zamieszkały w Alwerni Żyd Grünbaum (współwłaściciel kopalni glinki ogniotrwalej w Grojcu), w podziękowaniu władzom i mieszkańcom za pomoc przy budowie domu.

W 1959 r. staraniem aptekarza Zbigniewa Gęsikowskiego i ojca gwardiana Leoncjusza Cyronika, z okazji XX rocznicy wybuchu drugiej wojny światowej, kaplicę odremontowano, poświęcono i po długiej przerwie ks. Wacław Młokosa – proboszcz Poręby Żegoty – odprawił pierwszą po wojnie mszę świętą. O głównych tych faktach przypominają pamiątkowe tablice wmurowane w górne wnęki: z prawej strony o treści *WYBUDOWANO W 1860 R. ODNOWIONO Z OKAZJI X ROCZNICY WYBUCHU II WOJNY ŚWIATOWEJ STARANIEM SPOŁECZEŃSTWA. ALWERNIA 1 IX 1959* i mniejsza z lewej strony o treści: *NA CZEŚĆ WSZECHMOGĄCEMU! ALWERNIANIE W ROKU 1860.*



fol. 36

#### XLIV. KAPLICZKA SERCA JEZUSOWEGO



fol. 37

Przy ul. Garncarskiej 9 na wprost wylotu ul. Gęsikowskiego przy skrzyżowaniu dróg do Regulic i Krzeszowic, w miejscu zwanym zwyczajowo „Małym Rynkiem”, po lewej stronie ulicy tuż przy chodniku, zawieszono na drzewie niewielką kapliczkę szafkową.

Drewniana kapliczka złożona z podstawy, ścianki tylnej i dwu boków, przesłonięta od frontu ścianką szczytową o kształcie pojedynczej arkady, zawieszona jest na gruszy ok. 160 cm nad ziemią. Ta niewielka kapliczka o wym. 32 x 21 cm i wys. 40 cm, nakryta dwuspadowym, również drewnianym daszkiem, posiada wbudowaną w kalenicę klockową wieżyczkę wys. 25 cm, złożoną z kwadratowej podstawy, ośmiokątnej latarni i cebulastej kopuły zakończonej krzyżykiem. W przeszklonej niszy kapliczki głębokości 19 cm umieszczono figurkę Serca Jezusowego.

Kapliczkę ufundował w 1942 r. Antoni Rychłowski – mieszkaniec Alwerni – dla upamiętnienia tragicznej śmierci swojego syna – również Antoniego, zamordowanego w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu.

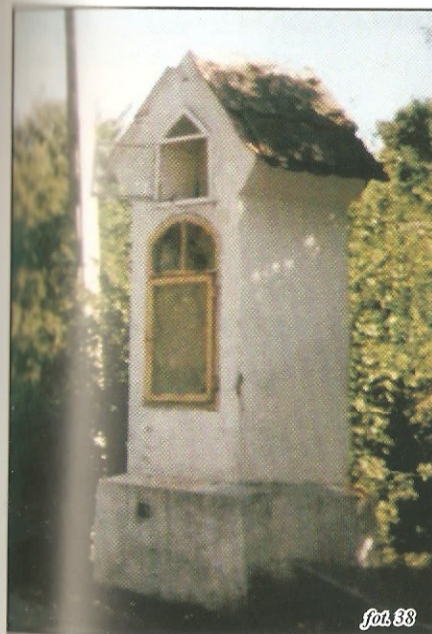
W maju 1998 roku bardzo zniszczoną pierwotną kapliczkę, sumptem pani Stanisławy Bębenek i Krystyny Cichoń – mieszkanek ul. Garncarskiej i ich rodzin – wymieniono na nową, tę obecną, równie bogato zdobioną jak poprzednia.

#### XLV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 22/864)

Przy ul. Z. Gęsikowskiego 1, tuż za skrzyżowaniem z ul. Kwiatową, po prawej stronie ulicy przy chodniku stoi słupowa kapliczka Matki Bożej Różańcowej.

Główna, murowana i otynkowana część kapliczki o wym. 80 x 70 cm i wysokości 200 cm osadzona jest na murowanym i tynkowanym fundamencie o wym. 90 x 82 x 45 cm i betonowej płycie o wym. 105 x 92 cm, wys. 20 cm otoczonej niskim, drewnianym płotkiem, do którego wybrukowano dojście z chodnika. Czworoboczny słup kapliczki posiada dwie wnęki od frontu. W dolnej części większą o wym. 75 x 40 cm i gł. 45 cm, przeszkloną, o ramie drewnianej, u góry zaokrąglonej, w której umieszczono figurę Matki Bożej Różańcowej i w górnej części mniejszą, o wym. 35 x 45 cm i gł.



fol. 38

wieżli, rozsypali i wyrównali ziemią teren i Czesław Krawcowie, którzy ofiarowali flakoniki, kwiaty i wykonali dekorację.

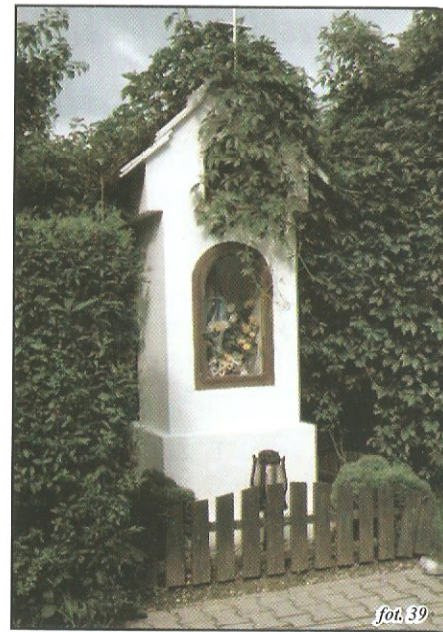
Sprawami porządkowymi i organizacyjnymi przebudowy zajęły się główne inicjatorce przedsięwzięcia – panie Elżbieta Siemek i Stanisława Bębenek.

W dniu 23 września 2000 roku, proboszcz parafii w Alwerni, ks. Stanisław Zienkiewicz uroczystie poświęcił odrestaurowaną kapliczkę, a na zakończenie tej uroczystości licznie zebrani sponsorzy, parafianie i przypadkowi przechodnie odśpiewali pieśń „Wszystkie nasze dzienne sprawy” polecając całą parafię opiece Matki Bożej Różańcowej.

45 cm, również przeszkloną, o ramach stalowych, w której ustawiono figurkę Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Murowana kalenica przekryta jest dachówką karpiówką.

Nie jest znany rok powstania ani nazwisko fundatora kapliczki. Kapliczka ta datowana na połowę XIX wieku była prawdopodobnie zwykłą przydrożną kapliczką wybudowaną przy drodze prowadzącej przez las z Poręby Żegoty na wzgórze klasztorne.

W lipcu 2000 r. z inicjatywy Elżbiety Siemek i Stanisławy Bębenek zniszczoną kapliczkę – po inwentaryzacji – od podstaw przebudowano osadzając ją na nowym solidnym fundamencie. To wspólne dzieło wspomogli okoliczni mieszkańcy: państwo Halbinowie, którzy ufundowali materiał i prace budowlane, państwo Budzowie, którzy zakupili i zainstalowali oświetlenie, pan Bogdan Cichoń i druhowie Edward Malec, Józef Grzywa i Marian Wilk, którzy do-



fol. 39

## XLVI. KAPLICZKA MĘKI PAŃSKIEJ



fol. 40



fol. 41

Przy końcu ul. Garncarskiej, za skrzyżowaniem z ul. Pręty, u stóp podjazdu na Łysą Górę, po lewej stronie ulicy za ostatnim domem, na pojedynczej sośnie zawieszona jest kapliczka szafkowa Męki Pańskiej.

Kapliczka drewniana, bogato snycersko zdobiona, o wymiarach 30 x 75 cm i głębokości 20 cm nakryta jest dwuspadowym daszkiem z ozdobnych deseczek ułożonych na zakładkę. Ozdobny szczyt wsparto na dwu równie ozdobnych kolumnkach stanowiących czoła ścianek bocznych. Wnętrze kapliczki wypełnia metalowy odlew Męki Pańskiej. Podstawę kapliczki stanowi zawieszony 170 cm nad ziemią snycersko zdobiony balkonik o wym. 50 x 30 x 10 cm, w którym umieszczono wiązanki sztucznych chryzantem i gwiazdy betlejemskiej.

Z kapliczką tą wiąże się następująca zasłyszana przez autora historia. W czerwcu 1942 r. drogą z Alwerni do Krzeszowic przejeżdżał patrol niemiecki, który miał przeprowadzić w tym dniu akcję wysiedlenia części mieszkańców Grojca. Nagle zatrzymał się u stóp wzgórza przed lasem, gdyż na kasztanie, po prawej stronie drogi, oficer kierujący patrolem zobaczył małą drewnianą kapliczkę z figurką Matki Bożej. Zatrzymał patrol, zrzucił kapliczkę na drogę, podeptał ją i odjechał. Wracając wieczorem z akcji oficer ten rozbił swój motocykl o drzewo, na którym wisiała kapliczka i zginął. Ta tragiczna śmierć była mu „pisana” bowiem jeszcze wcześniej, ten sam oficer – w wypadku drogowym – rozbił kapliczkę Najświętszej Marii Panny na Łysej Górze w Grojcu, niszcząc ją całkowicie wraz z figurką. Tuż po zakończeniu II wojny światowej na miejscu dzisiaj-

szej kapliczki seniorka rodziny Kubiców, osoba niezwykle pobożna, zawiesiła obrazek Serca Jezusowego upamiętniając tym miejsce, w którym zginął oficer niemiecki.

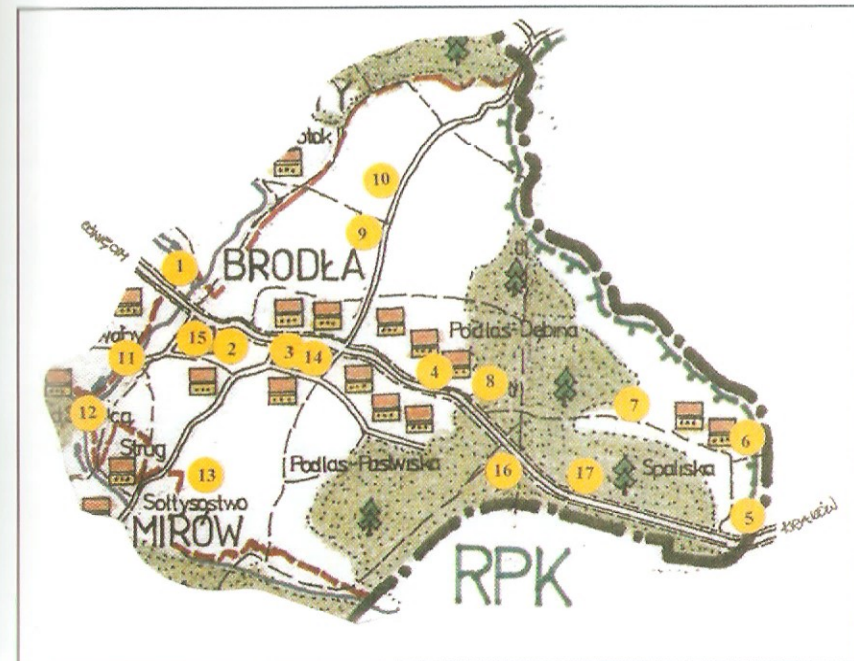
W latach 60-tych ubiegłego wieku Władysław Łukasik wymienił obrazek na kapliczkę wykonaną z kształtowników i blach, w której umieścił figurkę ukrzyżowanego Chrystusa. Do lat 90-tych ubiegłego wieku wraz z wnukami Kasią i Tomkiem Skwarami pan Władysław opiekował się i dbał o tę kapliczkę. Pierwotny kształt i obraz tej kapliczki, zwanej „białą kapliczką” zachował się do dziś tylko dzięki szkicowi wykonanemu w 1970 r. przez Stefanię Łączar – kustosza Muzeum w Chrzanowie. Na przełomie roku 1995/96 Mirosław Kucharski, mąż Kasi Skwary, wykonał nową kapliczkę z drewna i zawiesił ją w miejsce zniszczonej metalowej kapliczki. Od 1998 r. opiekę nad kapliczką przejęli państwo Halina i Bogdan Skwarowie.

Około 2005 r., przy poszerzeniu i odwodnieniu ul. Garncarskiej – drogi do Grojca i Krzeszowic – sosna, na której była zawieszona drewniana kapliczka została wycięta, kapliczka zdjęta i po około pół roku – już odnowiona – została ponownie zawieszona na sośnie rosnącej obok wyciętej.



fol. 42

# Brodła



## I. FIGURA ZABYTKOWA ŚW. JANA NEPOMUCENA

przy moście



fol. 43

Przy drodze głównej z Oświęcimia do Krakowa, w pobliżu mostu na potoku Brodlówka ustawiona jest kamienna figura św. Jana Nepomucena, patrona dobrej sławy i opiekuna mostów.

Figura pochodzi z 1783 r., o czym świadczy napis wykuty na czołowej ścianie kamiennego słupa, na którym ustawiona jest figura.

Wysokość figury oraz słupa wynosi ok. 3 m. Styl architektoniczny jest podobny do figur zabytkowych ustawionych w Porębie Żegoty.

Fundatorem figury był zapewne hr. Aleksander Szembek – ówczesny dziedzic i właściciel Poręby Żegoty i Brodeł.

Niegdyś przebiegał tędy szlak komunikacyjny, w pobliżu którego płynął kapryśny i rwący potok. Wierzono, że obecność przybytku ku czci świętego powstrzyma rozszalały potok i uchroni most przed zerwaniem.

Figura jest umieszczona w *Katalogu Zabytków Sztuki w Polsce*, Tom I, zasztyt 4 z 1952 r. opracowany przez Jerzego Szablowskiego.

## II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES

przy drodze Oświęcim – Kraków (Dom Katechetyczny)

Na wysokiej skarpie ziemnej obok posesji nr 345 należącej do rodziny Suwajów znajduje się kapliczka przydrożna zbudowana ok. 1932 r. Fundatorami kapliczki była rodzina Suwajów. Jest to kapliczka murowana, otynkowana, z drewnianym dwuspadowym daszkiem pokrytym blachą, zwieńczonym metalowym krzyżem. Wymiary zew. kapliczki: 1,5 x 1,5 m, wys. 3,5 m. Od frontu, we wnęcie zamkniętej drewnianym oszklonym oknem, znajduje się kolorowa gipsowa figura Matki Bożej z Lourdes (wys. 0,7 m) z oświetloną elektrycznie aureolą wokół głowy. Poniżej ustawiona jest figurka (wys. 0,4 m) papieża Jana Pawła II. Wnęka ozdobiona jest dużą ilością sztucznych kwiatów. Do czasu wybudowania domu katechetycznego



fol. 44

przy kapliczce odbywało się święcenie pokarmów w Wielką Sobotę. Remont i częściowa przebudowa kapliczki dokonany został przez właścicieli posesji Stanisława i Stanisławę Suwaj. Kapliczka została umieszczona w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo Krakowskie*, 18 cz. 2, str. 4, poz. 20, 1995 r.

## III. KAPLICZKA

przy drodze Oświęcim – Kraków (centrum wsi)



fol. 45

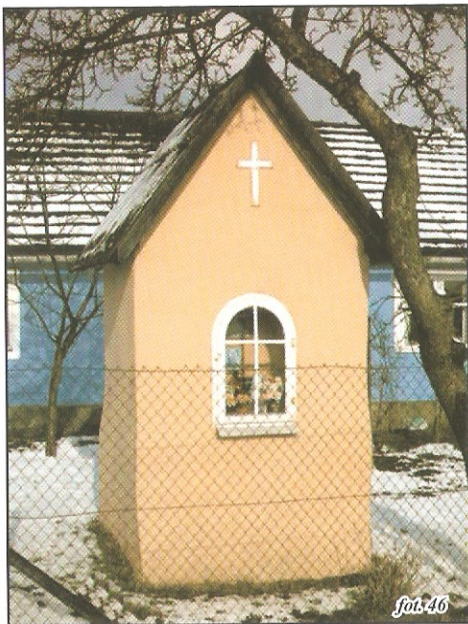
W Brodłach jest wiele kapliczek przydrożnych, które zostały wzniesione bez specjalnej intencji, po prostu Bogu na chwałę. Do tego typu obiektów należy kapliczka znajdująca się w centrum wsi na posesji Heleny Gaudyn. Według rodzinnej tradycji kapliczka wybudowana została w 1905 r. przez rodzinę Gaudynów. Jest to kapliczka murowana, otynkowana, z drewnianym dwuspadowym daszkiem, pokrytym czerwoną dachówką. Daszek zwieńczony jest metalowym krzyżem. Wymiary zew. kapliczki: 2 x 2 m, wys. 3 m. W frontowej części kapliczki jest wnęka zamknięta drewnianym oszklonym oknem. We wnęce ozdobionej sztucznymi kwiatami znajdują się gipsowa kolorowa figurka Matki Bożej Różańcowej (wys. 0,4 m), oprawiony

w ramkę i szkło obrazek Pana Jezusa oraz fotografia papieża Jana Pawła II. Wezniej umieszczony był tu obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Nad wnęką znajduje się krzyż z pogrubionego tynku. Kapliczka usytuowana jest w odległości 5 m od drogi pod wysokim klonem. Teren wokół kapliczki utwardzony jest płytkami ceramicznymi. Gruntowny remont kapliczki wykonany został w 2009 r. z inicjatywy i kosztem sołectwa wsi. Kapliczka została umieszczona w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce, Województwo Krakowskie*, 18 cz. 2, str. 4, poz. 18, 1995 r.

## IV. KAPLICZKA

przy drodze Oświęcim – Kraków

W ogrodzie posesji nr 22 należącej do Walerii Fryc wznosi się kamienna kapliczka słupowa pochodząca z XIX wieku (ok. 1870 r.). Według tradycji kapliczkę ufundowała i wybudowała Bogu na chwałę rodzina Jakubików mieszkająca w małym domku znajdującym się obok posesji, na której stoi kapliczka. Kapliczka jest murowana, otynkowana, założona na rzucie kwadratu (1,6 x 1,6 m, wys. 3m). Posiada dach dwuspadowy pokryty płytą eternitową. Konstrukcja kapliczki była wielokrotnie przebudowana

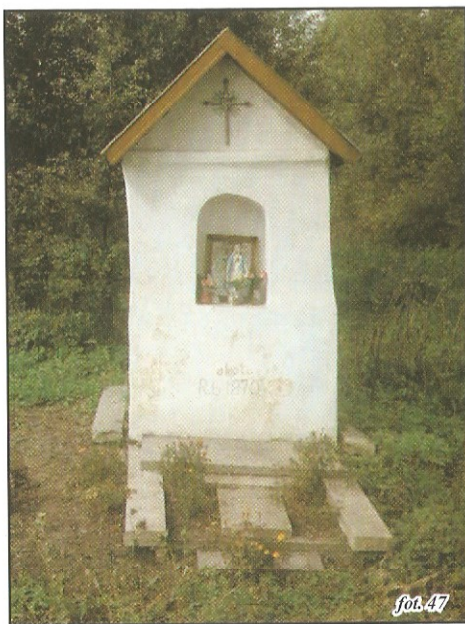


fol. 46

### V. KAPLICZKA

przy drodze Oświęcim – Kraków (Spaliska – Murowana)

o czym świadczą nierówności murów ścian zewnętrznych oraz pokrycie dachu. Znajdująca się w ścianie frontowej wnęka zamknięta jest drewnianym przeszklonym okienkiem. Wewnątrz umieszczone są trzy małe figurki Matki Bożej oraz kilka obrazków ozdobionych sztucznymi kwiatkami. W szczytowej części ściany frontowej znajduje się krzyż z pogrubionego tynku. Elewacja kapliczki jest okresowo naprawiana i malowana przez rodzinę Fryców.



fol. 47

Za lasem, przy granicy Brodeł z Przeginią Duchowną, stoi przydrożna kapliczka murowana, otynkowana, założona na rzucie prostokąta. Nakryta jest dwuspadowym dachem pokrytym dachówką cementową. Na frontowym szczycie kapliczki umieszczony jest ozdobny krzyż metalowy, a poniżej w otwartej wnęce ozdobionej sztucznymi kwiatami znajduje się kolorowa gipsowa figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej (o wys. 0,5 m) oraz oprawiony w ramkę i szkło obraz przedstawiający Koronację Matki Bożej w Niebie. Znajduje się tam również mała, biała figurka „Pieta”, czyli Maria trzymająca na kolanach martwe ciało syna. Wymiary zew. kapliczki: 1,7 x 1,6 m, wys. 3 m. Kapliczka została wybudowana w 1870 r. przez Józefa Noworytę w przydomowym ogrodzie, jako

wotum za ocalenie życia w czasie panującej w Brodłach epidemii cholery. W latach 1975-1980 dom właścicieli kapliczki został rozebrany. Aktualną właścicielką posesji oraz kapliczki jest Waleria Fryc z domu Noworyta, mieszkanka Brodeł, która opiekuje się kapliczką. Z jej inicjatywy i na jej koszt wykonany został w 2008 r. generalny remont kapliczki. Kapliczka ta jest jedną z trzech kapliczek wotywnych wybudowanych wówczas na terenie osady „Spaliska”.

### VI. KAPLICZKA

w przysiółku Spaliska



fol. 48

Na posesji nr 6 należącej do Bronisława i Stanisławy Gaudyn wznosi się kamienna kapliczka słupowa, otynkowana, z dachem dwuspadowym pokrytym dachówką cementową. Wybudowana została ok. 1870 r. przez przodków Bronisława Gaudyna ze strony matki (z domu Chodackiej), jako wotum za ocalenie życia w czasie panującej w Brodłach epidemii cholery. Kapliczka jest jedną z trzech kapliczek wotywnych wybudowanych wówczas na terenie osady „Spaliska”. Wymiary zew. kapliczki: 1,3 x 1,2 m, wys. 2,8 m. Kapliczka składa się z trzech segmentów. Środkowy segment posiada dużą, otwartą wnękę, w której w centralnym miejscu umieszczony jest oprawiony w ramkę i szkło obraz Matki Bożej Miłosierdzia (Ostrobramskiej). Przed obrazem ustawione są figurki Matki Bożej Niepokalanie Poczętej oraz Matki Bożej z Lourdes. Wnęka ozdobiona jest sztucznymi kwiatami.

Weześniej wewnątrz znajdowały się rzeźbione w drewnie świątki będące dziełem Michała Giera (ur. 1853, zm. 1929) znanego wędrownego ludowego rzeźbiarza z pobliskiej Rybniej. Zostały one skradzione w latach 1946-1955. Z prawej strony segmentu środkowego kapliczki znajduje się otwarta płytka wnęka, w której umieszczono oprawiony obraz Matki Bożej Częstochowskiej. W górnym segmencie kapliczki, w małej otwartej wnęce umieszczona jest mała figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. W szczytowej części segmentu znajduje się ozdobny metalowy krzyżyk. Kapliczka jest obecnie usytuowana za metalowym ogrodzeniem, między ścianą stodoły i wysokim drzewem i jest mało widoczna z drogi przejazdowej. Jak głosi podanie ustne przekazywane w rodzinie Gaudynów, w pobliżu kapliczki lub pod kapliczką zakopany miał być bliżej nieokreślony „skarby”. Mimo upływu lat – podanie o „skarbie” pozostało tylko mało prawdziwą legendą. Ostatni remont kapliczki wykonany został w 2004 r. z inicjatywy Janusza Gaudyna z Krakowa. Opiekunami kapliczki są właściciele posesji.

## VII. KAPLICZKA DOMKOWA

w przysiółku Spaliska



fol. 49

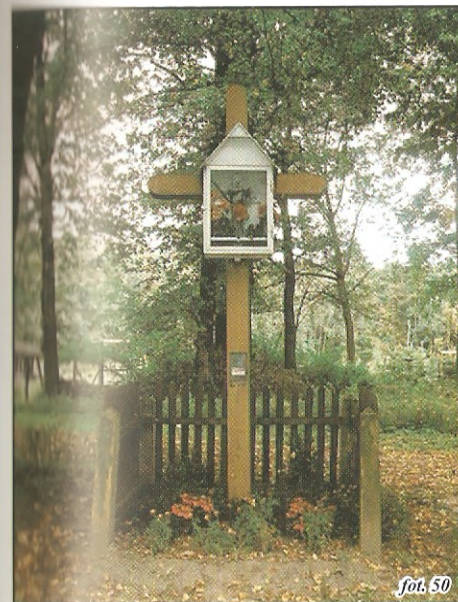
Pod rozłożystym dębem, na skraju lasu przy polnej drodze, w pobliżu posesji Władysława Starzyckiego znajduje się kapliczka typu domkowego. Założona jest na rzucie kwadratu, murowana z kamienia łamanego i otynkowana. Nakryta jest daszkiem dwuspadowym, pokrytym czerwoną dachówką ceramiczną, zwieńczonym małym metalowym krzyżykiem. We frontowym szczycie umieszczono, w zamkniętej ozdobnej wnęcie, kolorową figurkę św. Anny trzymającą na ręce swojego wnuka Jezusa i stojącą obok Marię. Poniżej w dwóch małych, zamkniętych ozdobnych wnękach znajduje się obrazek papieża Jana Pawła II oraz Matki Bożej z Dzieciątkiem. Do kapliczki prowadzi ozdobne, metalowe, ażurowe drzwi z krzyżem. Wewnątrz na tylnej ścianie

znajduje się drewniany ołtarzyk pochodzący z dawniejszych czasów. W ołtarzu umieszczone są oprawione w ramę i szkło dwa obrazy: Matki Bożej Częstochowskiej oraz Świętej Rodziny. Obok ołtarza na ścianach wisi kilka obrazków ofiarowanych przez przybywających tu pielgrzymów. Wnętrze kapliczki ozdobione jest żywymi i sztucznymi kwiatami. Wymiary zew. kapliczki: 2 x 2 m, wys. 3,5 m. Kapliczka została wybudowana w 1869 r. w podzięce za ocalenie przed panującą w pierwszej połowie XIX wieku cholera. Jest jedną z trzech kapliczek wotywnych wybudowanych w osadzie „Spaliska” po ustaniu zarazy, jaka przeszła przez Brodła. W roku 1966 kapliczka została częściowo przebudowana i odnowiona oraz wyposażona w nowe elementy dekoracyjne. Ostatnie odnowienie kapliczki miało miejsce w 2007 r. Bardzo troskliwą opiekę nad kapliczką i otoczeniem sprawuje Władysław Starzycki. Teren wokół kapliczki jest utwardzony i ozdobiony krzewami ogrodowymi. Dla utrudzonych pielgrzymów odwiedzających kapliczkę ustawiona jest mała ławeczka drewniana.

## VIII. KRZYŻ Z KAPLICZKĄ

przy drodze Oświęcim – Kraków (Podlas-Dębina)

W przysiółku Podlas-Dębina, na skraju lasu „Kosiarz” pod lipą wznosi się betonowy żółty krzyż o wysokości 3,2 m. Na wysokości belki poziomej umocowana jest metalowa kapliczka skrzynkowa, cała oszklona o wys. 0,9 m. Wewnątrz kapliczki znajduje się drewniany krzyżyk z Ukrzyżowanym Chrystusem (odlew) ozdobiony sztucznymi kwiatami. Poniżej kapliczki umocowana jest oszklona ramka drewniana,



fol. 50

w której jeszcze kilka lat temu był napis: *Tu spoczywa matka z dzieckiem*. Według miejscowych przekazów pierwszy krzyż drewniany w tym miejscu został postawiony w pierwszej połowie XX wieku na pamiątkę bliżej nieokreślonej tragedii jaka wydarzyła się w tym miejscu. Według relacji starszych mieszkańców okolicznych domów w latach 20-tych XX wieku została tu zamordowana kobieta w ciąży. Natomiast trudno dociec, czy została w tym miejscu pochowana. Obecny krzyż betonowy pochodzi już z lat powojennych XX wieku.

## IX, X. KAPLICZKI

przy drodze Brodla – Krzeszowice



fol. 51

Przy drodze powiatowej z Brodeł do Rybnej i Krzeszowic, w niewielkiej odległości od siebie, stoją dwie kapliczki słupowe o bardzo podobnej konstrukcji architektonicznej. Kapliczki są murowane i otynkowane, nakryte betonowym daszkiem czterosпадowym, zwieńczone metalowymi krzyżami. Na frontowych ścianach kapliczek znajdują się zamknięte, oszklone wnęki, w których umieszczone są ozdobione kwiatami figurki. W pierwszej kapliczce, usytuowanej kilkaset metrów od centrum wsi, we wnęcie znajduje się figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej oraz obrazki. Wymiary zew. kapliczki: 1,2 x 0,9 m, wys. 3 m. Ostatni remont kapliczki wykonany został w 1970 roku z inicjatywy i kosztem Ludwika Kowalika z Brodeł, byłego właściciela działki, na której stoi kapliczka i obecnego jej opiekuna. W drugiej kapliczce, usytuowanej nieco dalej od centrum wsi, we wnęcie znajdują się figurki: Matki Bożej Niepokalanej Po-

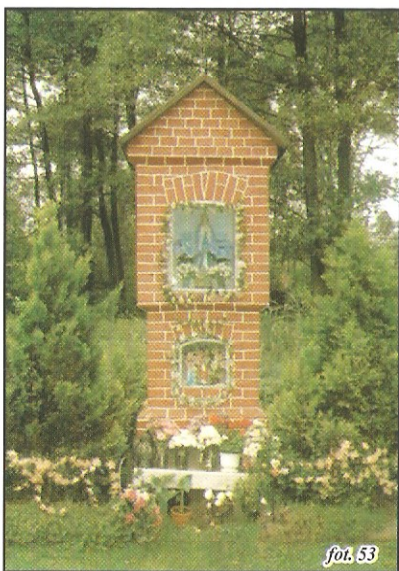


częcia, Matki Bożej z Lourdes i Matki Bożej Różańcowej oraz mały krzyżyk. Kapliczka posiada również w dolnej części frontowej małą otwartą wnękę na znicze, a w ścianach bocznych małe puste wnęki otwarte. Wymiary zew. kapliczki: 1,2 x 1 m, wys. 3 m. Ostatni remont kapliczki wykonany został w 1980 r. z inicjatywy i kosztem Stanisławy Siewiorek z Brodeł, byłej właścicielki działki, na której stoi kapliczka. Od 2005 r. kapliczką opiekuje się Eugeniusz Dzierwa. Opiekunowie kapliczek w każdym roku dokonują odnowienia elewacji przez pomalowanie ścian. Kapliczki wybudowane zostały w latach międzywojennych (1920-1930) przez bliżej nieznanego fundatora pochodzącego z okolic Brodeł. Według miejscowych przekazów fundator jadąc tą drogą do Krzeszowic w celu złożenia egzaminu ważnego dla jego kariery zawodowej postanowił, że jeżeli zda egzamin wybuduje przy tej drodze na chwałę Bożą dwie kapliczki. I tak się stało jak postanowił.



### XI. KAPLICZKA

przy drodze z Działek do Mirowa

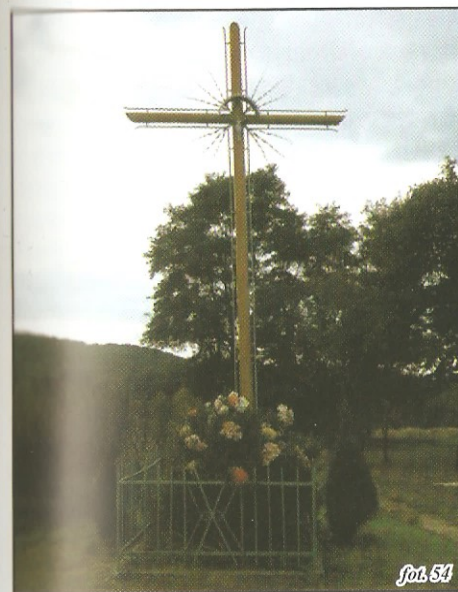


Przy lokalnej drodze z Działek do Mirowa, w pobliżu posesji Michaliny Paw, wznosi się kapliczka słupowa wybudowana z kamienia i obłożona czerwoną fugowaną cegłą. Konstrukcja kapliczki jest czterosegmentowa, nakryta dwuspadowym daszkiem z blachy, zwieńczonym metalowym ażurowym krzyżem. W środkowych segmentach ściany frontowej znajdują się dwie otwarte wnęki. W górnej, większej, umieszczona jest figurka Matki Bożej z Lourdes oraz mały metalowy krzyżyk. W dolnej mniejszej znajduje się figurka Pana Jezusa oraz mała figurka kłęczącego aniołka. Wnęki są ozdobione sztucznymi kwiatami. Wymiary zew. kapliczki: 1,1 x 1 m, wys. 4 m. Kapliczka jest otoczona wysokimi drzewami i ozdobnymi krzewami ogrodowymi oraz kwiatami. Fundatorem kapliczki był zapewne w XIX wieku Franciszek

Paw, właściciel terenu oraz istniejącego opodal młyna wodnego i tartaku zlikwidowanego w 1950 r. Generalny remont kapliczki wykonany został w 2004 r., natomiast odnowienia elewacji ścian dokonano w 2007 r. Kapliczką opiekuje się Michalina Paw z córką Danutą. W miesiącach maryjnych okoliczni mieszkańcy odpowiadają przy kapliczce nabożeństwa majowe i różańcowe.

### XII. KRZYŻ

przy drodze z Działek do Mirowa

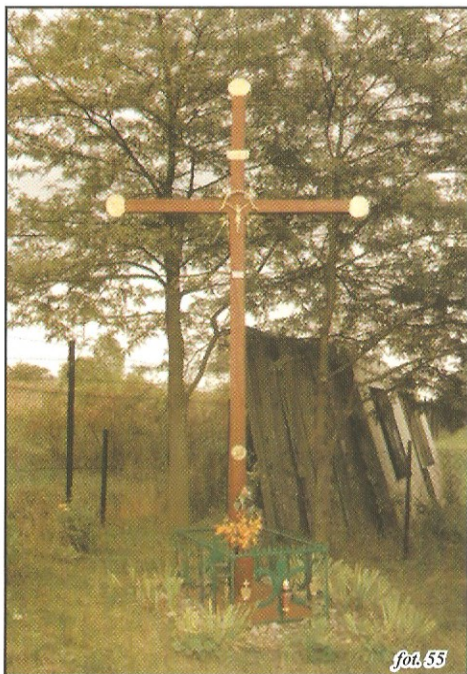


Na niewielkim wzniesieniu przy drodze lokalnej z Działek do Mirowa wznosi się ogrodzony płotkiem metalowy krzyż o wysokości 5 m wykonany z rury o śr. 100 mm ozdobiony na długości belek prętami metalowymi. Na krzyżu umieszczona jest niewielka figurka Chrystusa Ukrzyżowanego (odlew) z półkolistym daszkiem blaszanym i ozdobnymi metalowymi promieniami. Pierwszy krzyż drewniany postawiony tu został przez okolicznych mieszkańców w latach międzywojennych XX wieku, w miejscu gdzie stykają się granice Brodeł, Mirowa i Okleśnej. W 1946 r. krzyż został wymieniony na nowy – dębowy, który dotrwał do 1966 r. Obecny krzyż został postawiony w listopadzie 1991 r. (data widoczna w dolnej części belki pionowej), w miejsce krzyża sosnowego. Fundatorem krzyża była rodzina Zelechów z Brodeł. Opiekę nad otoczeniem krzyża sprawuje Zofia Kowalik, której dom rodzinny znajduje się w jego pobliżu.

### XIII. KRZYŻ

w rodzinnym ogrodzie działkowym

W południowej części Brodeł, na terenie 32 hektarów gruntów znajdują się 464 działki należące do pracowników byłej Huty im. W. Lenina (obecnie ArcelorMittal Poland S.A.) w Nowej Hucie. Pierwsze tzw. Krakowskie Ogrody Działkowe powstały w 1981 r. Teren jest ogrodzony i dostępny wyłącznie dla właścicieli działek. Przy głównej bramie wejściowej ustawiony jest krzyż drewniany o wysokości 6 m wykonany z ręcznie ociosanych belek o przekroju 10 x 10 cm, pomalowany na kolor brązowy. Końce belek okute są blachą. Na krzyżu znajduje się mała figurka Chrystusa Ukrzyżowanego (odlew) z półkolistym daszkiem blaszanym i ozdobnymi metalowymi promieniami. Poniżej umieszczona jest metalowa tabliczka z wygrawerowanym napisem:



fol. 55

#### XIV. KAPLICZKA – POMNIK MINIONEJ ZARAŻY przy drodze gminnej



fol. 56

A.D. 1990 R (rok postawienia krzyża) oraz płaskorzeźba głowy Chrystusa płaczącego (odlew). Wszystkie elementy metalowe znajdujące się na krzyżu są w kolorze złotym. W dolnej części krzyża umocowany jest metalowy uchwyt na kwiaty. Krzyż otoczony jest metalowym płótkiem i kwiatami ogrodowymi. Na terenie ogrodu działkowego znajduje się murowano-drewniana kaplica polowa, w której w okresie letnim (w soboty) odprawiana jest Msza Święta. Przed kaplicą wznosi się drugi krzyż drewniany.

Na ogrodzonej posesji należącej do Leśnictwa Brodła, w pobliżu remizy Ochotniczej Straży Pożarnej wznosi się kapliczka słupowa o wysokości 3 m, nieotynkowana, pobielona szarą farbą. Podstawę kapliczki stanowi czworościenny wysoki postument z kamienia, na którym wymurowana jest z cegły właściwa kapliczka, zwieńczona betonowym półkolistym sklepieniem z małym metalowym krzyżem. W górnej części ściany frontowej znajduje się wnęka otwarta, w której umieszczona jest figurka Matki Bożej Królowej. Kapliczka została postawiona przez mieszkańców Brodeł w pierwszej połowie XX wieku, w miejscu zbiorowej mogiły zmarłych na tyfus plamisty. Dzięki zachowanej kronice Parafii w Porębie

Żegoty, do której należały Brodła, dowiadujemy się, że okolicę dwukrotnie nawiedziła epidemia tyfusu plamistego. Pierwszy raz miało to miejsce w roku 1863, kiedy zmarł ówczesny ks. Ferdynand Niedźwiecki (proboszcz parafii Poręba Żegoty w latach 1854-1863) – brak informacji gdzie został pochowany. Drugi raz zaraza pojawiła się w Porębie Żegocie i okolicach w roku 1918 i znów ofiarą padł proboszcz ks. Wojciech Stypuła (ur. 1895, zm. 1919) – spoczywa na cmentarzu w Porębie Żegoty obok kaplicy po prawej stronie. O epidemii tyfusu tak pisze w kronice parafialnej kolejny proboszcz ks. Karol Słowiaczek: *Następstwem wojny światowej wybuchła w parafii tutejszej epidemia tyfusu plamistego. Powstała najpierw w Brodlach już w r. 1918 i trwała do lutego 1920 roku Najwięcej ofiar w ludziach porwała w Brodlach, bo aż 37, w Porębie 8, w Alwerni 1, w Okleśnej 15, w Podłężu 5, w Mirowie 5. Od września 1918 r. do kwietnia 1920 r. zmarło na tyfus ok. 71 osób. W czasie epidemii ludzie nie mieli od władz żadnej opieki. Ofiarą tej choroby padł także ks. Wojciech Stypuła. Nabawił się jej u chorego na tyfus w Brodlach.* Brodła i okolice nawiedziła również wcześniej epidemia cholery, która szczególnie dała się we znaki w latach 1831-1855. Zmarłych chowano bez ceremonii pogrzebowych na osobnym cmentarzu w lesie przy tzw. „Starym Gościńcu” – obecnie droga leśna odchodząca od drogi wojewódzkiej 780, między „parkingiem”, a przysiółkiem „Spaliska”. Miejsce cmentarza nie jest oznakowane i trudne do zlokalizowania. Kapliczką opiekuje się Maria Kochańska, mieszkanka Brodeł.

#### XV. KAPLICZKA na działkach



fol. 57

Kapliczka domkowa stoi na rozstaju dróg do Brodeł, Okleśnej i Mirowa, przy posesji nr 199 Krystyny Kwiecień. Jest wymurowana z kamienia, otynkowana i pobielona. Dach dwuspadowy pokryty jest dachówką ceramiczną i zwieńczony ażurowym metalowym krzyżykiem. Data jej powstania nie jest znana, wiadomo jedynie, że została wybudowana przed 1925 r. Dawniej stała w otoczeniu dwóch drzew kasztanowych. Wymiary zew. kapliczki: 1,9 x 2,3 m, wys. 3,5 m. Wejście do kapliczki bez drzwi zabezpieczone jest ozdobną metalową kratą. W szczycie kapliczki znajduje się niewielka ozdobna nisza, wewnątrz której umieszczona jest mała figurka Matki Bożej. W bocznych ścianach znajdują się małe okrągłe okienka doświetlające wnętrze kapliczki. Wewnątrz znajduje się ołtarzyk, na którym początkowo był zawieszony obraz

Świętej Rodziny. W czasie remontu w 1990 r., w ołtarzu zawieszono oleodruk przedstawiający scenę Wniebowzięcia Matki Bożej przekazany przez Janinę Jeleń z Brodeł. Remont kapliczki był wykonany przez murarzy Chrapisińskich. Na mense ołtarzowej ustawiona jest centralnie figura Chrystusa, a obok dwie figurki Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Kapliczka – tak wewnątrz, jak i na zewnątrz – ozdobiona jest kwiatami z bibuły wykonanymi przez mieszkanki Brodeł i Poręby Żegoty. Do około 1975 r. mieszkańcy Brodeł zbierali się tu na nabożeństwa majowe. W każdą Wielką Sobotę odbywało się tu święcenie pokarmów (obecnie święcenie odbywa się przy wybudowanym domu katechetycznym). Odświętny wystrój kapliczka przybiera na „Dni Krzyżowe”, w czasie których w 2006 r. ks. Kazimierz Tulik – proboszcz z Poręby Żegoty – odprawił połową Msze Świętej. Opiekę nad kapliczką sprawuje Krystyna Kwiecień z Brodeł oraz Małgorzata Fiba z Poręby Żegoty. Kapliczka jest umieszczona w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo Krakowskie*. 18 cz. 2, str. 4, poz. 19, 1995 r.

## XVI. KRZYŻ PAMIĘCI

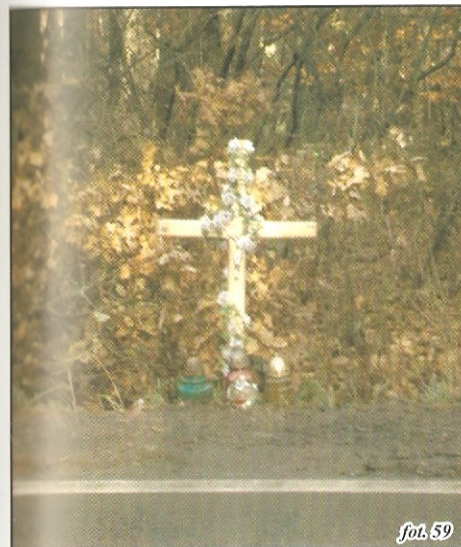
przy drodze 780, naprzeciwko parkingu samochodowego



Poniżej pasa jezdni, za drogowym rowem odwadniającym, osadzony jest na betonowym fundamencie krzyż z rurki metalowych o wys. 1,2 m ozdobiony sztucznymi kwiatami i zniczem. Krzyż został postawiony w 2003 r. dla upamiętnienia tragicznego wypadku samochodowego w wyniku którego zginął bardzo młody mężczyzna.

## XVII. KRZYŻ PAMIĘCI

przy drodze 780



Po lewej stronie drogi Oświęcim – Kraków (ok. 800 m od parkingu samochodowego) osadzony jest w ziemi drewniany krzyż o wys. 1 m z pasyjka metalową Ukrzyżowanego Chrystusa (odlew), ozdobiony sztucznymi kwiatami i zniczem. Krzyż upamiętnia tragiczny wypadek samochodowy, do którego doszło późnym popołudniem 29 maja 2009 r. Około 20-letni mężczyzna stracił panowanie nad kierownicą i uderzył w minibus. Młody libiążanin w stanie krytycznym i kilku pasażerów autobusa z obrażeniami trafiło do szpitala.

## KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE

\* Na początku wsi od strony Poręby Żegoty, po lewej stronie drogi wojewódzkiej stała bardzo stara kapliczka słupowa murowana z kamienia. Została rozebrana w latach 1937-1938 w związku z budową domu mieszkalnego.

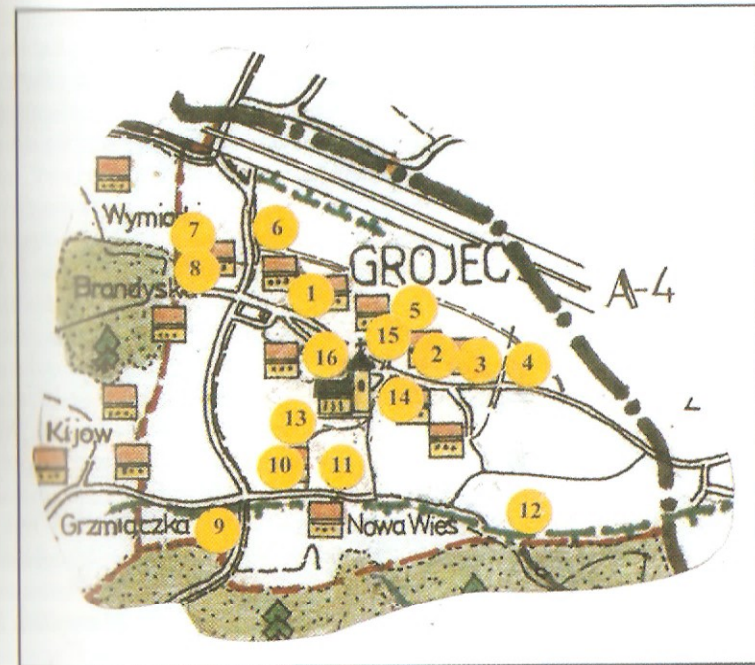
\* Przy głównej drodze wojewódzkiej, po lewej stronie w ogródku przydomowym stał krzyż drewniany. W latach 1995-1999 krzyż uległ zniszczeniu i nie został wymieniony na nowy.

\* W lesie „Kosiarz”, w miejscu obecnie istniejącego przydrożnego parkingu samochodowego, na jednym z drzew zawieszona była drewniana kapliczka szafkowa. Została usunięta przy wycince drzew i budowie parkingu w latach 1941-1944.

\* Przy drodze leśnej prowadzącej z przydrożnego parkingu samochodowego na grubej i wysokiej sośnie zawieszona była drewniana kapliczka szafkowa. Prawdopodobnie uległa zniszczeniu w latach 1995-2000 i bezpowrotnie zniknęła z pejzażu leśnego.

\* Przy głównej drodze wojewódzkiej, po lewej stronie (300 m od obecnego krzyża pamięci XVII) na jednym z drzew zawieszona była kapliczka szafkowa drewniana z obrazkiem. Została usunięta przy wycince drzew i poszerzaniu drogi w latach 1980-1985.

# Grojec



## I. KAPLICA P.W. NMP NIEPOKALANIE POCZĘTEJ

centrum wsi obok szkoły



W 1855 roku (15 lipca) we wsi wybuchła epidemia nieuleczalnej choroby zwanej cholera. Do dziś kapliczka na cmentarzu cholerycznym upamiętnia miejsce pochówku ponad osiemdziesięciu

osób. Podczas szalejącej epidemii cholery mieszkańcy Grojca zwrócili się do ówczesnego proboszcza parafii Regulice, ks. Marcina Podgórnego, aby odprawił mszę św. na cmentarzu, aby przebłagać gniew Boży i odwrócić grasujące morowe powietrze. Proboszcz oświadczył, że pod gołym niebem mszy odprawić nie może – potrzebna jest chociaż niewielkich rozmiarów kaplica. Wtedy to zrodziła się myśl o budowie kaplicy w wiosce, w której można byłoby odprawić kilka razy do roku mszę św. za żyjących i zmarłych mieszkańców. Wyznaczono więc plac pod kaplicę, wytyczono miejsce na fundamenty i jesienią rozpoczęto budowę. Zofia z Branickich, hrabina Potocka z Krzeszowic, ofiarowała z dóbr hrabstwa tęczyńskiego materiały budowlane. Szczególnie zaangażowani w budowę kaplicy byli: rządca folwarku grojeckiego Ignacy Wenecki, wójt Grojca Mateusz Woszczyzna (za rządów którego rozpoczęto budowę), wójt Grojca Marcin Janik (podczas jego kadencji ukończono wznoszenie kaplicy) oraz mieszkańcy wsi – Jan Małocha i Jan Janik (cieśla, brat Marcina). Budowniczym kaplicy był Ignacy Siewiorek, pochodzący z Poręby Żegoty. Działki na budowę świątyni pochodziły od mieszkańców Grojca. Ołtarz jest dziełem Wincentego Kowalczyka, stolarza znanego w całym okręgu krakowskim. Pierwszy obraz Matki Bożej Częstochowskiej zakupił w 1859 roku Jan Małocha z własnych funduszy, będąc na odpuszcie w Częstochowie.

W roku 1861 Walery Gadomski (rzeźbiarz i malarz, brat kierownika Szkoły Ludowej w Grojcu – Karola Gadomskiego) namalował do kaplicy drugi obraz NMP Niepokalanie Poczętej. Obraz ten został umieszczony w ołtarzu, a jego zasłonę stanowił obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Jesienią 1861 r. kaplicę i ołtarz poświęcił ks. Marcin Podgórnski – proboszcz z Regulic, który 3 czerwca 1862 r. odprawił pierwszą mszę św. w intencji mieszkańców Grojca. Druga msza św. została odprawiona za dusze zmarłych na cholera mieszkańców wsi, a trzecia – 17 października – także w intencji mieszkańców Grojca. W następnych latach, do 1956 roku, nabożeństwa odprawiane były w kaplicy tylko kilka razy do roku. Dopiero od 1957 roku rozpoczęto odprawianie jednej mszy we wszystkie niedziele i święta, do czasu wybudowania nowego kościoła.

Kaplica została wybudowana w kształcie małego kościółka na planie prostokąta o wym. 4,4x5,2 m, z absydą o głęb. 2,3 m., wys. bez wieżyczki ok. 7 m. Elewacja ścian jest białoszara, profilowana, o dwustrefowych podziałach przeprowadzonych gzymsami i lizenami. Dach dwuspadowy, kryty czerwoną dachówką ceramiczną (wcześniej płytkami eternitowymi) zwieńczony jest metalową wieżyczką, w której zawieszony jest mały dzwon-sygnaturka pochodzący z kościoła parafialnego w Regulicach. W ścianach bocznych znajdują się cztery okienka oszklone brązowym szkłem ornamentowym, doświetlające wnętrze kaplicy. W ścianie frontowej z wieżyczkami są dwie otwarte wnęki: w lewej umieszczona jest figurka Matki Bożej z La Salette z dziećmi, w prawej zaś figurka Matki Bożej z Lourdes. Między wnękami znajduje się okrągłe okienko z witrażem, a powyżej pusta wnęka. Posadzka – do 1930 r. z kamienia wapiennego, a później z płytek ceramicznych – obecnie wykonana jest z płyt marmurowych. Z zewnątrz, obok wejścia do kaplicy, z prawej strony wmurowana jest mała kamienna kropielnica, a powyżej okrągła tablica upamiętniająca przełom wieków o śr. 30 cm (poświęcona 30 listopada 1901 r.) oraz okrągły (o śr. 16 cm) odlew – znak „Jubileuszu Chrześcijaństwa – 2000 r. i Milenium Biskupstwa Krakowskiego – 1000” wmurowany w 2000 r. Z lewej strony wejścia znajduje się tablica informacyjna z historią kaplicy. Wnętrze kaplicy niestylowe, nie posiada malowideł i wyposażenia. Na wprost wejścia ścianę wypełnia ołtarz w stylu neobarokowym z obrazem Matki Bożej Niepokalanie Poczętej pochodzącym z 1861 r. Ołtarz i obraz był odnawiany w 2005 r. przez artystę-malarza Tadeusza Wojcieszka z Alwerni. W górnej części ołtarza umieszczony jest obecnie obrazek z wizerunkiem św. Faustyny Kowalskiej (od 1934 r. znajdował się tam wizerunek św. Teresy). Na stole ołtarzowym umieszczone jest symboliczne otwarte małe tabernakulum z figurką Matki Bożej Królowej i krzyżykiem oraz dwa duże lichtarze ze świecami. Przed ołtarzem ustawiony jest drewniany klęcznik. Kaplica była odnawiana w 1932 r. i 1956 r. oraz w latach 1995-2005.

## II. KRZYŻ PRZY UL. BARTOSZA GŁOWACKIEGO

obok placu zabaw

W odległości 4 m od jezdni, naprzeciw ulicy Krętej, pod czterema potężnymi dębami wznosi się drewniany krzyż o wys. 8 m. Wykonany jest z belek o przekroju 15 x 15 cm, pomalowany na kolor brązowy, z figurką Chrystusa Ukrzyżowanego i tabliczką z napisem „INRI”, wykonanymi w technice odlewniczej. Krzyż jest w dolnej



foto. 62

części pogrubiony do przekroju 25 x 25 cm i ustawiony na betonowym fundamencie, umocowany śrubami. W środkowej części belki pionowej krzyża umocowana jest tablica metalowa, niklowana, z wygrawerowanym napisem: *TEN KRZYŻ USTAWIONO W ROKU 2002 W MIEJSCU KRZYŻA MISYJNEGO UPAMIĘTNIAJĄCEGO MISJE ŚW. Z ROKU 1927 I 1948 PRZENIESIONEGO Z REGULIC*. W dolnej części krzyż jest ozdobiony sztucznymi kwiatami. Całość jest ogrodzona niskim, ozdobnym, drewnianym płotkiem. Fundatorami i wykonawcami krzyża byli strażacy z Ochotniczej Straży Pożarnej w Grojcu. Wcześniej stał tutaj krzyż misyjny drewniany, przeniesiony w 1948 roku z Regulic, upamiętniający misje święte przeprowadzone w parafii Regulice w 1927 roku (15 – 21 stycznia) przez księży jezuitów oraz w 1948 roku (11 – 17 czerwca) przez ojców redemptorystów. Na pionowej belce krzyża wyryte

były daty przeprowadzenia misji. Krzyż ten został postawiony w miejscu stojącego wcześniej innego krzyża drewnianego. Niestety nie zachowała się żadna informacja dotycząca fundatora i daty postawienia pierwszego krzyża oraz intencji w jakiej został postawiony. Przypuszcza się, że pierwszy krzyż ustawiono równocześnie z zasadzeniem rosnących tam obecnie wiekowych dębów. Postawienie krzyża w środku wsi może mieć również związek z epidemią cholery, jaka przeszła przez wieś w 1855 roku. Opiekunkami krzyża oraz ogródka wokół krzyża są obecnie Anna i Stanisława Dudek.

### III. KAPLICZKA NA DRZEWIE

przy ul. Bartosza Głowackiego – obok budynku nr 35 (stary nr 124)



foto. 63

W odległości 4 m od drogi, na pniu potężnego buku, na wysokości 2 m zawieszona jest drewniana, brązowa kapliczka szafkowa (wys. 47 cm, szer. 32 cm, głęb. 12 cm), zamknięta oszkloną, ozdobną ramką z dwuspadowym daszkiem. Wewnątrz umieszczona jest mała, jednobarwna, wykonana z tworzywa figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej, ozdobiona sztucznymi kwiat-

kami. Kapliczkę wykonał w 2000 r. miejscowy stolarz Wojciech Dudek i zawiesił ją w miejscu starej, zniszczonej kapliczki.

Fundatorem poprzedniej drewnianej kapliczki był na początku XX wieku Wawrzyńiec Bogusz, właściciel sąsiedniej parceli. Przez wiele lat w kapliczce tej umieszczony był obrazek Matki Bożej Częstochowskiej, dla której szczególny kult żywiła rodzina fundatora. W latach fundacji kapliczka zawieszona była na innym, nieistniejącym już drzewie. Ze względu na znaczną odległość od drogi kapliczka jest mało widoczna.

Kapliczką opiekowała się dotychczas Rozalia Mirocha, obecnie zajmuje się tym Teresa Kubica.

### IV. KAPLICZKA NA DRZEWIE

przy ul. Bartosza Głowackiego – w ogrodzie posesji nr 75 (stary nr 334)



foto. 64

Pierwsza kapliczka drewniana szafkowa, zawieszona na jednym z drzew, została wykonana przez Wawrzyńca Dudka, ówczesnego właściciela posesji, prawdopodobnie w drugiej połowie XIX wieku. Fundacja kapliczki mogła mieć związek z budową kaplicy w środku wsi (1861 r.) wybudowanej po ustaniu epidemii cholery. Kapliczka była kilkakrotnie przemieszczana ze względu na dokonywanie zmian w drzewostanie ogrodu.

W roku 2004 w miejsce starej kapliczki zawieszono nową, również drewnianą, szafkową w kolorze brązowym (wys. 60 cm, szer. 40 cm, głęb. 15 cm) z drewnianym daszkiem dwuspadowym i oszklonymi drzwiczkami. Obecnie kapliczka zawieszona jest na niewielkim dębie, na wysokości 3 m, obok jesionu i brzozy. Fundatorami kapliczki byli obecni właściciele posesji Krystyna i Leszek Krzanikowie. Wewnątrz kapliczki znajduje się obrazek Matki Bożej z Dzieciątkiem ozdobiony sztucznymi kwiatami.

## V. KAPLICZKA

przy ul. Dolnej 43

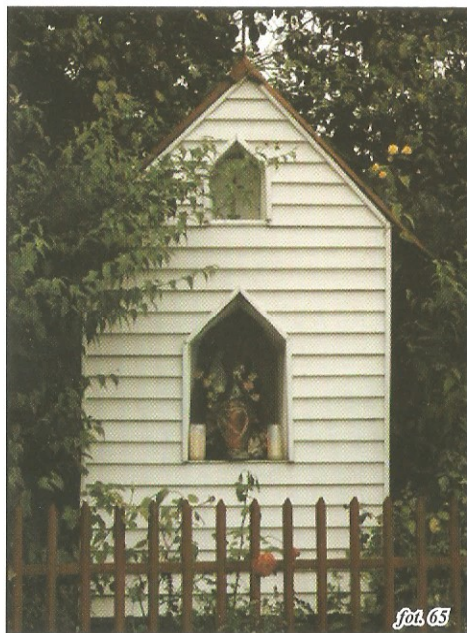


foto 65

Przy posesji należącej do Henryka i Wiesławy Sikorów wznosi się pod drzewami owocowymi słupowa kapliczka murowana z kamienia, z dachem dwuspadowym, pokrytym blachą falistą, który zwieńczony jest metalowym krzyżem. Ściany kapliczki pokryte są białą, drewnianą boazerią z cokołem obłożonym brązową cegłą. We frontowej ścianie kapliczki znajdują się dwie głębokie wnęki otwarte. W większej, znajdującej się w dolnej części, ozdobionej sztucznymi kwiatami, umieszczona jest szklana jednobarwna figurka Serca Pana Jezusa oraz gipsowa kolorowa figurka Serca Najświętszej Maryi Panny. W mniejszej – położonej w górnej części – umieszczony jest mały metalowy krzyżyk. Wymiary kapliczki wynoszą 1,1 x 1,1 m, wys. 2,5 m. Fundatorami kapliczki byli w 1902 roku Jan i Maria Sikorowie – ówczesni

właściciele gruntu, na którym usytuowana jest kapliczka. Remont kapliczki wykonany został w 1961 r. oraz w 2003 r. przez rodzinę Sikorów. Ostatni remont unowocześnił w pewnym stopniu zewnętrzny wygląd kapliczki. Do czasu ostatniego remontu ściany zewnętrzne były malowane na kolor niebieski. Kapliczka ogrodzona jest od strony ulicy niskim płotem metalowym. Jako obiekt zabytkowy kapliczka figuruje w Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo krakowskie (18, cz. 2, s. 5, poz. 34, 1995 r.).



foto 66

## VI. KAPLICZKA NA DRZEWIE

przy ul. Grojeckiej

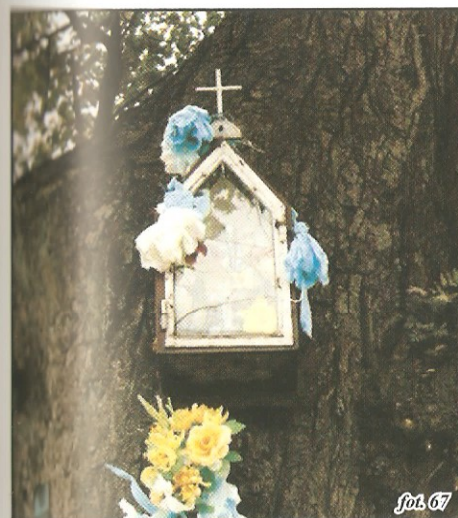


foto 67

Przy skrzyżowaniu ulicy Grojeckiej i Pańskiej na olbrzymiej lipie będącej oznakowanym pomnikiem przyrody, na wysokości 4 m umocowana jest kapliczka typu szafkowego (wys. 60 cm, szer. 30 cm, głęb. 15 cm), o metalowej konstrukcji, cała oszklona i zamknięta drzwiczkami. Daszek dwuspadowy również jest szklany, zwieńczony małym, metalowym krzyżykiem. Wewnątrz kapliczki znajduje się figurka Matki Bożej, ozdobiona sztucznymi kwiatami oraz mały krzyżyk z tworzywa.

Fundatorami kapliczki byli właściciele sąsiedniej posesji Bronisława i Józef Weidlichowie w latach 1970-1974, a wykonał ją zakład ślusarski w Chrzanowie na zlecenie fundatorów. Kapliczka została

zawieszona w miejscu starszej kapliczki drewnianej wykonanej w latach międzywojennych XX wieku przez Aleksandra Kapcię z Regulic. Obecnie opiekunem kapliczki jest Grażyna Odrzywołek, właścicielka posesji.

## VII. KAPLICZKA NA CMENTARZU CHOLERYCZNYM

przy ul. św. Rozalii



foto 68

Przy polnej drodze do Regulic, w miejscu odosobnionym, na tzw. „szkolnym polu”, wznosi się murowana kapliczka z daszkiem dwuspadowym, słupowa, wzniesiona z kamienia w latach 1855-1856. Kapliczka upamiętnia śmierć ponad 80 mieszkańców Grojca, zmarłych w 1855 roku



foto 69

w ciągu dwóch tygodni wskutek panującej epidemii cholery i w tym miejscu pochowanych. Kapliczkę wybudowali mieszkańcy Grojca po ustaniu zarazy z inicjatywy ówczesnego proboszcza parafii Regulice ks. Marcina Podgórskiego (będącego proboszczem w latach 1844-1863). Konstrukcja kapliczki o wymiarach 1,3 x 1 m i wys. ok. 3,5 m posiadała cztery otwarte wnęki, w których umieszczono m.in. krzyżyk oraz obrazek z wizerunkiem św. Rozalii z Palermo – patronki broniącej od morowego powietrza, a także orędowniczki zmarłych z powodu zarazy. Z upływem czasu obrazek św. Rozalii zginął (a może uległ zniszczeniu), a sama kapliczka zaczęła się rozpadać i pochylać. Przez wiele lat w jednej z wnęk był umieszczony obrazek Matki Bożej Częstochowskiej. W latach 1997-1998 mieszkańcy Grojca: Bronisław Woszczyna, Roman Skórkiewicz i Zygmunt Giermek, przy pomocy Adama Korbuta wykonali remont kapliczki polegający na wymianie zadaszenia z płytek eternitowych oraz naprawie tynków na ścianach. Ściany kapliczki od wielu lat były bielone wapnem i takie pozostały po remoncie.

Następny remont kapliczki wykonali w 2006 roku strażacy z OSP w Grojcu dzięki inicjatywie naczelnika Ludwika Ciupka. Głównym celem remontu kapliczki było przywrócenie jej pionowego ustawienia (odchylenie ścian od pionu wynosiło bowiem 40 cm), zabezpieczenie przed ponownym przemieszczeniem kamiennego fundamentu o głębokości 1,3 m oraz wykonanie nowego zadaszenia z blachy dachówkowej koloru brązowego, zwieńczonego niewielkim krzyżykiem ze stali nierdzewnej z pasyjką Chrystusa. Ponadto ściany kapliczki otynkowano i pomalowano na biało, a istniejące w ścianie frontowej duże wnęki oszklono i przyozdobiono. W górnej wnęcie umieszczona jest gipsowa, kolorowa figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej ozdobiona sztucznymi kwiatkami.

W dolnej, mniejszej wnęcie znajduje się w ramce obrazek (30 x 25 cm) św. Rozalii z Palermo podarowany przez ks. Andrzeja Targosza – proboszcza parafii p.w. św. Rozalii w Szczecinku. Obrazek jest kopią witraża św. Rozalii w kościele w Szczecinku, a wykonany jest jako fotografia nalepiona na podkład z pianki i zalaminowana. Obrazek również jest ozdobiony sztucznymi kwiatkami. Obie wnęki są zamknięte na kłódki.

Między wnękami wmurowana jest pamiątkowa granitowa tablica (40 x 25 cm) z napisem:

*NA WIECZNĄ PAMIĄTKĘ  
KAPLICZKA UPAMIĘTNIAJĄCA ŚMIERĆ  
80 MIESZKAŃCÓW GROJCA ZMARŁYCH W 1855 ROKU  
W PRZECIĄGU DWÓCH TYGODNI WSKUTEK EPIDEMII CHOLERY  
I NA TYM MIEJSCU POCHOWANYCH  
DOBRY JEZU A NASZ PANIE DAJ IM WIECZNE SPOCZYWANIE  
KAPLICZKĘ ODNOWILI STRAŻACY Z OSP GROJEC ORAZ MIESZKAŃCY  
GROJEC, 10 PAŹDZIERNIKA 2006 ROKU*

Na szczycie kapliczki znajduje się mała, otwarta wnęka, obudowana drewnianą boazerią, a w niej mały krzyżyk z drzewa z pasyjką. Prawy bok kapliczki również posiada pustą, otwartą wnękę (40 x 30 cm). Kapliczkę po remoncie poświęcił w 2007 r. proboszcz parafii w Grojcu ks. Stefan Dobrzański w czasie Dni Krzyżowych.

Teren cmentarny wokół kapliczki (ok. 5 arów) jest równy, bez nagrobków, porośnięty trawą i krzewami, nieogrodzony.

Obecnie kapliczką opiekuje się Halina Kubica, a wcześniej opiekowała się Zofia Korbut – mieszkanki Grojca.

#### *ŚWIĘTA ROZALIA Z PALERMO*

*Święta Rozalia z Palermo  
Patronką jest od zarazy  
Cuda za jej przyczyną  
Zdarzały się wiele razy!  
Ta Święta Pustelnica  
W zimnej mieszkała grocie.  
Całe swe młode życie  
Spędziła w czystości cnocie!  
Całe swe młode życie  
Dla Boga poświęciła  
Choć z bogatego rodu  
W ubóstwie wielkim żyła!  
Gdy na przestrzeni wieków  
Zaraza dżumy i cholery szalała  
Gdy się modlili ludzie  
Za jej przyczyną zaraza ustala!*

*Lud wdzięczny potem  
Na wsiach kapliczki budował  
Z wizerunkiem Św. Rozalii Dziewicy  
Bogu gorąco dziękował!  
I w okolicach Chrzanowa  
Kapliczka z tych czasów się zachowała  
By nie dopuścić zarazy  
Święta Rozalia na straży stała!  
Na cholerycznym starym cmentarzu  
Na granicy Regulic i Grojca  
Stoi kapliczka św. Rozalii –  
Wiem to od dziadka i ojca!  
Gdy w naszych trudnych czasach  
Pełno moralnej zarazy  
Święta Rozalio Dziewico  
Chroń młodość od jej skazy!*

Chrzanów, 14 II 2008 r., Maria Górak

#### **VIII. KRZYŻ NA ROZDROŻU**

dróg do Regulic i Grojca



Na skraju lasu Brandyska, przy rozdrożu dróg zw. ulicą Drozdową i Gilową wznosi się drewniany krzyż wys. 3 m wykonany z belek o przekroju 10 x 10 cm pomalowany na kolor brązowy, osadzony w ziemi na fundamencie betonowym z mocującą kotwą metalową i śrubą. Fundatorem i wykonawcą krzyża w październiku 2004 r. był Stanisław Tadeusz z Grojca. Poprzedni krzyż, z drewnianych, okrągłych belek wykonał w maju 1984 r. Ludwik Woszczyna z Grojca. Obie daty są wyryte na pionowej belce krzyża. Na krzyżu umieszczona jest duża figurka Chrystusa Ukrzyżowanego (odlew z metalu), a w części belki poziomej figurka nakryta jest półkolistym blaszanym daszkiem. Niestety nikt nie zna nazwiska fundatora ani daty ustawienia pierwszego krzyża. Najstarsi mieszkańcy



okolicznych domów pamiętają jedynie, że stał on już na początku XX wieku. Można przypuszczać, że pierwszy krzyż został postawiony jeszcze w XIX wieku, gdyż stoi on na rozdrożu dróg, u wejścia do wsi od strony sąsiednich Regulic. Ustawienie krzyża może mieć też związek z istniejącą tu kiedyś w pobliżu bardzo starą, murowaną karczmą wiejską, zniszczoną przez pożar i rozebraną na początku XX wieku. U podnóża krzyża są posadzone pięknie kwitnące krzewy ozdobne.

### IX. KAPLICZKA PRZY ULICY GROJECKIEJ

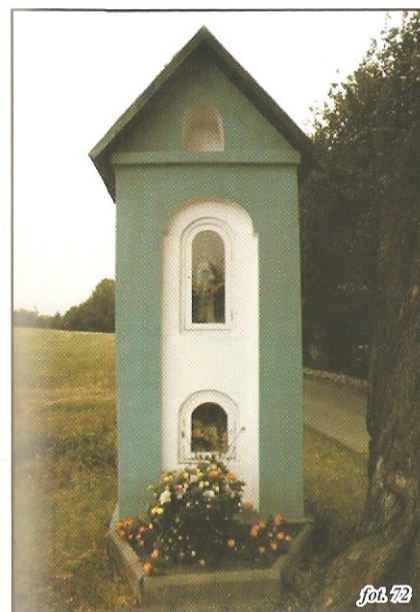


W odległości 4 m od drogi do Alweri, po prawej stronie zbiornika wodnego, na niewielkiej skarpie pod drzewami stoi kapliczka słupowa murowana z kamienia i otynkowana tynkiem szlachetnym. Daszek dwuspadowy jest pokryty czerwoną dachówką ceramiczną oraz zwieńczony metalowym krzyżem. Konstrukcja kapliczki jest dwupoziomowa – w części dolnej nieco szersza. Wymiary zewnętrzne: 0,85 x 0,75 m, wys. 2,5 m. W przedniej ścianie kapliczki znajduje się otwarta, prostokątna, zaokrąglona u góry wnęka, zabezpieczona metalową kratą w kształcie krzyża z obramowaniem. Wewnątrz wnęki znajduje się gipsowa kolorowa figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej „Brzemiennej” o wys. 50 cm, ozdobiona sztucznymi kwiatami. Wcześniej znajdowała się we wnęce drewniana figurka Matki Bożej, rzeźbiona przez nieznanego ludowego artystę. Została skradziona w latach 60-tych ubiegłego wieku.

Kapliczka została wybudowana przez Jana Pałkę w latach 1890-1895. Fundator wraz ze swoją żoną Franciszką długo po ślubie nie mogli mieć dzieci, o które prosili Boga, dlatego też w tej intencji wystawili kapliczkę. Z czasem zostali rodzicami siedmiorga dzieci. Po ich śmierci kapliczką opiekowała się Agnieszka Ciołek – córka fundatorów – z mężem Janem, później zaś Bronisława i Antoni Grabscy, którzy dwukrotnie kapliczkę remontowali. Ostatni remont dokonany został w latach 1983-1984.

Aktualnie opiekunką kapliczki jest Janina Wilk. Działka, na której usytuowana jest kapliczka należy do Moniki i Czesława Krajka. W otoczeniu kapliczki rosną trzy wysokie drzewa: kasztanowiec, dąb i jesion. Pod kapliczką znajduje się mały ogródek z drzewa ozdobiony sztucznymi kwiatami i zniczem.

### X. KAPLICZKA W NOWEJ WSI NA POLU JANIKÓW



Na skrzyżowaniu ulic Jana III Sobieskiego i Szkolnej obok olbrzymiego kasztanowca stoi kapliczka pochodząca z 1886 roku. Jest to kapliczka słupowa murowana z kamienia, otynkowana, pomalowana na kolor zielony i biały, z drewnianym dwuspadowym daszkiem pokrytym blachą w kolorze zielonym. We frontowej ścianie znajdują się trzy zaokrąglone u góry wnęki. Górna, otwarta wnęka w szczycie jest pusta. Większa, w środkowej części kapliczki, zamykana jest oszklonymi drewnianymi drzwiczkami. We wnęce umieszczono gipsową, kolorową figurę Matki Bożej z Lourdes (o wys. 60 cm) oraz małą figurkę Matki Bożej Fatimskiej, ozdobione sztucznymi kwiatkami. Wcześniej we wnęce znajdował się obrazek Matki Bożej, a później rzeźbiona w drzewie figurka Matki Bożej przypominająca Matkę Boską Ludźmierską – Królową Podhala. Figurka

została skradziona w 2000 roku. Prawdopodobnie była dziełem Michała Giera, znanego wędrownego ludowego rzeźbiarza z Rybnej (ur. 1853, zm. 1929).

We wnęce dolnej, również zamykanej oszklonymi drewnianymi drzwiczkami, znajduje się gipsowa, kolorowa figurka Jezusa Upadającego pod Krzyżem, ozdobiona sztucznymi kwiatkami. W ścianach bocznych również znajdują się małe, otwarte, puste wnęki. Wymiary zewnętrzne kapliczki: 1,35 x 1,05 m, wys. 3,5 m.

Fundatorami kapliczki byli małżonkowie Marcin i Magdalena Janikowie, gospodarze z Grojca, ówcześni właściciele parceli. Kapliczką zawsze opiekowała się rodzina Janików, dbając o jej wystrój i bieżące remonty. W latach 1960-1965 został wykonany pierwszy gruntowny remont kapliczki, podczas którego zdjęto ze ściany zewnętrznej tablicę kamienną o wymiarach 21 x 15 cm, zawierającą wykuty napis informujący o fundatorach i dacie wybudowania kapliczki: + *FUNDATOROWIE TEJ KAP. MARCIN JANIK I MAGDALENA ŻONA R.P.1886.D.3. SIERPNI*A. Tablicy tej – po dokonanych remoncie – nie umieszczono ponownie na ścianie kapliczki z obawy przed kradzieżą. Znajduje się ona – jako pamiątka rodzinna – w domu Józefy Łuszczek, praprawnuczki fundatorów.

W 2005 roku generalny remont kapliczki wykonał na własny koszt Zygmunt Czak z Grojca, mieszkający w pobliżu kapliczki. Przed kapliczką urządzony jest mały ogródek z kwiatami ogrodowymi. Obecnie właścicielami działki z kapliczką jest małżeństwo Jerzy i Katarzyna Łuszczek z Grojca.

## XI. KAPLICZKA OGRODOWA

przy ul. Jana III Sobieskiego nr 98 (295)



fol. 73

W ogrodzie przydomowym należącym do Zofii i Krzysztofa Gniewków postawiono drewnianą kapliczkę charakteryzującą się konstrukcją w stylu zakopiańskim. Główny element kapliczki stanowi szafka drewniana z oszklonymi drzwiczkami i ściankami bocznymi oraz z daszkiem dwuspadowym z wąskich deseczek. Całość jest ozdobiona ręcznie rzeźbionymi elementami dekoracyjnymi. We wnętrzu szafkowej znajduje się figurka Jezusa Frasobliwego z charakterystyczną koroną cierniową (wys. 36 cm) z drzewa lipowego i wyrzeźbionym z tyłu figurki napisem: *SZCZAWA – FOLTYN – 11 IV 1998 R.* Szafkę kapliczki wykonał autor figurki. Szafka kapliczki z figurką umieszczona jest na jednym z konarów okorowanego drzewa iglastego, którego pień osadzono w rurze metalowej zabetonowanej

w gruncie. Drugi konar podtrzymuje konstrukcję daszku drewnianego dwuspadowego zwieńczonego niewielkim krzyżykiem. Wysokość całej konstrukcji wynosi 2,5 m. Wykonawcą zadania i konstrukcji wsporczej był Milan Tworzyk z Grojca. Drewno, z którego wykonano konstrukcję wsporczą oraz zadaszenie pochodzi z terenu Lipnicy Wielkiej na Orawie. Kapliczka została postawiona w 2006 roku z okazji 60-lecia urodzin gospodarza domu Krzysztofa Gniewek. Był to prezent od rodzeństwa.

## XII. KAPLICZKA I KRZYŻYK NA DRZEWIE

przy wejściu do lasu „Orlej”

Przy ul. Królewskiej, na skraju lasu po lewej stronie, kilkanaście metrów od drogi leśnej, na pochyłej brzozie na wysokości 2 m jest umieszczona niewielka, otwarta kapliczka drewniana oraz krzyż. Kapliczkę wykonali w 1992 roku dwaj uczniowie w ramach zajęć szkolnych w Szkole Podstawowej w Grojcu (Piotr Skotniczny i Bartłomiej Mysiura) i umieścili ją na drzewie przy wejściu do lasu. Wewnątrz znajdował się obrazek Serca Matki Bożej.

W czasie wycinki drzew kapliczką zaopiekowali się Jadwiga i Józef Bożkowie, umieszczając ją na brzozie obok swojego pola uprawnego, w miejscu obecnego usytuowania.

Kapliczka ma bardzo prostą konstrukcję, składającą się z kilku wąskich deseczek, z daszkiem dwuspadowym. Wymiary: wys. 35 cm, szer. 30 cm. Wewnątrz na desce z pnia drzewa przybito mały, pokryty folią drukowany obrazek Madonny „Salus Populi Romani”, czczony w bazylice Santa Maria Maggiore w Rzymie.



fol. 74

## XIII. KAPLICZKA NA DRZEWIE

przy drodze obok cmentarza



fol. 75

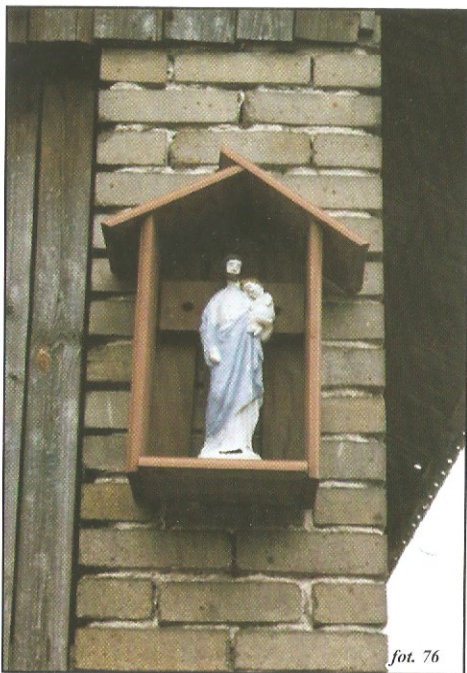
Nad kapliczką przybity jest do brzozy krzyż drewniany o wysokości 0,75 m z figurką Jezusa Ukrzyżowanego i tabliczką z napisem „INRI” (wykonane w technice odlewu). Figurka-pasyjka oraz tabliczka pochodzą z krzyża misyjnego, wymienionego na nowy w 2002 r. przy ul. Bartosza Głowackiego w Grojcu obok placu zabaw. Kapliczka i krzyż ozdobione są sztucznymi kwiatkami. Opiekę nad otoczeniem kapliczki sprawuje rodzina Bożków.

W latach 1975-1979 mieszkaniec Grojca Stanisław Smalcerz znalazł w polu niewielką figurkę Pana Jezusa Ukrzyżowanego (odlew z metalu), bez krzyża. Figurkę umocował na drzewie rosnącym przy polnej drodze w miejscu, gdzie obecnie znajduje się główne wejście na cmentarz parafialny. W 1980 roku Sylwester Prasad z Grojca wykonał drewnianą oszkloną kapliczkę szafkową z daszkiem dwuspadowym z drzewa, w której mieścił mały krzyżyk ze znalezioną figurką Jezusa. Kapliczkę zawiesił na drzewie w miejscu, gdzie dotychczas była zawieszona znaleziona figurka. W czasie budowy cmentarza w latach 1988-1989 zaistniała konieczność wycięcia drzew, w tym drzewa, na którym wisiała kapliczka. Przeniesiono ją zatem na jesion rosnący przy pobliskiej hałdzie po

kopalni glinki, obecnie w odległości ok. 100 m od głównego wejścia na cmentarz, a 2 m od drogi, na wysokości 3,5 m. Ponieważ z upływem czasu kapliczka uległa naturalnemu zniszczeniu, mieszkanka Grojca Stanisława Janik w 2000 r. sfinansowała wykonanie nowej, drewnianej skrzynki kapliczki, w której umieszczony został krzyż z figurką z poprzedniej, ozdobiony sztucznymi kwiatami. Wykonawcą nowej kapliczki był Tadeusz Spytkowski z Grojca. Szafka kapliczki ma wys. ok. 0,7 m i jest pomalowana na kolor brązowy. Opiekunem kapliczki i jej otoczenia jest Stanisława Janik.

#### XIV. KAPLICZKA SZAFKOWA

przy ul. Szkolnej na posesji nr 1



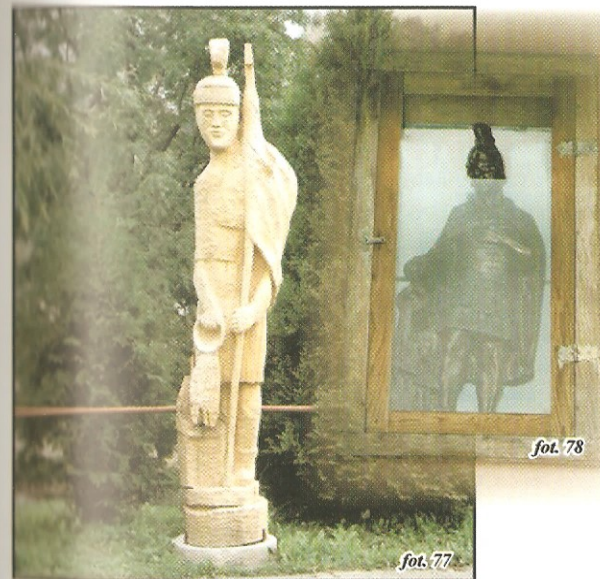
fol. 76

Kapliczka zawieszona jest na murem filarze stodoły należącej do Teresy i Milana Tworzyk. Wykonana z drewna kapliczka jest pomalowana na kolor brązowy, otwarta o wym. 30x50 cm, głęb. 20 cm, zadaszona daszkiem łamanym. Kapliczkę wykonał i zawiesił w 2008 r. właściciel posesji Milan Tworzyk. Wcześniej podobna kapliczka wykonana została w 1984r. przez Sylwestra Prasaka i zawieszona była poniżej szczytu dachu stodoły na pamiątkę poświęcenia kamienia węgielnego, budującego się w pobliżu kościoła parafialnego. We wnętrzu kapliczki umieszczona jest gipsowa, kolorowa figurka św. Józefa z Dzieciątkiem, pochodząca z kapliczki wnękowej znajdującej się na szczycie budynku mieszkalnego wybudowanego w 1955 r. będącego własnością rodziny Smalcerzów. Figurkę odnowił Michał Prasad, syn fundatora pierwszej kapliczki.

#### XV. FIGURA ŚW. FLORIANA

przy ul. Bartosza Głowackiego 26

Przed budynkiem remizy Ochotniczej Straży Pożarnej, na betonowym fundamencie ustawiona jest drewniana figura św. Floriana – patrona strażaków – o wysokości 3 m. Figura jest dziełem rzeźbiarza amatora Józefa Gawła z Libiąża. Przekazana została nieodpłatnie grojeckim strażakom w lipcu 2009 r. po zakończeniu artystycznego pleneru rzeźbiarskiego nad stawem strażackim w centrum wsi. Figura została wyrzeźbiona w drzewie lipowym, które rosło na skarpie przy głównej drodze koło szkoły. Zostało ścięte, ponieważ zagrażało bezpieczeństwu przechodniów. Na cokole figury wyrzeźbio-



fol. 78

fol. 77

ne jest nazwisko autora figury. W ścianie frontowej budynku remizy wybudowanej w 1997 roku znajduje się duża oszklona wnęka w której umieszczona jest druga figura św. Floriana podarowana w 2000 r. grojeckim strażakom przez Waldemara Pawlaka – prezesa Zarządu Głównego O.S.P. RP. Figura o wys. 0,8 m wykonana jest z żywicznego tworzywa.

#### XVI. KRZYŻ MISYJNY PRZY KOŚCIELE PARAFIALNYM



fol. 79

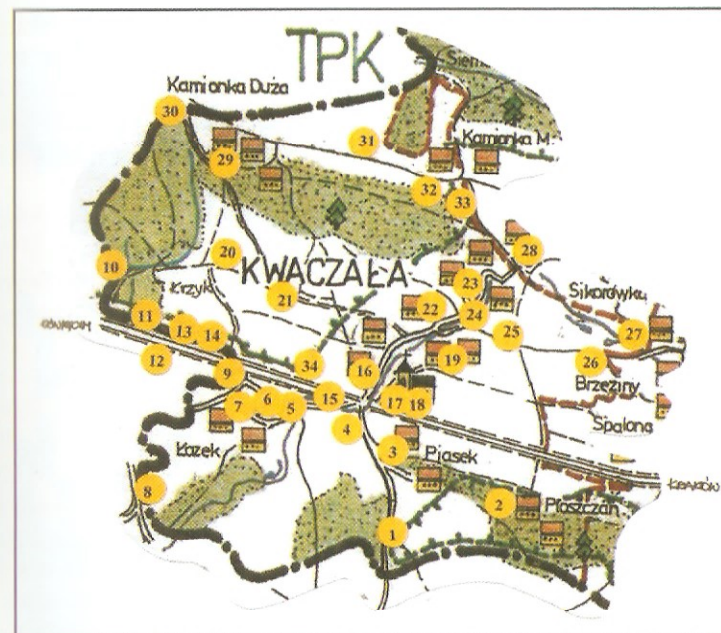
Na placu przykościelnym znajduje się kilka obiektów sakralnych wkomponowanych w miejscowy krajobraz. Przed wejściem do kościoła po prawej stronie ustawiony jest siedmiometrowy krzyż drewniany z belek 15x15 cm. Na belce pionowej umocowana jest metalowa tabliczka z wygrawerowanym napisem: *Grojec 13-22.V.1994r. Pamiątka pierwszych parafialnych misji świętych odprawionych przed poświęceniem świątyni.* W pobliżu krzyża, na cokole o wysokości 1 m obłożonym płytami granitowymi, usytuowana jest figura Pana Jezusa Dobrego Pasterza o wysokości 2 m wykonana z mączki marmurowo-kamiennej w Zakładzie Wyrobów Artystycznych w Piekarach Śląskich (wł. Fiszerowa). Fundatorami byli w 2007 roku spadkobiercy Władysława Ciupka z Krzeszowic. Po prawej stronie na tylnej

ścianie prezbiterium kościoła namalowana jest dużych rozmiarów kolorowa panorama Jerozolimy. Na szczycie Golgoty umieszczony jest duży drewniany krzyż z Chrystusem ukrzyżowanym. Panoramę malował w 2007 roku artysta malarz amator Jan Fabina z Okleśnej. Obok, z lewej strony prezbiterium jest kolorowa figura Matki Boskiej Lurdzkiej Różańca Świętego wykonana z masy żywicznej. Grota została wykonana przez parafianina Jacka Fibę w 2008 roku z okazji 150 rocznicy objawień Matki Bożej w Lourdes. Fundatorami byli rodzice dzieci przystępujących do Pierwszej Komunii Świętej. Przed wejściem do kościoła przygotowany jest głaz – postument pod pomnik Sługi Bożego Jana Pawła II - papieża.

Wieś Grojec należała od początku swojego istnienia do parafii Regulice. Wizyta z biskupa z 1590 roku wylicza Regulice i Grojec jako jeden okręg parafialny. W środku wsi stoi kaplica 1855 roku postawiona w tym miejscu na znak wdzięczności za ustanie panującej tu epidemii cholery. W kaplicy odprawiano msze św. tylko kilka razy w roku, a dopiero od 1957 roku rozpoczęto odprawianie mszy we wszystkie niedziele i święta. W roku 1975 rozpoczęto starania o pozwolenie na rozbudowę kaplicy, względnie o budowę nowego kościoła. W 1981 roku uzyskano pozwolenie na rozbudowę kaplicy. Równocześnie czyniono starania o nabycie parceli pod budowę kościoła. W rezultacie kaplicy nie rozbudowano, a budowę kościoła rozpoczęto w 1983 roku. 27 listopada 1984 roku ks. Kardynał F. Macharski poświęcił kamień węgielny budowanego kościoła pod wezwaniem Ducha św. Pierwszym budowniczym kościoła był ks. Leszek Koniorczyk, a od 1986 roku ks. Ignacy Moskwa. 25 grudnia 1989 roku nastąpiło erygowanie parafii. Pierwszym proboszczem został ks. Wacław Bednarz. Uroczystego poświęcenia kościoła oraz dzwonów dokonał dnia 29 maja 1994 roku ks. Kardynał F. Macharski. Kościół projektował architekt Jerzy Kubica i architekt Stanisław Wiewióra. Powierzchnia kościoła to około 250 m<sup>2</sup> i może pomieścić 600 osób.



# Kwaczala



## I. KRZYŻ DZIĘKCZYNNY



fol. 83

(wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ewid. 69/864)

W głębi ul. J. Patelskiego (Kwaczała – Piasek), po jej lewej stronie, przy skrzyżowaniu z drogą polną prowadzącą w kierunku Źródeł Małych i granicy z wsią Rozkochów, stoi przydrożny krzyż Dziękczynny.

Na niewielkim fundamencie o wym. 60 x 65 x 30 cm wsparty jest dwuczęściowy postument kamienny. Niższa jego część o wym. 40 x 45 x 75 cm jest podstawą dla wyższej o wym. 20 x 24 x 90 cm. Obie części połączone są dwusiodłowym listwowym przejściem o wysokości 10 cm. Wyższa część o sfazowanych narożnikach zakończona jest niewielką kopułą, w której zatopiono metalowy krzyż z płaskownika 50 x 20 mm, wys. 110 cm i rozpiętości ra-

mion 50 cm. Figura ukrzyżowanego Chrystusa osłonięta jest od góry zdobionym pasem blachy ocynkowanej szer. 10 cm w łuku łączącym zewnętrzne ramiona krzyża. Od frontu przy fundamencie ustawiony jest drewniany klęcznik o wym. 45 x 25 x 25 cm. Na granicy fazowania górnej części fundamentu wsparto na cybancie metalową tacę na świecę i lampiony, a na stopie metalowego krzyża przesuwającą opaskę dla uchwytu wieńców i girland kwiatowych.

W dolnej części postumentu znajduje się zatarta już tabliczka z datą budowy krzyża i nazwiskiem fundatora (...) *Edotorowie, Sikorowie RP 1870.*

Krzyż Dziękczynny ufundowała w 1870 r. rodzina Sikorów z Rozkochowa-Olszynek w podzięce za otrzymane łaski od Boga.

## II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ KALWARYJSKIEJ

Przy ul. Jagodowej 7 (Kwaczała – Płoszczań), ok. 100 m od skrzyżowania z ul. Piaskową, obok garaży stoi słupowa kapliczka Matki Bożej Kalwaryjskiej.

Na betonowym słupie o wym. 16 x 16 cm i wysokości 185 cm osadzono skrzynkową kapliczkę przeszkloną z trzech stron o wym. 30 x 30 x 45 cm o narożach z kątownika 20 x 20 x 3 mm. Od frontu do wnętrza prowadzą dwuzawiasowe okna o trójkątnym szczycie z zdobionego płaskownika. Wewnątrz znajdują się dwie woskowe figurki Matki Bożej Kalwaryjskiej i Jezusa Chrystusa. Gablota nakryta jest blachą szerokości



fol. 84

30 cm, wygiętą w łuk o promieniu 15 cm z podwiniętymi brzegami dla odprowadzenia wody. Przeszklony szczyt również ozdobiono płaskownikiem ułożonym w trójkąt i krzyżykiem pośrodku. W kalenicy wstawiono ozdobny, bardzo misternej roboty krzyżyk z drutu  $\varnothing$  4 mm, wysokości 25 cm i rozpiętości ramion 15 cm. Również podwójny cień i kółczkowe rozetki na końcach ramion krzyża oraz cztery potrójne „promienie światłości” wykonano z drutu  $\varnothing$  4 mm.

Betonowy słup kapliczki owijany jest corocznie nową girlandą kwiatową.

Fundatorem pierwszej kapliczki z pnia drzewa z wyżłobioną wnęką dla gipsowej figurki Matki Bożej Kalwaryjskiej, przy której od roku 1901 mieszkańcy Płoszczani spotykali się na „śpiewanych majówkach” był Franci-

szek Bachowski. W 1928 r., w miejsce zniszczonej kapliczki z pnia, Kazimierz Zayger ufundował wspartą na drewnianym słupie, nową kapliczkę z metalową oszkloną szafką, do której przeniesiono figurkę Matki Bożej Kalwaryjskiej. W latach 50-tych XX wieku, dzięki staraniom Władysławy i Jana Muchów, słup drewniany kapliczki wymieniono na betonowy, a nową metalową gablotkę wykonał Czesław Grudzień. Dziś pieczę nad wyglądem i wystrojem kapliczki sprawują państwo Muchowie i Bielowie – mieszkańcy ul. Jagodowej na Płoszczani.

## III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr. ewid. 66/864)

Po prawej stronie skrzyżowania ulic Piaskowej i J. Patelskiego 23, frontem do ulicy Piaskowej, ok. 3 m od jezdni, za płotem stoi słupowa kapliczka Matki Bożej z Lourdes.

Kapliczka murowana, dziś otynkowana, o wym. 88 x 96 x 65 cm, wsparta jest na prostokątnym, niskim fundamencie o wym. 105 x 115 x 15 cm. Kapliczka zadaszona jest drewnianym daszkiem typu brogowego przykrytym papą o wym. 120 x 120 x 40 cm, wspartym na wieńcu betonowym grubości 50 mm. W szczycie dachu znajdujemy prosty, wykuty z płaskownika krzyż wysokości 50 cm i rozpiętości ramion 30 cm. W ścianie frontowej, na wys. 190 cm od ziemi widać pojedynczą, prostokątną i otwartą wnękę o wym. 30 x 75 cm i głębokości 70 cm, w której ustawione są jedna za drugą dwie figurki Matki Bożej z Lourdes. Poniżej wnęki, 80 cm nad ziemią, znajduje się, wtopiony w ścianę metalowy krzyż nagrobny wysokości 85 cm z pasyjką i bezimienną tabliczką.



Po prawej stronie ul. Patelskiego, na północ od starego gościńca na Ploszczań – dziś ul. Piaskowej – do lat 50-tych XX wieku rozciągało się stare cmentarzysko zmarłych na cholere, która wyjątkowo często w połowie XIX wieku atakowała mieszkańców Kwaczały. Na tym cmentarzysku, około 50 m od skrzyżowania z ul. Patelskiego i w głąb ok. 30 m od ul. Piaskowej, przy obecnej granicy z sąsiednią posesją, stała kapliczka Matki Bożej Nieustającej Pomocy. W roku 1980, gdy grunty byłego cmentarza zostały podzielone na nowe działki budowlane, pani Rozalia Krasowska, właścicielka działki z kapliczką, po zakończeniu budowy swojego domu, przeniosła kapliczkę – na prośbę proboszcza z Babcic – na linię granicy z sąsiadem w pobliżu jezdni ul. Piaskowej, zachowując budulec, formę i wyposażenie ze starej.

#### IV. KRZYŻ WSPOMOŻENIA

(wpisany do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – nr ewid. 68/864)

Przy ul. J. Patelskiego 8, około 100 m od głównego skrzyżowania w Kwaczale – ulic Krakowskiej i Jana Pawła II – tuż przy jezdni i bramie wjazdowej do domu nr 8 stoi na niewielkim cokole krzyż z pasyjką.

Metalowy kuty krzyż o wysokości 55 cm i rozpiętości ramion 40 cm, z pięknie wykutym ornamentem kwiatowym na końcach ramion zakotwiony jest w trzyczęściowym cokole kamiennym o wysokości 165 cm. Baza – najniższa część cokołu – o wym. 66 x 52 cm i wys. 46 cm, w rzeczywistości jest wyższa o ok. 50 cm, ale dziś niewidoczna, bo obsypana podbudową pobocza jezdni. Drugi człon cokołu o wym. 46 x 34 cm i wys. 28 cm oddzielony jest od niższej części bogato zdobionym w esowniki i skocje przejściem wys. 170 mm. Podobnym prze-



ciem o wysokości 70 mm oddzielony jest środkowy człon cokołu od górnego o zmienionych wym. 35 x 25/27 x 25 i wys. 67 cm. W dwuczęściowej głowicy górnego członu osadzono kuty krzyż. Od frontu, tuż nad ziemią, znajduje się tabliczka z wygrawerowanym nazwiskiem fundatorów i datą fundacji.

Fundatorami krzyża są Maria i Józef Filipkowie. W 1872 r., po wyborze pana Józefa na wójta wsi Kwaczała, w intencji dobrego, sprawiedliwego i szczęśliwego „wójtowania” rodzina Filipków ufundowała ten krzyż. Krzyż, pierwotnie wyższy około 1 m, w latach dziewięćdziesiątych poprzedniego wieku, został połamany przez nieznanych sprawców. Złożony ponownie jest jednak znacznie niższy, ponieważ nie odnaleziono wszystkich części. Dzięki staraniom państwa Hajduków, szczególnie pani Walerii i jej wnuczki Beaty, krzyż jest zadbane, ukwiecony i dalej utrzymywany w bardzo dobrym stanie.

#### V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ

Przy skrzyżowaniu ulic Konwaliowej i Lazurowej 10 w Łozku stoi słupowa kapliczka Matki Bożej Różańcowej, wybudowana z drewna w stylu góralskim.

Na betonowym fundamencie o wym. 120 x 30 x 10 cm, na dwu drewnianych, rzeźbionych słupkach (100 x 65 mm) wysokości 140 cm i czterech rzeźbionych zastrzałach, stężonych od dołu dodatkową beleczką 80 cm nad ziemią oraz dwoma półksiężycowymi zastrzałami, wsparta jest zbudowana z bali drewnianych łączonych na „jaskółczy ogon” otwarta od przodu kapliczka z figurką Matki Bożej Różańcowej. Sama kapliczka o wym. 120 x 100 x 75 cm, przekryta jest dwuspadowym drewnianym dachem wys. 85 cm. Dach pokryto czerwoną papą dachówkową o rzeźbionych wiatrówkach, zwieńczonych krzyżowym zwornikiem. W szczycie widoczny jest niewielki balkonik o równie bogato rzeźbionej poręczy i pięciu tralkach.



W tym samym miejscu, na niewysokiej wierzbie, w 1940 r. zawieszona była pierwsza mała drewniana kapliczka Matki Bożej Różańcowej fundacji państwa Ciurów z okazji urodzenia się ich pierwszej córki – Stanisławy. W 2003 r., po wycięciu spróchniałej wierzby, starą kapliczkę zastąpiono nową – wybudowaną przez Józefa Michalczewskiego, a ufundowaną przez Krystynę i Bogusława Benetów oraz Zofię i Józefa Kawalerów. Rodziny te do dziś dbają i corocznie na wiosnę dekorują kapliczkę kwiatowymi girlandami.

## VI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ



Przy ul. Jaśminowej, z tyłu posesji przy ul. Lazurkowej 13 w Łozku, tuż przy ogrodzeniu, stoi murowana, słupowa kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej.

Na niewielkim ceglany cokółku wysokości 20 cm, wymurowano z pustaków i otynkowano kapliczkę w kształcie graniastosłupa o wymiarach w podstawie 70 x 70 cm i wys. 180 cm. Kapliczka zadana jest prostym dwuspadowym, drewnianym dachem o wym. 110 x 80 cm, wys. 90 cm, pokrytym niskotrapezową blachą. Okap podbito panelami. W górnej części



trzonu kapliczki znajduje się wnęka o wym. 30 x 50 cm i głębokości 35 cm, w której umieszczona jest figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i kwiaty.

Pierwszą, ustawioną w tym samym miejscu drewnianą, słupową kapliczkę ufundowała rodzina Sitarzów w 1945 r. – w intencji i podziękę szczęśliwego powrotu z obozu pracy w Dachau Tadeusza, Edwarda i Józefa Sitarzów.

W latach 50-tych ubiegłego wieku drewnianą kapliczkę wymieniono na murowaną, pozostawiając tę samą figurkę Matki Bożej Nieustającej Pomocy. W 2005 r. dzięki Antoninie i Janowi Babikom wymieniono przegniły czterospadowy dach kapliczki na nowy – dwuspadowy, kryty blachą niskotrapezową. Państwo Babikowie dbają o kapliczkę do dziś. To przy niej corocznie w Wielką Sobotę święci się pokarmy, a w maju śpiewane są litanie.

## VII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ



Przy ul. Słonecznej 18 i skrzyżowaniu z ul. Jaśminową w Łozku, w odległości ok. 2 m od ogrodzenia, na pojedynczej lipie zawieszono małą drewnianą kapliczkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej.

Drewniana kapliczka o wym. w podstawie 25 x 16 cm i wys. 50 cm, o otwartej wnęcie przesłoniętej od dołu maleńką balustradką jest zawieszona na rozłożystej lipie 165 cm od ziemi. Kapliczkę nakryto prostym, dwuspadowym daszkiem z deseczek o wym. 32 x 15 x 2 cm. Wewnątrz wnęki umieszczono figurkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i kwiaty.

Kapliczka, ufundowana przez Krysytynę i Ryszarda Wyrobców w 1981 r. w intencji szczęśliwego powrotu pana Ryszarda z internowania, pierwotnie zawieszona była na jednej z topól porastających trójkąt dróg – dziś skrzyżowania ulic Słonecznej i Jaśminowej. Dla poprawienia widoczności na tym skrzyżowaniu w 2000 r. topole zostały wycięte, a kapliczka przeniesiona w obecne miejsce. Po

przeprowadzeniu się fundatorów kapliczki do Babic opiekę nad nią przejęli mieszkańcy domu przy ul. Słonecznej 18.

## VIII. KRZYŻ PAMIĘCI

Okolo 800 m od skrzyżowania ulicy 3-go Maja w Łozku z ulicą Piastowską w Włosieniu, tuż przed skrzyżowaniem ul. Piastowskiej z ul. Długosza w Olszynach po lewej stronie ulicy, na skraju lasu, stoi krzyż na grobie nieznanego żołnierza.

To niewielki stalowy krzyż wysokości 150 cm i rozpiętości ramion 90 cm, który wykonany został z kątownika 40 x 40 x 4 mm z ozdobnym „cieniem” z drutu stalowego  $\phi 10$  mm. W ramionach krzyża umieszczono pasyjkę, przykrytą od góry półkolistą osłoną z ocynkowanej blachy szerokości 80 mm, o zdobionej krawędzi. Z przecięcia ramion krzyża wyprowadzono 12 ozdobnych „promieni światłości”.

Jest to krzyż nagrobny ustawiony na mogile nieznanego żołnierza, który poległ w tym miejscu pod koniec stycznia 1945 r., gdy linię obrony Niemców od Olszyn przez Włosień, Babice i Kamionkę Dużą do Płazy – w dniach 19-21 stycznia – przełamały wojska Armii Czerwonej. Po wojnie Grób Nieznanego Żołnierza popadł w długie zapomnienie. Dopiero w 1967 r., co potwierdzają zapisy w *Kronice Szkolnej* szkoły w Kwa-



fol. 92

### IX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ



fol. 93

czale, grobem zainteresowała się drużyna zuchów „Polne Biedronki”, prowadzona przez uczennicę Grażynę Donocik, która przed Świętem Zmarłych wraz z drużyną uporządkowała i odnowiła tę mogiłę.

Przy ul. 3-go Maja 39 w Łozku tuż przed skrzyżowaniem z ul. Lazurową, jeszcze do kwietnia tego roku, na starej topoli zawieszona była drewniana, przeszklona kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Pierwszą drewnianą, o prostej formie kapliczkę, w latach 60-tych ubiegłego wieku ufundowała Rozalia Rychlik – kobieta niezwykle pobożności – w intencji powodzenia swojej rodziny i mieszkańców Łozka. Około 1990 r., odrestaurowaną i oszkloną przez panią Rozalię kapliczkę, w której znalazła się figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i jej obraz w tle kapliczki, zawieszono na obok rosnącej topoli. Z latami i ta topola zaczęła stanowić zagrożenie dla obok biegnącej linii NN. Dlatego w kwietniu 2009 r. topola została wycię-

ta, kapliczka za zgodą proboszcza w Kwaczale zlikwidowana, a obraz i figurkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej przeniesiono do wnętrza „Kapliczki Taborskich” (XV).

### X. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z LOURDES



fol. 94

Około 200 m na północ od drogi głównej Kraków – Oświęcim (dziś ul. Krakowskiej), przy ul. Czarny Las, na niewielkim wzgórku, przy rozstaju dróg polnych, znajduje się bardzo stara i zniszczona cokołowa kapliczka Matki Bożej z Lourdes.

Murowana z cegły i tynkowana, trzykondygnacyjna kapliczka posadowiona jest na betonowym, prostokątnym fundamencie o wym. 180 x 160 x 20 cm. Pierwsza kondygnacja, o wym. 125 x 110 x 85 cm, wsparta bezpośrednio na fundamencie, posiada od frontu prostokątną, pustą wnękę o wym. 56 x 40 cm, gł. 40 cm. Druga kondygnacja, o wym. 120 x 95 x 125 cm posiada od frontu prostokątną, o sklepieniu łukowym, wnękę o wym. 30 x 50 cm i gł. 40 cm, w której umieszczona jest figurka Matki Bożej z Lourdes. Na tylnej ścianie tej kondygnacji znajduje się wyprofilowany w tynku, szerokości 120 mm i głębokości 50 mm, krzyż o wysokości 75 cm i rozpiętości ramion 50 cm. Trzecia kondygnacja,

o wym. 100 x 85 x 100 cm, od frontu z prostokątną wnęką o sklepieniu łukowym i wym. 30 x 70 cm i gł. 40 cm, zawiera dodatkowo w ścianie lewej i prawej dwie ślepe prostokątne wnęki o głębokości 50 mm o kształcie i wymiarach jak w ścianie frontowej tej kondygnacji.

Cała kaplica nakryta jest płytą betonową o wym. 120 x 105 x 5 cm i czterosпадowym brogowym dachem krytym blachą – wys. 50 cm. W przecięciu kalenic znajduje się niewielki metalowy krzyż wys. 30 cm.

Nie jest znane nazwisko fundatora, ani rok budowy tej kaplicy. Możemy z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, ale bez potwierdzenia źródłowego, że kapliczkę w tym miejscu postawiono w połowie XIX w. przy granicy wsi, na cmentarzysku zmarłych na cholere, bo nie przypadkiem ciek wodny płynący przez ten teren nazwany został Zmornicą. Natomiast pewnym jest – analizując mapę katastralną z 1848 r. i mapę geologiczną krakowskiego okręgu Oświęcim – Chrzanów – Krzeszowice z *Atlasu Geologicznego Galicyi*, na której zaznaczono tę kapliczkę – że istniała ona już na pewno w drugiej połowie XIX w. pełniąc rolę kapliczki granicznej pomiędzy wsią Kwaczala i wsią Babice oraz łanami „folwarcznym” i „kmiącym” we wsi Kwaczala.



## XI. FIGURA DZIĘKCZYNNA



Przy drodze Kraków – Oświęcim (droga ul. Krakowskiej w Kwaczale), tuż przed Babicami i około 100 m przed mostem na Zmornicy, po prawej stronie drogi tuż za rowem stoi drewniana figura dziękczynna.

Dwa rozchylone na ok. 1,50 m bale drewniane grubości 10 cm i wys. 410 cm, złączone na spodzie i zakotwiczone w dwu ceownikach 80 mm i płycie fundamentowej o wymiarach 80 x 80 x 10 cm w górnej części połączone są płaskorzeźbą Jezusa Chrystusa dźwigającego krzyż. Pięciokątna, drewniana płaskorzeźba o wym. 70 x 85 cm, nakryta jest od góry dwuspadowym daszkiem z drewnianymi wiatrówkami.

Kapliczkę ufundował Stefan Rożnawski z Alwerni w 1995 r. Jak sam to opisuje w wywiadzie do „Przełomu” (nr 38(906) z dnia 23 IX 2009 r.) w 1973 r. wraz z kierowcą Nysy, w drodze powrotnej z pracy (pracował w Zakładach Chemicznych Jaworzno zwyczajowo

zwanych „Azotką”) w Jaworznie do domu w Alwerni uczestniczył w nieszczęśliwym wypadku drogowym, w którym wyleciał z szoferki rozbijając przednią szybę i uderzył głową w drzewo. Do dzisiaj pozostał ślad tego uderzenia na korze drzewa. Konsekwencjami tego zdarzenia były tylko potłuczenia ogólne i rozcięta lewa kroń skroń. W rocznicę tego wypadku Stefan Rożnawski postawił w tym miejscu krzyż i figurę w intencji: (...) *niech strzeże innych od śmierci* (...). Na lewej stopie figury, w podzięce Bogu został wyryty napis: „*na chwałę Panu Bogu za ocalenie życia*”. Na prawej stopie widnieje rok fundacji 1995.

## XII. KRZYŻ PAMIĘCI



Po lewej stronie ul. Krakowskiej (drogi nr 780 Kraków – Oświęcim), około 550 m od skrzyżowania z ul. 3-go Maja, tuż za rowem stoi metalowy krzyż pamięci.

Krzyż wykonany z ocynkowanej rurki  $\phi 30$  mm, wysokości 155 cm i rozpiętości ramion 74 cm osadzony jest bezpośrednio w ziemi. Ramiona krzyża ozdobione są potrójnymi tulejkami z tej samej rury. Pośrodku krzyża znajduje się metalowy odlew pasyjki. Krzyż ozdobiono dwiema opaskami na świece i girlandą z kwiatów.

W miejscu, w którym ustawiono krzyż zginął 13 grudnia 2003 r. potrącony przez samochód, powracający na rowerze do domu mieszkaniec Kwaczale. Przy krzyżu rodzina każdego roku zapala „rocznicową lampkę”.

## XIII. KRZYŻ PAMIĘCI



W kierunku Babic, około 500 m od skrzyżowania ulic Krakowskiej i 3-go Maja, po prawej stronie drogi na poboczu ustawiono metalowy krzyż pamięci.

Krzyż wysokości 165 cm przy rozpiętości ramion 80 cm wykonany został z metalowych podwójnych prętów  $\phi 24$  mm, połączonych na końcach ramion krążkami blachy  $\phi 70$  mm i konstrukcyjnie krążkami blachy  $\phi 35$  mm. Krzyż jest ozdobiony girlandą i sztucznymi kwiatami.

Krzyż upamiętnia miejsce, w którym 3 października 1998 r. zginął w wypadku drogowym potrącony przez samochód osobowy jadący na rowerze mieszkaniec Źródeł Małych. Co roku w rocznicę śmierci, krzyż zdobną nowe kwiaty – dowód pamięci rodziny.

#### XIV. KRZYŻ PAMIĘCI



Po prawej stronie drogi głównej Kraków – Oświęcim (dziś ul. Krakowskiej) około 100 m za przystankiem autobusowym Kwaczała – Łozek, tuż za rowem przydrożnym stoi metalowy krzyż na kamiennym postumencie.

Metalowy krzyż z rurki „całowej” cienkościennej, wysokości 50 cm i rozpiętości ramion 30 cm, ozdobiony „cieniem” z płaskownika 20 x 3 mm i czterema ozdobnymi „promieniami światłości” osadzono w gnieździe czterostopniowego, profilowanego, kamiennego postumentu – dziś otynkowanego i pomalowanego na żółto.

Pierwszy stopień postumentu to bryła kamienna o wym. 40 x 40 x 20 cm wsparta na betonowej płycie o wym. 80 x 70 x 7,5 cm. Drugi stopień to bryła kamienna o wym. 30 x 30 x 35 cm a trzeci to bryła o wym. 21 x 21 x 53,5 cm. Czwarty stopień o wym. 25 x 25 x 35 cm zakończony jest „czapą” o wymiarach 25/7,5

x 25/7,5 cm, wys. 12,5 cm i gniazdem krzyża (71 x 70 x 50 mm). Poszczególne stopnie połączone są kamiennymi, profilowanymi przejściami wysokości 25 mm tak, że całkowita wysokość kamiennego postumentu wynosi 170 cm.

Ten przydrożny krzyż wybudowali w okresie międzywojennym państwo Grudniowie z Kwaczały w nieznannej autorowi intencji. Po drugiej wojnie światowej opiekę nad krzyżem przejęła pani Klara Głód wraz z córką Marią (Szczeptańską). Pod koniec lat osiemdziesiątych krzyż zdewastowali nieznani wandalci. Wyłamali krzyż i zniszczyli obrazek Matki Bożej. Porzucony w polach krzyż znalazła pani Maria Jarek, a Jan Szczeptański wraz z kuzynem swojej żony Marii – Zygmuntem Topólem – odnowili i ponownie osadzili w cokole. Na jesieni 2006 r. w wyniku wypadku drogowego kamienny cokół krzyża uległ rozbiciu w kilku miejscach. Przywrócenia kamiennego cokołu do pierwotnej formy podjęli się pan Jan Jarek wraz z żoną Barbarą. W 2007 r. ukończono remont – cokół kamienny otynkowano, wklejono obrazek i ocynkowano metalowy krzyż. Dziś opiekę nad krzyżem sprawują Maria Szczeptańska i Józefa Piegza.

Jeszcze do końca ubiegłego wieku przy krzyżu tym, leżącym w granicach wsi Kwaczała, zwyczajowo zatrzymywał się w drodze na cmentarz w Babicach, kondukt pogrzebowy aby odmówić ostatnią modlitwę za duszę zmarłego jej mieszkańca

#### XV. KAPLICZKA TABORSKICH



(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. nr 63/864)

Przy drodze wojewódzkiej nr 780 (Kraków – Oświęcim), około 250 m za głównym skrzyżowaniem ulic Krakowskiej, Jana Pawła II i J. Patelskiego w Kwaczała, po lewej stronie drogi, naprzeciwko przystanku autobusowego, znajduje się duża, jednonawowa kapliczka zwaną „kapliczką Taborskich”.

Ta kwadratowa w rzucie kapliczka o wymiarach 310 x 310 cm i wysokości w szczycie 360 cm, o solidnych ceglanych murach grubości 40 cm oraz murywanym sklepieniu kolebkowym posadowiona jest na solidnym ceglany cokole o wym. 320 x 310 x 40 cm. Kapliczka nakryta jest dwuspadowym drewnianym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym blachodachówką z obróbkami blacharskimi. Od frontu dostępu do otwartego górną wewnątrz broni dwuskrzydłowa

brama szerokości 180 cm i wysokości 160 cm, osadzona w drewnianej, zaokrąglonej od góry ramie wysokości 240 cm. Wewnątrz w centralnym punkcie ołtarza wysokości 70 cm i szerokości 60 cm umieszczony jest duży drewniany krzyż z figurą ukrzyżowanego Chrystusa, obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem – przyozdobiony złotą szatą i koronami oraz figurka Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Figurka ta w kwietniu tego roku została tu przeniesiona z nadrzewnej, zlikwidowanej kapliczki z ulicy 3-go Maja. Z czterech wnęk ściennych trzy są puste, a w czwartej – po lewej stronie przy drzwiach – umieszczono stary obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy.

Kapliczka ta, pierwsza z pięciu wzniesionych w połowie XIX wieku przez mieszkańców wsi, którzy przeżyli epidemie cholery, ufundowana została przez seniora rodu Taborskich pana Jana. Do roku 1983 kapliczka ta, leżąca na krańcu zabudowań centrum wsi Kwaczała, przy drodze prowadzącej na cmentarz w Babicach, pełniła ważną funkcję w czasie pogrzebów. Przy tej kapliczce zwyczajowo zatrzymywał się kondukt pogrzebowy, aby zmarły mieszkaniec mógł pożegnać się ze swoją wsią. Z pokolenia na pokolenie kapliczką opiekuje się rodzina fundatora. Obecnie pieczę sprawują Bożena i Jan Taborscy.

## XVI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 64/864)



Około 300 m od głównego skrzyżowania ulic Jana Pawła II i Krakowskiej (droga nr 780 Kraków – Oświęcim), po lewej stronie ulicy, około 5 m od krawędzi chodnika stoi duża, jednonawowa kapliczka Matki Bożej Częstochowskiej.

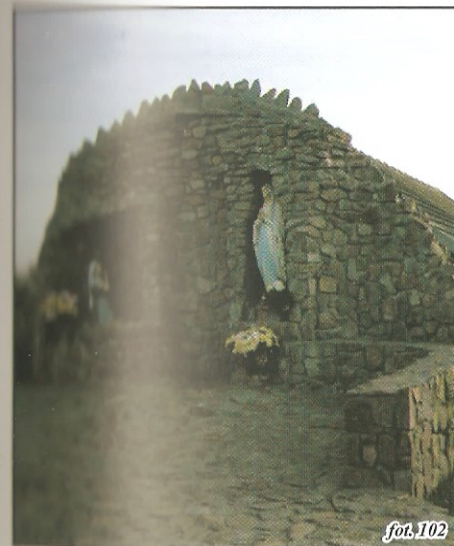
Kapliczka jest w rzucie prostokątna o wym. 190 x 210 cm i wys. w szczycie 410 cm, o solidnych ceglanych murach grubości 45 cm i murowanym sklepieniu kolebkowym. Przekryta jest dwuspadowym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym dachówką „mniszka”, wzmocnionym od frontu trzema krzyżowymi spinkami. Ściana frontowa i ściany boczne chronione są okapami szerokości 50 cm. Dostępu do wnętrza kapliczki bronią półprzeszklone, jednoskrzydłowe drzwi drewniane szerokości 80 cm i wys. 225 cm osadzone w drewnianej futrynie u góry zakończonej łukiem. We-

wnętrz – w centralnej części ołtarza szerokości 210 cm i wysokości 270 cm pomiędzy kolumnami z bogato zdobionymi głowicami, połączony równie bogato zdobionym portykiem – znajduje się obraz Matki Bożej Częstochowskiej i figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Wnęki bocznych ścian ozdobiono bukietami kwiatów.

To druga kapliczka z pięciu wzniesionych w połowie XIX wieku przez mieszkańców Kwaczały, którzy przeżyli kilkakrotne nawroty epidemii cholery. W 2006 r., z inicjatywy Koła Gospodyń Wiejskich z Kwaczały, przeprowadzono kapitalny remont kapliczki, obejmujący wymianę konstrukcji i pokrycia dachu, poprawki tynkarskie, malowanie. Koło Gospodyń utrzymuje też porządek wokół kapliczki i dba o jej wystrój.



## XVII. GROTA MATKI BOŻEJ Z LOURDES



Ok. 500 m od skrzyżowania ulic Krakowskiej i św. Stanisława Kostki, po prawej jej stronie wybudowano parking i nieco wyżej – obszerny Plac Kościelny. Na prawym skraju tego placu wymurowano kamienną Grotę Matki Bożej z Lourdes.

Grotę szerokości 850 cm, wysokości 350 cm i głębokości 320 cm wyobraża kamienna ściana z dwoma wnękami. Prawą, większą wnękę, szerokości 70 cm i wys. 250 cm wypełnia figura Matki Bożej. Lewą – mniejszą, szerokości 70 cm i wys. 200 cm wypełnia figura modlącej się św. Bernadetty zwróconej w stronę Matki Bożej.

Kamienną Grotę, co czytamy z tabliczki umieszczonej na jej lewym skrzydle: z okazji: 150-lecia objawień Matki Boskiej z Lourdes i 125-lecia erygowania tutejszej

parafii ufundowali w 2008 r. parafianie z Kwaczały z księdzem Proboszczem Stanisławem Stupką – Dziekanem Dekanatu w Babicach.

## XVIII. KRZYŻ MISYJNY



W głębi Placu Kościelnego przed frontowym narożnym wejściem do kościoła przy ul. św. Stanisława Kostki zbudowano drewniany krzyż Misyjny.

Krzyż, wykonany z bali 200 x 200 mm, wysokości 600 cm i rozpiętości ramion 300 cm, osadzono w dwu kotwach z ceownika 180 wysokości 105 cm i zabetonowano w fundamencie o płycie górnej 100 x 100 x 10 cm. W skrzyżowaniu ramion znajdziemy symbol cierpienia Jezusa – „serce z cierniową koroną”, a na ramionach prośbę **ZBAW MNIE**.

Poniżej znajdziemy daty kolejnych Misji Świętych:

29 VIII – 5 IX 1993 SCJ

11 IX – 19 IX 2004 r. OMI

Fundatorami krzyża są parafianie.

## XIX. KRZYŻ PAMIĘCI



Około 400 m od skrzyżowania ulic św. Stanisława Kostki i Spokojnej, na płaskowyżu przed skrzyżowaniem z drogą polną zw. Filipkową, po lewej stronie jezdni na słupowym cokole ustawiono krzyż Pamięci.

Metalowy krzyż z pasyjką wysokości 60 cm i rozpiętości ramion 30 cm, osadzony jest w głowicy kamiennej „latarni” o wymiarach 25 x 25 x 45 cm. W latarni pozostawiono trzy ślepe wnęki: od frontu o wym. 13 x 20 cm i głębokości 8 cm oraz dwie boczne o wym. 12 x 17 cm i głębokości 3 cm. Część słupową cokołu, wysokości 116 cm o zmiennym przekroju 15 x 17/24 x 24 cm osadzono na zakrawędziowanej stopie o wym. 28 x 30 x 62 cm. Stopa spoczywa na kamiennej bazie o wym. 50 x 50 x 20 cm. Cały cokół z krzyżem wysokości 300 cm posadowiono na betonowym fundamencie o wym. 80 x 80 cm – 5 cm nad poziomem terenu.

Dziś kamienny cokół jest otynkowany i pomalowany na biało.

Krzyż w tym miejscu, na własnym gruncie, ufundowali w drugiej połowie XIX w. Marianna i Michał Szpilowie. Nie jest znana intencja w jakiej ufundowano ten krzyż. Dziś bogaty wystrój krzyża i porządek wokół zawdzięczmy paniom Bolesławie Sujdak i Helenie Michalskiej.

## XX. KRZYŻ PAMIĘCI

Około 1 km od skrzyżowania drogi polnej „bitej” z ulicą Krakowską (tuż za przystankiem autobusowym Kwaczała – Łozek), za rozwidleniem z drogą polną łączącą się z ul. Jurajską (dziś nieprzejezdna) i za rowem odwadniającym tarasy pól na Krzyku, w zagajniku drzew akacjowych stoi przepięknej roboty, kamienny krzyż pamięci.

Sam krzyż z beleczek 10 x 10 cm, wysokości 100 cm, przy rozpiętości ramion 50 cm, zakończonych kamiennym motywem kwiatowym i niewielkim cokolikiem w stopie o wym. 25 x 25 x 20 cm oraz z żeliwną figurą Jezusa ukrzyżowanego wsparty został na kamiennej głowicy słupowego cokołu. Bogato zdobiona głowica o wymiarach abakusa 55 x 55 cm, grubości 8 cm i odwróconej skocji o wym. 38 x 38 cm i grubości 8 cm, ogranicza od góry smukły dwuczęściowy cokół. Górny człon cokołu, wysokości



130 cm i zmiennym kwadratowym przekroju 38 x 38/40 x 40 cm oddzielony jest od członu dolnego przejściem złożonym z dwu abakusów grubości 3 cm i prostą skocją grubości 6 cm. Dolny człon wysokości 100 cm, również o zmiennym kwadratowym przekroju 48/50 x 50 cm, wsparty jest na podwójnej kwadratowej podstawie o wymiarach 105 x 105 x 25 cm i 125 x 125 x 15 cm. W górnej części cokołu, tuż pod głowicą, zachowały się od frontu i z boków trzy puste wnęki o wym. 20 x 30 cm i głębokości 5 cm.

Fundatorem tego krzyża – datowanego na drugą połowę XIX w. – jest Jan Perończyk. Z pokolenia na pokolenie krzyżem i jego otoczeniem opiekuje się rodzina pp. Perończyków. Niestety z biegiem lat zatarła się w pamięci potomnych pana Jana informacja o intencji budowy tego krzyża. Informacje pozyskane z innych źródeł są niepewne, ale dość prawdopodobne. Wynika z nich, że krzyż ten

został postawiony na pamiątkę pochowanych w tym miejscu dzieci bez chrztu i dla uiszczenia ich krzyków. Być może stąd utarła się zwyczajowa nazwa tej części Kwaczała – „na Krzyku” – obejmującej pola na płaskowyżu i stokach, na którym stoi ten krzyż.

## XXI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

Przy ul. Jurajskiej, na polach Krzyku, 700 m od skrzyżowania z ul. Jana Pawła II, po lewej stronie, w głębi na łące stoi murowana kapliczka słupowa Matki Bożej Częstochowskiej.

Kapliczka ta, dziś otynkowana, o wymiarach w rzucie 95 x 100 cm i wys. 130 cm zakończona jest od góry gzymsem o wym. 110 x 120 cm o wys. 10 cm. Dwuspadowy dach o konstrukcji drewnianej i wysokości w szczycie 65 cm pokryty jest czerwoną blachodachówką, a szczyty blaszanymi panelami. W kalenicy od frontu umieszczony jest niewielki metalowy krzyż. Kapliczka od frontu zawiera dwie wnęki: górną – większą 140 cm od ziemi o wymiarach 43 x 60 cm i głębokości 30 cm, w której umieszczono „pamiątkę pierwszej komunii świętej” i dolną – mniejszą, usytuowaną 100 cm nad ziemią o wymiarach 32 x 20 cm i głębokości 30 cm, w której umieszczono obrazek Matki Bożej Częstochowskiej. Z lewej i prawej strony kapliczki, na tej samej wysokości 140 cm od ziemi, znajdują się dwie jednakowo duże wnęki o wymiarach identycznych jak górna na froncie. W lewej umieszczono figurkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej, w prawej



fol. 106

obrazek Serca Jezusowego i niewielką gipsową płaskorzeźbę Matki Bożej z Dzieciątkiem. We wnękach i na ziemi przed kapliczką stoją wazonach bukiety z sztucznych kwiatów.

Budowę kapliczki datuje się na drugą połowę XIX w., a jej fundatorem przypuszczalnie jest Jan Perończyk – fundator nieodległego kamiennego krzyża. Nie jest natomiast znana intencja budowy kapliczki.

## XXII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z DZIECIĄTKIEM JEZUS

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 65/864)



fol. 107

Przy ul. Jana Pawła II 103, w niszy pomiędzy gankiem, a narożnikiem budynku nr 103 stoi duża jednonawowa kapliczka Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus.

Kapliczka w rzucie kwadratowa o wymiarach 230 x 230 cm i wysokości w szczycie 330 cm, o solidnych kamiennych otynkowanych murach szerokości 50 cm oraz murowanym kolebkowym sklepieniu nakryta jest dwuspadowym drewnianym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym czerwoną blachodachówką. Okap od frontu i dwa okapy skrzynkowe z boków wypuszczone 30 cm poza obrys ścian i podbite drewnem, chronią ściany przed opadami. Na wysokości 210 cm od ziemi znajdują



fol. 108



fol. 109

się dwie symetryczne wnęki o wymiarach 40 x 50 cm i głębokości 10 cm, w których umieszczono obrazy Serca Jezusowego (w le-

wy) oraz obraz Serca Matki Bożej (w prawej). Powyżej, w samym szczycie – 103 cm od ziemi – znajduje się jeszcze jedna wnęka zaokrąglona od góry, o wymiarach 30 x 40 cm, w której umieszczono krzyżyk ze stali nierdzewnej. Wejścia do wnętrza kapliczki bronią dwuskrzydłowe, u góry zakończone łukiem, drewniane drzwi w połowie płycinowe a w połowie z szczeblinami, przeszklone o wymiarach 90 x 160 cm. Wewnątrz, na tylnej ścianie pośrodku, zawieszono kopię obrazu „Ecce Homo”, a w dwóch wnękach o sklepieniu łukowym o wym. 100 x 130 cm i głębokości 15 cm umieszczono: w lewej, w drewnianych ramach tłoczony w miedzi obraz Matki Bożej Częstochowskiej, a w prawej Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus. Z zewnątrz kapliczka ozdobiona jest twierkową girlandą i bibułkowymi kwiatami.

Tę trzecią kapliczką z pięciu wzniesionych w połowie XIX w. przez mieszkańców Kwaczały, którzy przeżyli kolejne nawroty epidemii cholery. Z początkiem XX w. opieką nad wystrojem i utrzymaniem kapliczki sprawowali Marianna i Bartłomiej Urbańczykowie. Oni też byli fundatorami dwu obrazów Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus i Serca Jezusowego, które zostały przeniesione do kościoła w Kwaczały. W 1932 r. opieką nad kapliczką przejęli państwo Maria i Franciszek Główniowie, a później ich córka Rozalia i Władysław Kulawikowie, którzy opiekę sprawowali aż do roku 2005. W 2008 r. wyremontowali kapliczkę łącznie ze zmianą dachu i jego pokrycia nowi właściciele posesji – państwo Józefa i Stanisław Bachowscy.

### XXIII. KRZYŻ DZIĘKCZYNNY



Przy ul. Jana Pawła II 114, po jej lewej stronie na skarpie, w ogrodzie nieruchomości nr 114 stoi drewniany krzyż dziękczynny.

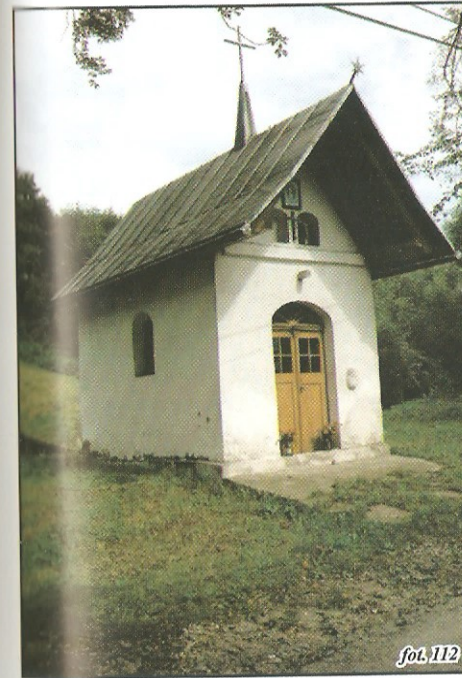
Nowy krzyż z bali drewnianych 13 x 13 cm, wysokości 280 cm i rozpiętości ramion 140 cm, osadzono w betonowym fundamencie o wymiarach 36 x 40 cm, którego głowica wyniesiona jest 25 cm nad teren. Ramię główne ma ozdobnie sfazowania narożników, a spód prostych od góry ramion – artystyczne wycięcia. W ramionach krzyża znajduje się metalowa pasyjka przekryta – wygiętą w łuk – ocynkowaną blachą szerokości



10 cm. Blacha od frontu zdobiona jest „zębowym” ornamentem.

Pierwszy, również drewniany krzyż, został ufundowany w 1945 r. przez Reginę i Juliana Perończyków w podziękowanie Bogu za ocalenie przed wysiedleniem i przeżycie ostatniej wojny światowej. Po śmierci fundatorów opiekę nad krzyżem przejęło następne pokolenie rodziny Perończyków: Teresa i Franciszek Kurnikowie oraz Józefa i Władysław Cudakowie. Z ich inicjatywy w 2007 r., zniszczony krzyż wymieniono na nowy – obecny.

### XXIV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ



(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 67/864)

Przy ul. Stefana Wyszyńskiego 11, około 400 m od skrzyżowania z ul. Jana Pawła II, nad potokiem Kwaczalanka, wśród starych lip stoi duża, jednonawowa kapliczka Matki Bożej Częstochowskiej.

Kapliczka ta w rzucie prostokątna, o wym. 275 x 425 cm i wysokości w szczycie 435 cm, o solidnych kamiennych i otynkowanych murach grubości 45 cm oraz murowanym kolebkowym sklepieniu nakryta jest dwuspadowym drewnianym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym blachą ocynkowaną „na rąbek”. Połącze dachu poprzez wyrzucone poza obrys murów okapy: z tyłu 15 cm, z boków po 40 cm i od frontu 115 cm chronią ją przed opadami. W kalenicy, dokładnie w połowie części murowej, wstawiono ostrosłupowy, drewniany, obity blachą cokół o wymiarach 30 x 30/10 x 10 cm i wysokości 75 cm, na górze którego wmontowano krzyż o wysokości 75 cm z calowego pręta nierdzewnego. W ściany boczne, w skośne ościeża gł. 15 cm, wstawiono półlukowe przeszklone okna o wym. 50 x 90 cm i kołowym rysunku szczeblin. W ścianie szczytowej, 200 cm od ziemi, znajdują się dwie identyczne, ułożone symetrycznie wnęki o wym. 35 x 45 cm i spłaszczonym sklepieniu – obydwie wypełnione bukietami kwiatów. Pomiędzy nimi zawieszono drewniany krzyż. Symetrycznie nad krzyżem i wnękami, w samym szczycie, znajduje się trzecia prostokątna wnęka o wym. 35 x 45 cm, w której umieszczono obraz Serca Jezusowego. Dostępu do wnętrza chronią drewniane dwuskrzydłowe drzwi o wym. 100 x 215 cm u góry zakończone łukiem, w połowie pływiny, a w połowie przeszklone i podzielone szczeblinami. Wewnątrz,

w centralnej części niewielkiego ołtarza, umieszczono obraz Matki Bożej Częstochowskiej, a z boków obrazu figurkę Najświętszej Marii Panny i drugą figurkę Najświętszej Marii Panny ludowego rzeźbiarza. Z lewej strony ołtarza zawieszony jest obraz Serca Matki Bożej, a z prawej obraz Serca Jezusowego.

Kapliczkę – datowaną na 1861 r. – ufundowała rodzina Marianny i Franciszka Zemłów w podzięce Bogu za przeżycie kolejnych nawrotów epidemii cholery, tak często nawiedzającej Kwaczałę i okolice w połowie XIX wieku. W latach sześćdziesiątych XX w. opiekę nad kapliczką przejęła córka Rozalia i Franciszek Lasek. W latach 70-tych nieznani sprawcy okradli kapliczkę. Zagięły cztery figurki – m.in. św. Antoniego i biskupów. Do listopada 1982 r. tj. do czasu poświęcenia adaptowanego budynku pani Józefy Filipek na kaplicę w kapliczce tej odprawiane były w każdą niedzielę msze święte dla mieszkańców tej części Kwaczały. Obecnie opiekę nad kapliczką w zakresie wystroju i porządku sprawują państwo Stefania (córka Rozalii) i Kazimierz Pierzynka, a otoczeniem i zielenią obok kapliczki państwo Józefa i Jerzy Bochenkowie.

### XXV. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW

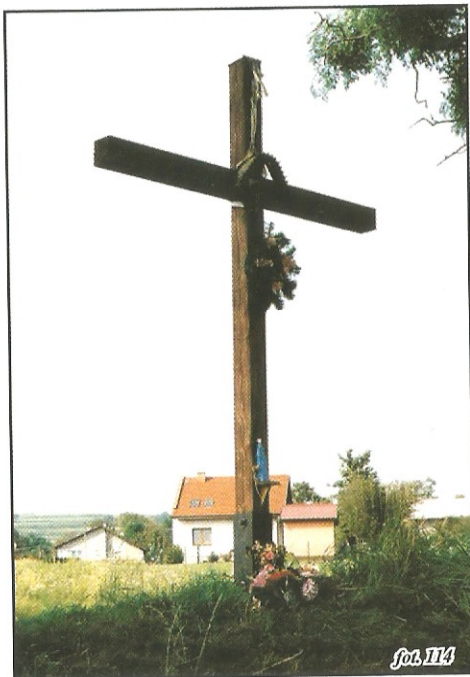


foto. 114



foto. 115

Około 600 m od skrzyżowania ulicy Henryka Pobożnego z drogą nr 780 (Kraków – Oświęcim), po lewej stronie skrzyżowania tej ulicy z ulicami Spokojną i Brzeziny stoi na wzgórku pomiędzy drzewami pierwszy z czterech, drewniany krzyż pielgrzymów.

Krzyż z bali 130 x 130 mm, wysokości i rozpiętości ramion 200 cm, osadzony jest w dwu stalowych ceownikach 150 mm i niewielkim, nadlanym na starym betonowym cokole o wymiarach 25 x 25 x 10 cm. W ramionach krzyża znajduje się mosiężna pasyj-

ka przekryta wygiętą w łuk blachą ocynkowaną szerokości 10 cm, od frontu zdobioną „zębowym” ornamentem. Na wysokości 75 cm od ziemi, na ścianie frontowej, umieszczono drewnianą półeczkę i figurkę Matki Bożej z Lourdes.

Pierwotny drewniany krzyż – jeden z trzech identycznych krzyży przy „drodce pielgrzymów” – został w tym miejscu podniesiony pod koniec XVIII w., gdy w okresie rozbiorów Polski rozwinął się wzmożony ruch pielgrzymowania do miejsc kultu. Takim szczególnym miejscem dla Górnolązaków była Alwernia ze słynnym obrazem „Ecce Homo”. Z biegiem czasu postawiony krzyż niszczał od stopy, przez co kilkakrotnie był skracany i coraz niżej osadzany. W 2005 r. mieszkańcy Kwaczały w tym samym miejscu i na tym samym fundamencie osadzili nowy, obecny krzyż.

### XXVI. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW



foto. 116

Około 1 km od skrzyżowania ulic Brzeziny i Henryka Pobożnego, po prawej stronie na wzgórku stoi nowy krzyż Męki Pańskiej – Krzyż Pielgrzymów.

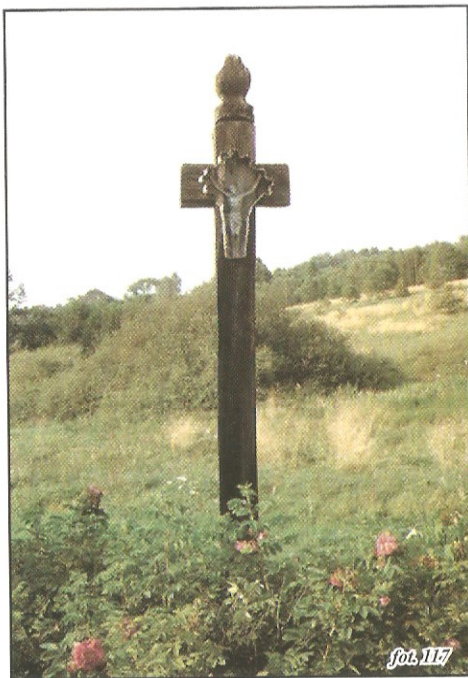
Obecny stalowy krzyż z pręta  $\varnothing$  44 mm, wysokości 165 cm i rozpiętości ramion 85 cm, ozdobiony „cieniem” z drutu  $\varnothing$  6 mm osadzony jest bezpośrednio w ziemi. W ramionach krzyża znajduje się pasyjka opleciona wieńcem ze sztucznych kwiatów.

Ten stalowy krzyż zastąpił zapewne drewniany, drugi przy drodze pielgrzymów krzyż. Pod koniec XVIII wieku – w okresie rozbiorów Polski – rozwinął się wzmożony ruch pielgrzymowania do miejsc kultu. Dla Górnolązaków Alwernia ze słynnym obrazem Jezusa „Ecce Homo” na pewno była takim miejscem. Nie jest znany rok wymiany krzyża ani nazwisko fundatora, a jedynym potwierdzeniem

faktu, że w tym samym miejscu stał uprzednio krzyż są znaki na mapie geologicznej krakowskiego okręgu w skali 1:75 000 z *Atlasu Geologicznego Galicyi* wydanej w Wiedniu pod koniec XIX w.

### XXVII. KRZYŻ MĘKI PAŃSKIEJ – KRZYŻ PIELGRZYMÓW

Około 300 m od skrzyżowania ulic Brzeziny i B. Prusa w Alwerni, po prawej stronie ulicy, za mostkiem na dopływie potoku Regulanki stoi samotnie na łące Krzyż Męki Pańskiej – Krzyż Pielgrzymów.



fol. 117

Drewniany krzyż wyjątkowo pięknej roboty ciesielskiej, wysokości 410 cm i rozpiętości ramion 60 cm wykonano z bali 250 x 250 mm i 250 x 300 mm. Krzyż stopą poszerzoną do wymiaru 33 x 33 cm osadzono bezpośrednio w ziemi. Pionowe ramię krzyża zakończone jest płaskim cebulastym hełmem ze stopą wys. 35 cm. Metalowa figurka ukrzyżowanego Chrystusa jest cała „obrysowana” pasem blachy ocynkowanej szerokości 10 cm w ramionach wyprofilowanej na pąki kwiatowe, a od frontu ozdobiona „zębowym” ornamentem.

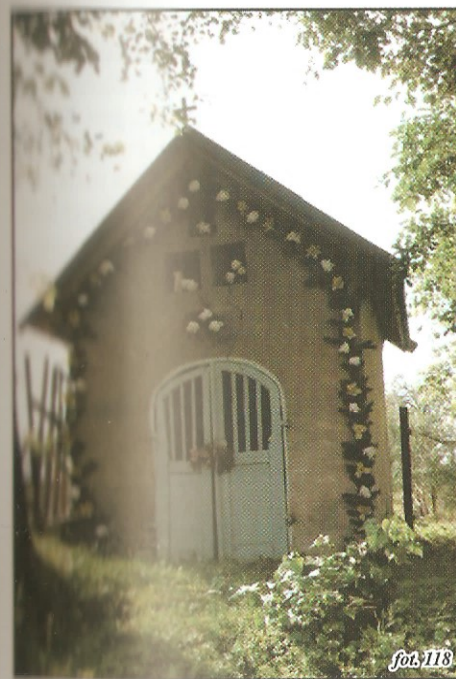
To trzeci, prawdopodobnie oryginalny, z przełomu XIX i XX w. krzyż Męki Pańskiej jaki stoi przy „drodze pielgrzymów”. Droga ta – zwana często też „drogą czterech krzyży” – w okresie rozbiorów Polski i wzmożonego ruchu pielgrzymowania do miejsc kultu, wiodła Górnoszlązaków do Alwerni ze słynnym obrazem Jezusa Chrystusa „Ecce Homo”.

## XXVIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 141/864)

Przy ul. Cichej 1, około 100 m od skrzyżowania z ulicą Prymasa Stanisława Wyszyńskiego w Sikorówce, po jej lewej stronie, ukryta wśród drzew stoi jednonawowa kapliczka Matki Bożej Częstochowskiej.

Prostokątna w rzucie, o wym. 235 x 225 cm i wys. w szczycie 320 cm, o solidnych kamiennych i otynkowanych murach grubości 55 cm oraz murowanym kolebkowym sklepieniu, przekryta jest dwuspadowym drewnianym dachem o konstrukcji krokwiowej, pokrytym cementową dachówką. Od frontu wysunięty na 30 cm okap, podbity drewnem, zabezpiecza wejście przed opadami. W szczycie od strony frontowej, nad wejściem wymurowano dwie symetryczne względem osi wnęki o wymiarach 30 x 35 cm wypełnione bukietami kwiatów i wyżej trzecią, w samym szczycie, o wymiarach 25 x 35 cm, również wypełnioną kwiatami. Dostępu do wnętrza bronia, zakończone od góry łukiem, dwuskrzydłowe drzwi w dole płycinowe, w górze nieszkłone, podzielone szczeblinami. Wewnątrz, na tylnej ścianie kapliczki, znajduje się mały, prosty ołtarz o wymiarach 100 x 30 cm i wysokości 70 cm. W środku ołtarza



fol. 118



fol. 119

ustawiony jest obraz Matki Bożej Częstochowskiej, a po bokach mniejsze obrazy św. Agaty i św. Antoniego. Przy ołtarzu na ścianach bocznych po lewej stronie zawieszono obraz Świętej Rodziny, a po prawej obraz Matki Bożej Serca Jezusowego.

Na ziemi przed ołtarzem ustawione są wazon z kwiatami. Ścianę frontową zdobi jedlinowa girlanda upięta na krawędziach ścian i szczycie kapliczki oraz kwiaty.

Kapliczka ta to ostatnia z pięciu kapliczek wzniesionych w połowie XIX wieku przez mieszkańców wsi, których szczęśliwie ominęły epidemie cholery. Kapliczkę tę około 1830 r. ufundowali dziadkowie Katarzyny i Franciszka Mazgajów – Piotr i Urszula.

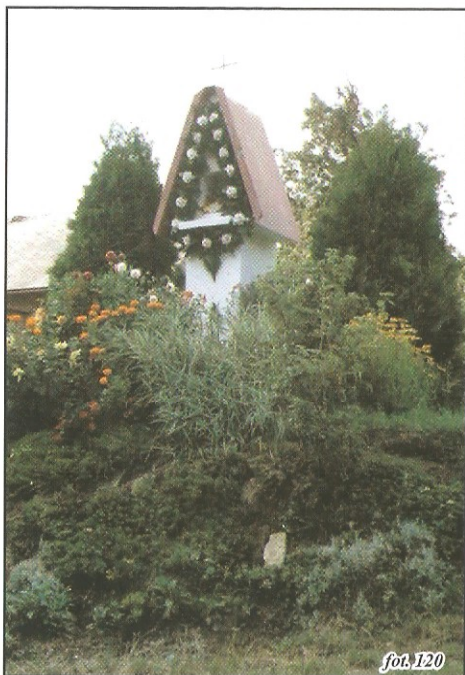
W 1943 r., wskutek pożaru, spłonął oryginalny obraz Matki Bożej Częstochowskiej namalowany na blasze. W 1995 r. Antonina i Tadeusz Kulawikowie – opiekunowie kapliczki od 1980 r. – sfinansowali wymianę pokrycia dachu (uprzednio pokryty był gontem) i tynkowanie kamiennych ścian. Dziś opiekę nad kapliczką, porządkiem i jej wystrojem sprawują Pani Antonina i jej synowa Zofia Kulawik. Do dziś jest tradycją, że w sobotę Wielkanocną przed kapliczką święcone są pokarmy przyniesione przez okolicznych mieszkańców Kamionki Małej.

## XXIX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ

Przy ul. Kamionka Duża 8 stoi, wsparta na wysokim cokole, kapliczka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej.

Murowany i otynkowany cokół kapliczki o wymiarach 55 x 65 cm i wysokości 160 cm, wsparty jest na niewielkiej stopie o wym. 85 x 80 x 20 cm. Na płycie głowicy cokołu o wym. 90 x 65 cm, grubości 5 cm, z półczerwką od frontu, wsparta jest zasadnicza część kapliczki utworzona przez dwa trójkątne szczyty wysokości 130 cm przekryte dwuspadowym drem-





nianym dachem pokrytym pomalowaną na czerwono blachą. W szczycie, 100 cm nad płytą umieszczono głęboką wnękę o wymiarach 30 x 40 cm, w której ustawiona jest figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Kalenicę od frontu zdobi niewielki metalowy krzyż ze stali nierdzewnej, a szczyt jedlinowa girlanda z bibułkowymi kwiatami.

Stara kapliczka, z końca lat osiemdziesiątych XIX w., została ufundowana przez dziadków Magdaleny i Józefa Kurników w podzięce Bogu za uratowanie życia, gdy na tym samym zakręcie, wtedy wąskiej i kamienistej drodze, konie poniosły furmankę w dół jaru. Po wojnie, do lat 70-tych XX w. o kapliczkę, jej utrzymanie i wygląd dbali Karolina i Jan Kowalscy. Około 1970 r., w wyniku regulacji i remontu ulicy, kapliczka została rozebrana i przeniesiona w obecne miejsce – na skarpę po przeciwnej stronie ulicy. Dziś, odbudowaną przez Mateusza Kurnika i Pana Mazgaję kapliczką, opiekuje się –

dbając o jej wystrój i otoczenie – pani Janina Kurek.

### XXX. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ



Przy ul. Kamionka Duża 27, na wysokiej gruszy w otoczeniu rozłożystych akacji, zawieszona jest przeszklona kapliczka szafka Matki Bożej Częstochowskiej.

Drewniana kapliczka zawieszona na wysokości 240 cm nad ziemią o wielobocznym przeszklonym froncie i wymiarach 401 x 25 x 50 cm nakryta jest dwuspadowym, krytym blachą daszkiem wysokości 50 cm zakończonym od frontu rozetowym kozubkiem. Drewniane naroża i spód kapliczki okute są ozdobnymi kątownikami z blachy. Wnętrze kapliczki wypełniają obrazek Matki Bożej Częstochowskiej i bibułkowe bukiety kwiatów.

Fundatorami tej nadrzecznej kapliczki, zawieszanej tu tuż po zakończeniu drugiej wojny

światowej, są Anna i Franciszek Szalowie. Podziękowali oni w ten sposób Matce Bożej Częstochowskiej za przetrwanie niespokojnych wojennych czasów i przyjsie na świat ich dzieci. Od roku 2005 – po odejściu fundatorów – kapliczka ta pozostaje bez opieki.

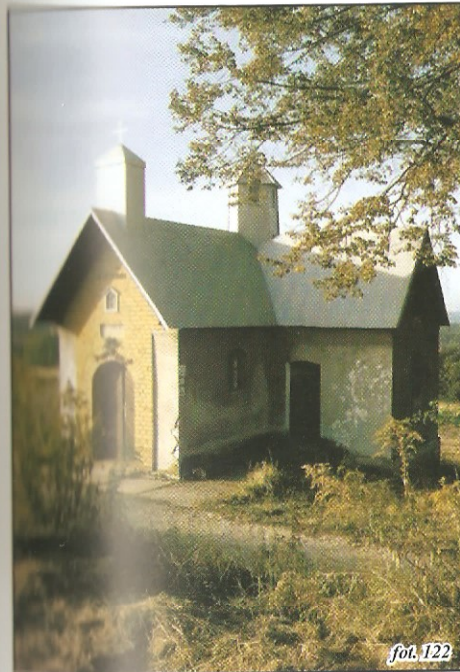
### XXXI. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ GIDELSKIEJ

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków w Alwerni – poz. ew. 66/864)

Około 500 m od wzgórza „Kamionka” (400,5 m n.p.m.) przy ul. Widokowej (łącej Kamionkę Małą z Kamionką Dużą) stoi największa murowana kapliczka w Kwazale – kapliczka Matki Bożej Gidelskiej.

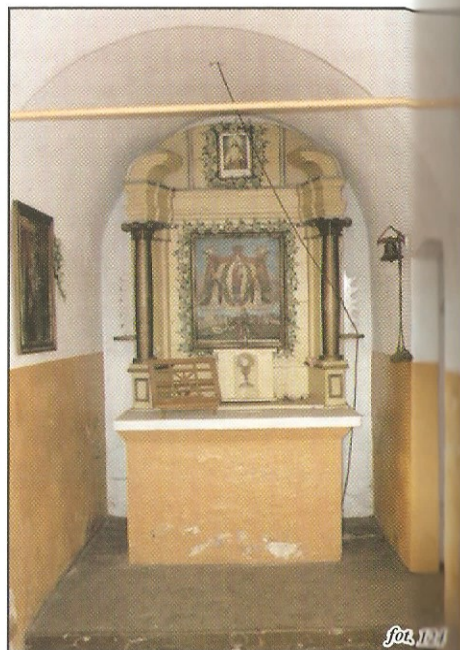
Kapliczka, w rzucie o kształcie litery „L” składa się z dwu obiektów połączonych wspólnym dachem: jednonawowej kapliczki i zachrystii. Główna nawa murowanej kapliczki o wymiarach 300 x 600 cm i wysokości w szczycie 500 cm, o solidnych kamiennych i otynkowanych murach grubości 50 cm przykryta jest wysokim, dwuspadowym dachem krytym blachą ocynkowaną na rąbek i z wysuniętym od frontu okapem szerokości 50 cm. W kalenicy bliżej frontu wymurowano z cegły kwadratową latarniową wieżyczkę o brogowym zadaszeniu, w szczycie którego wbudowano żeliwny odlew krzyża. Na przecięciu kalenic kapliczki i zachrystii znajduje się sześcioboczna, ceglana sygnaturka nakryta rozetowym dachem krytym blachą z dużym płaskim ozdobnym odlewem krzyża w szczycie.

W boczne ściany kapliczki, na wysokości 140 cm od ziemi wstawione są na stałe, podzielone szczeblinami i przeszklone, dwa okna o zaokrąglonych od góry ramach o wymiarach 50 x 80 cm. Szczyt i część ściany frontowej, w pasie o szerokości 190 cm, pokryty jest dla ozdoby ceglana okładziną. Nad wejściem, w otynkowanym wycięciu w okładzinie, znajduje się pamiątkowa tablica o wymiarach 60 x 20 cm z inicjałami fundatorów i wykonawcy remontu. W szczycie zawieszona jest drewniana ramowa kapliczka o wymiarach 60 x 20 cm z wizerunkiem Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Wejścia do kapliczki bronią proste, klepkowe solidne drzwi drewniane o wymiarach 100 x 260 cm. Zachrystia o wymiarach 250 x 300 cm, przekryta wspólnym dachem i wsparta wraz z kapliczką na wspólnym kamiennym i otynkowanym fundamencie od strony ulicy posiada osobne wejście. Wejścia do niej bronią solidne jed-





fol. 123



fol. 124

noczęściowe drzwi drewniane o wym. 75 x 210 cm. W ścianę boczną, na wysokości 140 cm od fundamentu, wstawione jest – jak na ścianach bocznych kapliczki – pojedyncze okno. W szczycie tej ściany, nad oknem, znajduje się zbity z desek otwierany boczny właz o wym. 65 x 90 cm – wejście na poddasze wykorzystywane przy robotach konserwacyjnych drewnianej konstrukcji dachu. Wewnątrz kapliczki, pod kolebkowym murowanym sklepieniem prezbiterium, znajduje się ołtarz o niezwykle bogatym wystroju. Stanowią go oparte na ławie ołtarza o wymiarach 145 x 40 cm i wysokości 90 cm stylizowane, przepięknej i bogatej roboty snycerskiej dwie drewniane kolumny połączone wspólnym portykiem. W centralnej części ołtarza, nad drewnianą skrzyneczką tabernakulum, zawieszono w bogato rzeźbionych ramach cudowny obraz Matki Bożej Gidelskiej. Nad obrazem, pomiędzy łukowymi głowicami kolumn umieszczono obraz Serca Jezusowego. Na ścianie kaplicy, pomiędzy oknami a ołtarzem, po lewej stronie znajduje się obraz św. Franciszka, a z prawej przejście do zakrystii.

Fundatorami kapliczki wybudowanej w 1929 r. są państwo Franciszka i Franciszek Feliksikowie w podzięce Bogu za udany pobyt i szczęśliwy powrót z Ameryki.

W 1975 r. remont zniszczonej kapliczki sfinansowała rodzina pp. Feliksików, a wyremontował i odnowił pan Franciszek Mazgaj. Do 1994 r. kapliczka ta służyła mieszkańcom Kamionki Małej, gdzie o godz. 13 każdej piątej niedzieli miesiąca ks. Sikora z Babic odprawiał msze święte. Dziś opiekę nad kapliczką sprawują państwo Maria i Stefan Bachowscy.

## XXXII. KRZYŻ PAMIĘCI



fol. 125

Na drugiej równoległej drodze, 60 m poniżej ul. Widokowej w Kamionce Małej, w odległości 250 m od wzgórza „Kamionka” (400,5 m n.p.m.), po prawej jej stronie na wysokiej skarpie ustawiony jest drewniany krzyż pamięci.

Krzyż z bali sosnowych 140 x 140 mm o faszowanych kantach, wysokości 200 cm i rozpiętości ramion 100 cm, osadzony jest w stalowym gnieździe z blachy grubości 10 mm i wym. 140 x 190 mm, zakotwionym w starym istniejącym usypisku kamiennym. W ramionach krzyża zawieszono piękną płaskorzeźbę głowy umęczonego Chrystusa z lipowego drzewa.

Nie jest znana intencja ani rok ustawienia w tym miejscu pierwszego krzyża. W 2000 r., spróchniały stary, sosnowy krzyż został wymieniony na nowy przez Krzysztofa i Leszka Głowniów. Dziś opiekę nad krzyżem sprawuje Julia Głownia – matka Krzysztofa i Leszka. Z zarośniętej drogi polnej od 1997 r. nikt już nie korzysta, a krzyż powoli popada w zapomnienie.

## XXXIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ RÓŻAŃCOWEJ

Wśród zabudowań Kamionki Małej, w ogrodzie na skarpie po prawej stronie ulicy Kamionka Mała pod numerem 11 stoi, dziś niewidoczna z drogi, cokołowa kapliczka Matki Bożej Różańcowej.



fol. 126

Kapliczka wymurowana z cegły o wymiarach 110 x 100 x 250 cm, wsparta na ceglany, otynkowanym fundamencie z rysunkiem pustaków, o wym. 120 x 110 x 45 cm przykryta jest dwuspadowym dachem pokrytym czerwoną dachówką. Ściana tylna i dwie ściany boczne kapliczki są otynkowane, a cegła ściany frontowej i szczytu wypełniona na pełną fugę. W ścianie frontowej zachowano głęboką wnękę o sklepieniu kolebkowym i wymiarach 60 x 105 cm. We wnęce głębokości 60 cm ustawiono figurę Matki Bożej Różańcowej i kwiaty. Nad fundamentem znajduje się pamiątkowa tabliczka z inicjałami fundatora i datą budowy. Tabliczkę tę przesłania oparty o ścianę żeliwny krzyż nagrobny.

Fundatorem wymurowanej w 1932 roku. kapliczki jest Grzegorz Kikla, który w ten sposób podzięko-

wał Bogu za udany pobyt i powrót w 1912 r. z Ameryki. Od śmierci fundatora kapliczka opiekowała się żona pana Grzegorza Julia, a dziś jej córka Stanisława Zemła.

#### XXXIV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ KALWARYJSKIEJ



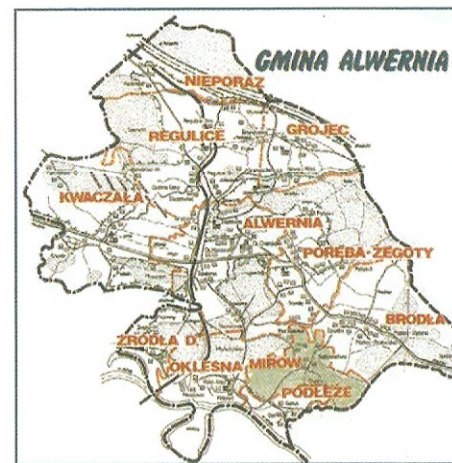
Po prawej stronie drogi Kraków – Oświęcim – dziś ul. Krakowskiej – ok. 300 m od głównego skrzyżowania z ulicą Jana Pawła II w kierunku Babic, poza rowem na wyniosłej olszynie zawieszona jest kapliczka Matki Bożej Kalwaryjskiej.

Drewniana kapliczka o wym. 30 x 30 cm i gł. 15 cm nakryta jest dwuspadowym daszkiem o wysokości w szczycie 15 cm i szerokości w podstawie 50 cm. Od frontu kapliczkę ozdobił od dołu misternym balkonikiem a w szczycie krzyżykiem wys. 10 cm z beleczek 20 x 20 mm. We wnętrzu kapliczki – za szkłem – znajduje się obrazek z wizerunkiem Matki Bożej Kalwaryjskiej.

W połowie lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku, w intencji powodzenia i wszelkiej szczęśliwości dla całej rodziny, kapliczkę tę ufundowali państwo Apo-

lonia i Franciszek Stankowie. Niecodziennym wydarzeniem w dziejach tej kapliczki jest fakt jej ocalenia, gdy w drzewo, na którym ją zawieszono, uderzył piorun. Schodząc do ziemi zdarł korę z drzewa dokładnie nad i pod kapliczką omijając ją po lewej stronie a samą pozostawiając bez uszkodzenia. Dziś zachowaną w pierwotnej formie i miejscu kapliczką opiekuje się córka fundatorów pani Maria Rożnawska.

## Mirów



## I. KAPLICZKA DZIECIĄTKA JEZUS ZBAWICIELA ŚWIATA



fol. 128

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków pod nr 88/864)

Murowana kapliczka postumentowa stoi w centrum miejscowości przy drodze od zalewu „Skowronek”, obok domu nr 64 przed skrzyżowaniem z drogą do Podłęży.

Kapliczka murowana z kamienia o kwadratowej podstawie (1 x 1 m) i wysokości ok. 4 m, u podstawy ma szerszy nieco, o wysokości 0,8 m, cokolik pomalowany na kolor brązowy. Postument przykryty jest dwuspadowym dachem i zwieńczony prostym krzyżem z odchodzącymi promieniami. Z dwu stron kapliczka posiada półokrągłe wnęki zamknięte przeszklonymi ramami, podkreślonymi dodatkowo wokół kamienną obwódką. Po stronie przeciwległej od drogi jest rzeźbiona, polichromowana figurka Chrystusa Króla w postaci Dzieciątka Jezus z królewskim jabłkiem w dłoni

i gestem błogosławienia wykonywanym drugą ręką. Mniejsza wnęka poniżej jest obecnie pusta. We wcześniej był tu drewniany krzyż pochodzący ze świetlicy w Mirowie przekazany po jej likwidacji. Do świetlicy krzyż podarował w poł. lat osiemdziesiątych XX w. ks. Tadeusz Jarzębak z Poręby Żegoty<sup>1</sup>. We wnęce od drogi jest otoczona kwiatami kolorowa figurka Matki Bożej Niepokalanej zakupiona w 1991 r. w Częstochowie. Poniżej wnęki jest ułożone na ścianie serce z kamieni. Płaskie ściany boczne zdobią krzyże ułożone również z kamieni rzecznych.

Trzy lata temu kapliczkę ponownie odnowiono z inicjatywy sołtysa Jana Brzezonia, dzięki czemu wymieniono pokrycie dachu z eternitu na gont bitumiczny, otynkowano – co wykonał mieszkający

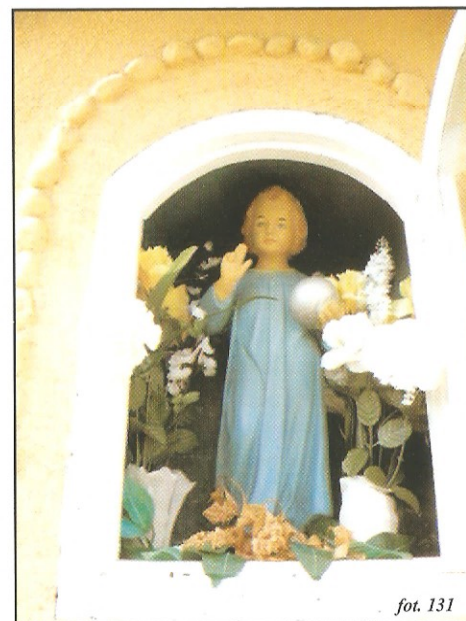


fol. 129



fol. 130

... i dekoruje kapliczkę, przy której gromadzą się dzieci wraz z najbliższymi i mieszkańcami. Miejsce to służy również poświęceniu pokarmów wielkanocnych oraz śpiewaniu „majówek” przez dzieci. Dawniej były one bardziej uroczyste, gdyż towarzyszył im muzykant z klawirami. Przy kapliczce odprawiana jest też msza św. z intencji dobrych urodzajów na „Dni Krzyżowe”. Chrześcijaństwu tego typu procesje znane są od połowy I tysiąclecia. W Mirowie tradycja ta jest kultywowana również obecnie. Spod kapliczki w czasie procesyjnym przechodzi do krzyża przy drodze do Kamienia. Kapliczką przez lata opiekowały się – nieżyjąca już – Stefania Kurzańska oraz Józefa Romanowska i Kazimiera Musiak – siostry pochodzące z rodziny właścicieli gruntu, na którym kapliczkę wybudowano. Siostry słyną z tego, że wykonują własnoręcznie kwiaty bibułkowe, którymi dekorują kapliczkę kilka razy w roku. Dodatkowo w Wielką Sobotę oplatają kapliczkę



fol. 131

<sup>1</sup> Porębska-Kubik E., *Przy drogach wśród pól, w kolekcjach*, Kraków 1995, s. 36.

wieńcem tzw. „koroną” wykonaną z gałęzi świerka i tui. Dekoruje się wtedy również figurki różnego typu kwiatami. Kwiaty wymienia się na nowe z okazji „majówek”, „Dni Krzyżowych” i Bożego Narodzenia. Szczególnie bogata dekoracja jest w maju, gdy upiększa się kapliczkę dodatkowo kolorowymi wstążkami rozciągniętymi wokół Kapliczkę zdobią również żywe kwiaty i krzewy. Widać ogromną dbałość mieszkańców o swoją zabytkową kapliczkę.

## II. KRZYŻ Z WIZERUNKIEM CHRYSYTA



fol. 132

Stoi w centrum miejscowości przy skrzyżowaniu dróg do Brodeł i Kamienia, na trójkątnej wysepce. Krzyż wykonany z rur i pomalowany na brązowo ma wysokość ok. 3,5 m. Na krzyżu wiszą płaskorzeźbiony, odlewany wizerunek Chrystusa Ukrzyżowanego otoczony girlandą sztucznych kwiatów w kształcie serca. Również na belce poniżej są ozdobne kwiaty i wstążki. Pionowa belka osadzona jest w metalowej kotwie z dwuceownika, o wysokości 0,5 m, za betonowanej w podłożu. U dołu krzyża przymocowano 5 okrągłych, ażurowych uchwytów na kwiaty. Kilka lat po wykonaniu krzyż otoczono również metalowym, ażurowym ogrodzeniem (1,3 x 1,5 m) i posadzono kwiaty. Obok stoją dwie ozdobne tuje.

Metalowy krzyż stoi tu od połowy lat siedemdziesiątych XX w. Wykonał go na zamówienie mieszkańców Jan Siewiorek, kowal z Brodeł. Poświęcenia nowego krzyża dokonał ksiądz Wacław Mokosa z Poręby w dniu pogrzebu Włocha, który zginął w wypadku drogowym.

Wcześniej w tym miejscu stał krzyż drewniany co jakiś czas wymieniany. Ostatni raz był wymieniany parę lat po wojnie. Wykonał go stolarz z Mirowa, nieżyjący już od 20 lat, Stanisław Kurzański z synem Józefem. Już wtedy chciano go wymienić – jak wspomina 78-letni dziś Józef Kurzański – na metalowy, ale były wówczas problemy materiałowe.

Krzyż upamiętnia zmarłych na cholere mieszkańców Mirowa i tu pochowanych. Cmentarz choleryczny ciągnął się z tego miejsca do drugiego krzyża, do niedawna stojącego w lesie. Nie wiadomo jednak kiedy krzyż został tu pierwotnie postawiony. Najstarsze mapy katastralne znajdujące się w archiwum w Krakowie (APK, NKCh 192/1 z 1848 r. i 196/3 z pocz. XX w.) nie ujmują jego istnienia, chociaż zaznaczona na nich jest kapliczka murowana stojąca przy drodze na zalew „Skowronek”. W opracowa-

niu dołączonym do *Planu odnowy miejscowości Mirów na lata 2009-2016* zawartych w uchwałach Rady Miejskiej w Alwerni (nr XXXVIII/293/2009 z 29.06.2009 r.) czytamy, że w 1870 r. Mirów nawiedziła epidemia tyfusu i że ks. Wojciech Stypuła proboszcz z Poręby był pomysłodawcą zbudowania kapliczki we wsi z prośbą o ustanie zarazy, ale zaraziwszy się od chorego wkrótce zmarł. Jest to sprzeczne z przytoczonymi w tej informacji z map katastralnych i czasem śmierci księdza (jeszcze w 1913 r. odwiedził swojego nowowyświęconemu wikaremu ks. Klemensowi Tatarowi skutecznie go oparciu w staraniach o pozwolenie na kilkutygodniową pielgrzymkę do Rzymu<sup>3</sup>. Tak odnotowują to również księgi parafialne w Porębie Żegoty tyfus plamisty panował w parafii w latach 1918-20, a ksiądz zmarł w 1919 r. Od tyfusu zmarło np. w Brodłach 11 osób, a także zajmujący się z zaangażowaniem pomocą chorym ks. proboszcz Stypuła. Być może więc porębski proboszcz zainicjował postawienie opisywanego właśnie krzyża lub odnowienie kapliczki, gdyż murowana kapliczka w obecnym miejscu stała już w Mirowie w I poł. XIX w.

Na początku lat dziewięćdziesiątych XX w. ks. Tadeusz Jarzębak proboszcz z Poręby zainaugurował znów – trwające do dziś – procesje błagalne na Dni Krzyżowe. Procesja, odbywająca się 3 dni przed Wniebowstąpieniem Pańskim, przychodzi tu po mszy św. odprawianej przy drugiej kapliczce we wsi. Opieką nad krzyżem zajmowała się dawniej mieszkająca po sąsiedzku Władysława Matyjasik, a obecnie Bronisława i Krzysztof Jochymek oraz Danuta Uroda.

<sup>3</sup> Żmija Ireneusz, *Z archiwum X proboszcza*, odc. 48, *Nowiny Andrychowskie*, Magazyn nr 12 (2005), grudzień 2007, s. 10.

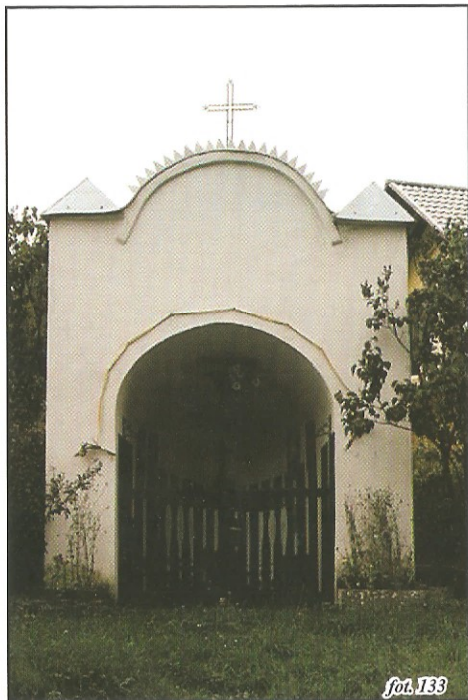
<sup>4</sup> *Przewodnik Turystyczny Gmina Alwernia*, oprac. Ewa Cudak, dla potrzeb Gminnego Centrum Informacji w Alwerni, Alwernia 2006, (maszynopis) s. 33.

# Nieporaz



## I. KAPLICZKA

przy drodze z Alwerni do Chrzanowa



Przed skrzyżowaniem do Płazy stoi kapliczka domkowa, murowana, otynkowana, pomalowana na biało, z półkolistą absydą z tyłu. Dach kryty czerwonymi płytkami eternitowymi zwieńczony dwoma wieżyczkami okutymi blachą i metalowym krzyżem umieszczonym na półkolistej, ozdobnej fasadzie. Wnętrze kapliczki od strony frontowej całkowicie otwarte, w górnej części jest półkolisty, zamykane niską, dwuskrzydłową, ażurową furtką drewnianą. Wewnątrz na całej tylnej ścianie znajduje się ołtarzyk w formie półki, na której umieszczone są dwa obrazki Matki Bożej, figurka Matki Bożej Fatimskiej oraz sztuczne kwiatki. Pierwotnie stała tu gipsowa figurka NMP Niepokalanie Poczętej. Wymiary zewnętrzne kapliczki wynoszą 3,4 x 3,5 m, wys. 5 m. Kapliczka pochodzi z 1865 r. Przypuszcza się, że została wybudowana staraniem i kosztem właściciela Płazy hr. Jerzego Rosenberg-Lipińskiego, do którego należały wówczas przysiółki

Oblaszki i Kazimierówka, z przynależnością do parafii rzymsko-katolickiej w Płazie. Do parafii w Regulicach zostały przyłączone dopiero 1 września 1910 r.

Kapliczkę odnawiano i częściowo zrekonstruowano w 1961 r. oraz w latach 1998-1999. Jako obiekt zabytkowy kapliczka figuruje w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo Krakowskie (18, cz. 2, str. 7, poz. 78, 1995 r.)*

Kolejne odnowienie kapliczki miało miejsce w 2006 r. Roboty remontowe wykonano staraniem i kosztem mieszkańców Oblaszek. W dniu 7 października 2006 r. mieszkańcy Oblaszek zbrali się przy kapliczce i odmówili różaniec, a następnie uczestniczyli w polowej mszy świętej odprawionej przez proboszcza parafii Regulic ks. dra Jana Piwowarczyka, który wygłosił również kazanie i dokonał ponownego poświęcenia kapliczki.

Według legendy przekazywanej przez najstarszych mieszkańców z okolicznych domów, pierwotnie była tu inna kapliczka wybudowana przez rodzinę Szembeków, właścicieli Poręby Żegoty jako wotum dziękczynne za podwójne uratowanie życia przebywającemu tu na polowaniu królowi Stanisławowi Augustowi Poniatowskiemu. Legenda głosi, że król Stanisław August Poniatowski był serdecznym przyjacielem rodziny Szembeków, która bardzo często zapraszała króla na polowania w tutejszych borach bogatych w grubego zwierzę. W czasie jednego z polowań król tropiąc niedź-

wiedzia w gęstwinie puszczy został ranny i stracił przytomność. W podzięce Panu Bogu za uratowanie życia król kazał wybudować tu kapliczkę. Opowiadanie to jest jednak tylko legendą nie popartą żadnymi źródłowymi dowodami. Jest natomiast faktem udokumentowanym, że król Stanisław August Poniatowski gościł w pałacu Szembeków w Porębie Żegoty w dniu 1 lipca 1787 r. Opowiadania 94-letniej mieszkanki Nieporazu, Renowefy Iżyńskiej wysłuchała i opisała w 2004 r. Magdalena Ryba z Regulic.

## II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ LORETAŃSKIEJ

przy drodze z Oblaszek do Rudna



Nieopodal starego sklepu usytuowana jest kapliczka domkowa, murowana, otynkowana i pomalowana na biało. Dach jest kryty czerwoną blachą dachówkową, zwieńczony trzema wieżyczkami oraz metalowym krzyżem. Wnętrze kapliczki od strony frontowej jest całkowicie otwarte, w górnej części zaokrąglone, zamykane niską, ażurową furtką drewnianą. Wymiary zewnętrzne kapliczki wynoszą 2 x 2 m, wys. 3,5 m. Wewnątrz, na całej tylnej ścianie, znajduje się ołtarzyk, na którym umieszczono w ramie obraz Matki Bożej Częstochowskiej oraz wazon z kwiatami sztucznymi. Powyżej znajduje się obraz Matki Bożej Loretańskiej, której to kapliczka została pierwotnie poświęcona. Po jej wybudowaniu przez pewien czas znajdowała się w niej figura z drzewa, przyobleczona sukienką, wykonana na wzór statuy stojącej w Sanktuarium Świętego Domku Maryi w Loreto we Włoszech.

Figura pochodziła ze starego XVI-wiecznego drewnianego kościoła parafialnego p.w. św. Wawrzyńca w Regulicach, w którym były cztery ołtarze i w jednym z nich, znajdującym się w bocznej kaplicy umieszczona była figura Matki Bożej Loretańskiej. Stary kościół rozebrano po wybudowaniu nowego w latach 1885-1887. W nowym kościele ta figura Matki Bożej Loretańskiej nie wystawiono osobnego ołtarza z powodu braku miejsca. Parafianin Walenty Buczek, starszy Bractwa Szkaplerza Świętego z Nieporazu, w roku 1887 wystawił na swoim gruncie przy drodze murowaną kapliczkę i do niej przeniósł figurę. W roku 1899 ówczesny proboszcz parafii w Regulicach ks. Ignacy Kubiak dokonał wpisu do kroniki parafialnej o doznanej łasce przywrócenia zdrowia za przyczyną figury Matki Bożej Loretańskiej znajdującej się w tej kapliczce. Przypuszcza się, że w dalszych latach figurę przeniesiono z powrotem do kościoła parafialnego

w Regulicach i umieszczono ją na bocznym ołtarzu Matki Bożej Szkaplerznej. Figura została w 1903 r. odnowiona, jednak do naszych czasów nie zachowała się. W latach 2000-2001 przeprowadzony został gruntowny remont kapliczki. Remontu dokonał Marian Niechwiej, właściciel posesji, na której stoi kapliczka przy pomocy sąsiadów: Zbigniewa Majcherczyka, Zdzisława Dębskiego i Jacka Ciołczyka. Część kosztów remontu kapliczki – szczególnie materiałów – poniosła rada sołecka w Nieporazie. Przez wiele lat znajdującą się w kapliczce figurę Matki Bożej Loretańskiej zastępowała gipsowa figurka Matki Bożej Niepokalanie Poczętej. Znajdujący się obecnie obraz Matki Bożej Loretańskiej symbolicznie przypomina odwiedzającym kapliczkę o dawnym istnieniu tutaj kultu loretańskiego. Jako obiekt zabytkowy kapliczka figuruje w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo krakowskie* (18, cz. 1, s. 7, poz. 79, 1995 r.).

### III. KAPLICZKA przy budynku nr 96



fol. 135

Przy głównej drodze z Oblaszek do Rudna, na posesji należącej do Jadwigi i Stanisława Prochownik wznosi się drewniana kapliczka typu szafkowego o wys. 1,8 m, umieszczona na ozdobnym drewnianym słupku. Kapliczka ma formę płytkiej szafki zamykanej oszklonymi drzwiczkami. Boki są również oszklone. Nakryta jest dwuspadowym daszkiem z deseczek. Wewnątrz kapliczki umieszczona jest gipsowa figurka Matki Bożej Fatimskiej zakupiona w sklepie w Chrzanowie. Kapliczkę ufundowali właściciele posesji w 2006 r., jako wyraz pobożności i tradycji chrześcijańskiej oraz na chwałę Matki Bożej. Wykonawcą kapliczki był Stanisław Warzecha z Nieporazu. Kapliczka ozdobiona jest wokół kwiatami i ozdobnymi krzewami.

## IV. KAPLICZKA PRZY SKRZYŻOWANIU DRÓG

Oblaszki – Rudno – Regulice



fol. 136

na żywych kwiatami. Opiekunką kapliczki jest mieszkanka Nieporazu Zofia Ciupek.

Biała kapliczka betonowa jest ulokowana na trójnogu przypominającym postawione snopy zboża. Całkowita wysokość kapliczki wynosi 3,5 m. Została postawiona na miejscu starej kapliczki drewnianej na pojedynczym słupie drewnianym z obramowanym, oszklonym obrazem Matki Bożej. Ta obecna wykonana została w 1960 r. przez murarza-cieślę Franciszka Kubicę (ur. 1908, zm. 1965), mieszkańca Regulic. W małej wnęce oszklonej umieszczono gipsową figurkę Jezusa Zmartwychwstałego. Poprzednia stara drewniana kapliczka pochodząca zapewne z lat 20-tych ubiegłego wieku wykonana była przez stolarza-cieślę Jana Adameczyka (ur. 1886, zm. 1957) z Nieporazu, który był także fundatorem kapliczki. Przypuszcza się, że na tym miejscu stała wcześniej inna drewniana kapliczka. W okresie letnim kapliczka jest upiększana

## V. KRZYŻ W PUSZCZY DULOWSKIEJ



fol. 137

Puszcza Dulowska jest położona w Niece Dulowskiej w granicach Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego. Stanowi kompleks leśny o powierzchni ok. 1300 ha. Od kilku lat puszcę można poznać dzięki specjalnie wytyczonej w tym celu Ścieżce Dydaktyczno-Przyrodniczo-Leśnej oraz szlakom rowerowym. Czerwony szlak rowerowy rozpoczyna się w Puszczy Dulowskiej w przysiółku Nieporazu – Oblaszki, przy drodze powiatowej Chrzanów – Regulice (obok budynków zespołu folwarcznego pochodzącego z drugiej połowy XIX wieku). W odległości około 2 km od wiaduktu nad autostradą A4, przy skrzyżowaniu szlaków rowerowych, po lewej stronie między

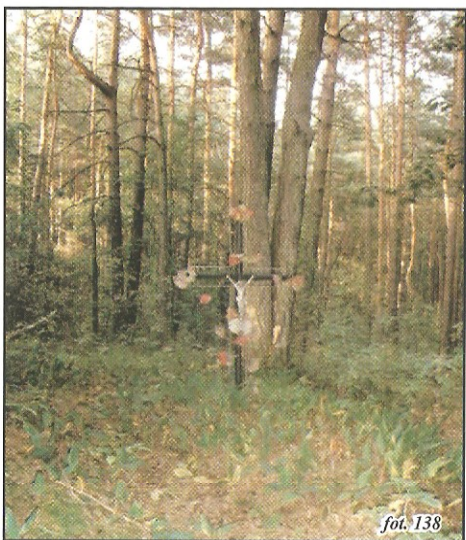


drzewami ustawiony jest dwumetrowy krzyż metalowy na wysokim betonowym postumencie z granitową tablicą, na której wyryty jest napis: *Ś.P. Adam Król \* 1859 + 1911 Gajowy puszczy padł z rąk niszczycieli. Stróżom ojczyzej ziemi Cześć!*

Gajowy Adam Król pochodził z Bołęcina (ówczesna parafia Płaza). W latach 20-tych i 30-tych ubiegłego wieku był gajowym i strażnikiem lasów dworskich będących własnością hrabiego Starzeńskiego z Płazy (obecna część Puszczy Dulowskiej). Mieszkał z rodziną wraz z zarządcą dóbr dworskich Walentym Iżyńskim w istniejących jeszcze obecnie murowanych budynkach zespołu folwarcznego w Oblaszkach (ówczesna parafia Regulice). W czasie obchodu lasu został podstępnie i bestialsko zamordowany 26 maja 1933 r. przez kopaczy korzeni drzew iglastych, używanych w tamtych czasach do wyrobu koszyków piekarniczych, co było surowo zabronione. Pogrzeb zamordowanego gajowego odbył się trzy dni później w parafii Regulice, gdzie został pochowany na miejscowym cmentarzu. W miejscu, gdzie gajowy Adam Król poniósł śmierć, wykorzystując rosnącą sosnę, wykonany został 5-metrowy krzyż z tabliczką informacyjną, który z czasem uległ zniszczeniu. Przez wiele lat na miejscu krzyża znajdował się duży kamień z tabliczką pochodzącą z usuniętego krzyża. Obecny krzyż metalowy na postumencie został postawiony w miejscu krzyża poprzedniego na początku lat 70-tych ubiegłego wieku, z inicjatywy i fundacji znanego dra med. doc. Wincentego Wcisło z Tenczynka (ur. 1913, zm. 1985). Krzyż ten nie jest zaznaczony na żadnej aktualnej mapie turystycznej, jak również mapie terenów leśnych. Teren leśny Puszczy Dulowskiej, na którym stoi krzyż, należy do Nadleśnictwa Krzeszowice, natomiast administracyjnie należy do sołectwa Nieporaz w gminie Alwernia. Od wielu już lat krzyżem opiekuje się Józef Majcherczyk z Płazy, były strażnik łowiecki.

## VI. KRZYŻ NA MOGILE ŻOŁNIERZA

w lesie „Podgórze” – Oblaszki



W lesie zwanym „podgórze”, między wysokimi drzewami stoi krzyż metalowy na usypanej ziemnej mogile żołnierza z okresu II wojny światowej. Krzyż o wysokości 0,9 metra, wykonany jest z rurek metalowych zdobionych elementami metalowymi. Poniżej poziomej belki krzyża umieszczony jest odlew figurki Chrystusa ukrzyżowanego oraz metalowa tabliczka z wygrawerowanym napisem: *Tu spoczywa nieznaną żołnierz WP. Cześć jego pamięci. Rok 1945.*

Tabliczka umieszczona została prawdopodobnie przez harcerzy opiekujących się tą mogiłą w latach poprzednich. Krzyż został postawiony w 2006 roku przez okolicznych mieszkańców przysiółka

Oblaszki i pochodzi z tzw. demontażu cmentarnego. Wcześniej stał tu niewielki krzyż drewniany z tabliczką informacyjną przeniesioną na nowy krzyż metalowy. Mogiłę ziemną na której stoi krzyż gęsto porastają konwalie. W latach po II wojnie światowej teren ten nie był jeszcze zalesiony i stanowił tzw. „podlas”.

Dopięcie do mogiły z krzyżem: idąc drogą z Chrzanowa do Regulic, 220 m od skrzyżowania do Nieporazu, po prawej stronie należy skrócić w prawo na drogę leśną w kierunku byłej piaszki gospodarczej. Mogiła usytuowana jest powyżej dołów pozostałych po piaszce.

## VII. KRZYŻ przy autostradzie A4



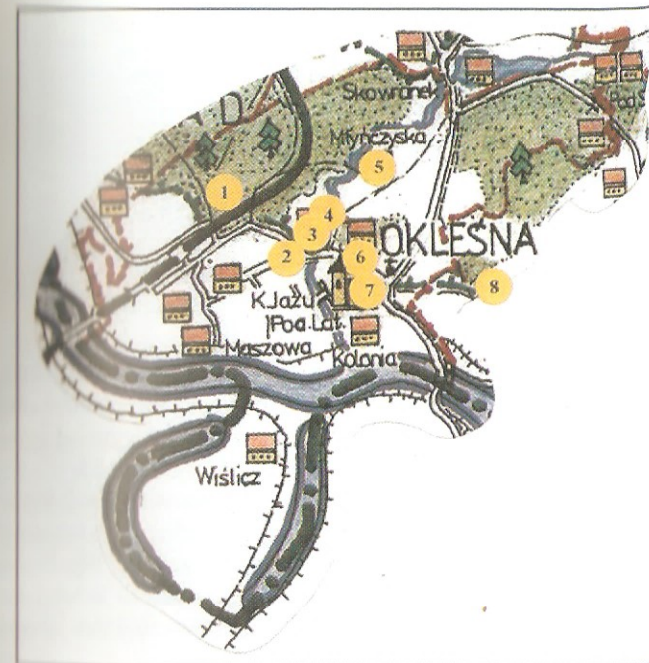
Przy zjeździe z autostrady w kierunku Alwerni, Krzeszowic i Nieporazu, na niewielkiej skarpie drogowej usytuowany jest wysoki, stylizowany krzyż wykonany z płyty granitowej – upamiętniający tragiczny wypadek samochodowy jaki miał miejsce na autostradzie A4 w dniu 15 listopada 2001 roku. Kierowca dostawczego mercedesa najechał na ciężarowego jelicza, w wyniku czego zginęli: Łukasz Łączek (lat 23) i Daniel Kowalczyk (lat 16) – kierowca i pasażer mercedesa, pracownicy firmy Drewal w Toporzysku k. Jordanowa. Krzyż jest ogrodzony niskim płotkiem drewnianym i ozdobiony sztucznymi kwiatami. Często palą się tu znicze.

## KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE

W Nieporazie istniała bardzo stara murowana kapliczka słupowa na skrzyżowaniu – skrócie drogi do Rudna (obecnie zablokowana autostradą). Kiedy w 1945 r. przechodził tędy front kapliczkę rozjechał czołg. Nie znany jest rok budowy i nazwisko fundatora kapliczki. Kapliczki nie odbudowano.

Druga bardzo stara murowana kapliczka domkowa stała przy drodze Rudno – Oblaszki, 50 m od nieczynnego przejazdu kolejowego po lewej stronie drogi, na gruncie Wojciecha Patra z Regulic. Kapliczkę rozebrano w latach 50-tych ubiegłego wieku była bowiem bardzo zniszczona, a właściciel gruntu prawdopodobnie nie posiadał funduszy na gruntowne odnowienie kapliczki. Nieznany jest rok budowy i nazwisko fundatora kapliczki.

# Okleśna



## I. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANEJ



fol. 140



fol. 142



fol. 143



fol. 144

Kapliczka postumentowa z wnękami. Znajduje się ona w lesie Dąbrowa za domem nr 14 przy przecince leśnej biegnącej wzdłuż torów i słupów trakcji elektrycznej (nr 14). Prowadzi do niej droga pożarowa nr 16 od głównej ulicy biegnącej przez Dąbrowę. Znajduje się na wysokości przystanku autobusowego i domu o nr 65.

Kapliczka jest murowana z kamienia polnego, kwadratowa (1 x 1 m) o wysokości 3,5 m. W górnej części, z 4 stron, ma półokrągłe wnęki podkreślone brązowymi listkami. Od frontu wnękę zdobi gipsowa figurka Matki Bożej Niepokalanej. Wyobrażenie patronki pojawiło się we wnętrzu po remoncie. Poprzednio stał tu krzyż i mały obrazek religijny. W kapliczce znajduje się sporo wizerunków religijnych, które jako niepokalane

w domu przynoszą do kapliczki mieszkańcy. Przed odnowieniem wisiały one w dużej ilości na ścianie frontowej. Teraz z tyłu umieszczony jest papierowy, kolorowy oprawiony obrazek z napisem *NAJSWIĘTSZE SERCE JEZUSA KRÓLUJ NAM*. We wnętrzu po prawej stronie krzyż i 2 małe ikony oraz flakon z kwiatami. Z lewej strony natomiast stoją i współczesne figurki polichromowane Chrystusa Zmartwychwstałego i Matki Bożej. Wcześniej była tu kolorowa figurka aniołka. Przed kapliczką stoją świeże znicze.

Nie jest znany rok powstania kapliczki, gdyż nie została ujęta na żadnej mapie katastralnej z XIX i pocz. XX w. Postawiono ją prawdopodobnie po I wojnie światowej na terenach cholerycznym, kiedy nie było tam jeszcze drzew (co jest widoczne na mapach z tego okresu) dla odwrócenia epidemii i upamiętnienia zmarłych na cholere oraz tam pochowanych. Epidemie cholery wybuchają w XIX w. na terenie Galicji okresowo. Na terenie ziemi chrzanowskiej miało to miejsce w 1830 r., 1855 r. (gm. Alwernia), 1870 r. i 1918 r. Mapy ewidencyjne z lat: 1849, 1886, 1902 i 1926 nie pokazują nam jednak istnienia tej kapliczki.

Kapliczka została odnowiona na wiosnę 2009 r. przez okolicznych mieszkańców: brata Cichonia oraz okleśnianina Tadeusza Cichonia, obecnie mieszkającego w Alwerni i jego syna Roberta. Na początku czerwca nastąpiło jej ponowne poświęcenie przez miejscowego proboszcza ks. Franciszka Pacanę w obecności kilkunastu parafian. Kapitałny remont polegał na obłożeniu smuklejszej wcześniej kapliczki styropianem, pokryciu tynkiem i pomalowaniu na piaskowy kolor. Dach pokryto nowym, cztero-ramiowym daszkiem z blachy trapezowej i zwieńczono prostym, metalowym krzyżem. Wniewielki cokolik u dołu obłożono pionowo i poziomo płytkami ceramicznymi. Podobnie ceramiczny pasek akcentuje przewężenie na wysokości 1 m od podstawy. Kapliczka jest ładnie utrzymana.

## II. KAPLICZKA SŁUPOWA Z KRZYŻEM I WIZERUNKIEM CHRYSZTUSA

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków pod nr 99/864)

Kapliczka stoi w środku skrzyżowania trzech dróg, na zakręcie przy domu nr 14 i przy drodze na „Latarkę”. W tym miejscu, na działce nr 865, stanowiącym od dawna centrum miejscowości na pewno już w I poł. XIX w. stał drewniany krzyż. Odnotowują to stare mapy katastralne (APK, NKCh 233) z 1848 r. Potwierdza to również kolejna mapa z 1886 r.

Kapliczka słupowa z krzyżem prawdopodobnie wykonana jest z kamienia, a następnie otynkowana i pomalowana farbą – obecnie w kolorze białym i ciemno-różowym. Trzystopniowa podstawa przechodzi w kolumnę zwieńczoną prostym kapitelem, z którego wystaje krzyż. Do kamiennego, prostego krzyża przymocowana jest na środku metalową śrubą, odlewana rzeźba Chrystusa. U dołu, od frontu widnieje wizerunek Chrystusa i wymalowany złotymi literami napis ujęty w formie tabliczki: *FUNDATOR JAN JANIK Z MARYANNĄ ŻONĄ R. 1878*. W tym to roku zapewne fundatorzy postanowili zamienić drewniany krzyż na trwalszy, nie wymagający ciągłej wymiany krzyż kamienny. Od tyłu postumentu umieszczono miedzianą tabliczkę z napisem:



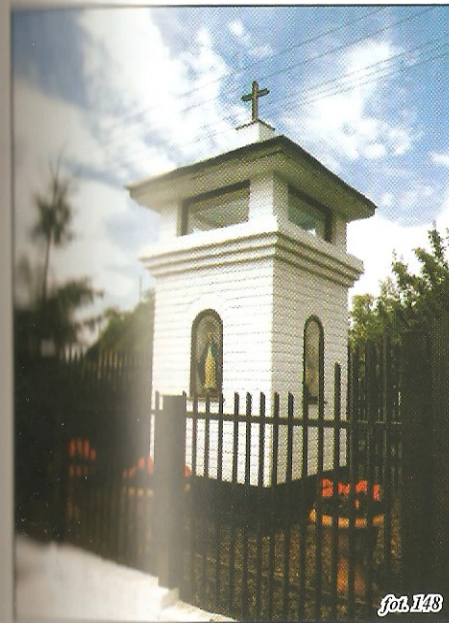
*W SETNĄ ROCZNICĘ FUNDACJI  
ODDAJEMY CZEŚĆ FUNDATOROM  
WSZYSTKIM ŻYJĄCYM I NIEŻYJĄCYM,  
KTÓRYM MIEJSCE I ZNAK TEN  
SŁUŻYŁ. SIERPIEŃ 1976 III ZJAZD  
FAMILIJNY.*

Krzyż wieńczący kamienny słup został gruntownie odnowiony, w ramach przeprowadzanych we wsi wiosennych porządków i upiększania miejscowości, na wiosnę 2007 r. z inicjatywy radnej Krystyny Wojtoń, sołtysa wsi oraz zaangażowanych mieszkańców, a szczególnie Mariana Remisia.<sup>1</sup> Przez lata wokół krzyża rosły 4 wysokie tuje, ale w ramach renowacji 16. marca zostały usunięte. Przez 3 tygodnie pracy kilkunastu osób, uporządkowano przydrożne tereny przy krzyżu oraz oczyszczono krzyż ze starej farby, wymalowano na nim nowe kolory, nawieziono ziemi pod kwiaty i posadzono je wokół krzyża. O estetykę wokół krzyża na co dzień dbają Maria Wosik i Władysława Włodarska.

Przed powstaniem kościoła przy krzyżu odbywało się tradycyjne święcenie pokarmów.

### III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ

Kapliczka postumentowa stoi na skrzyżowaniu 4 dróg do kościoła i ośrodka zdrowia, na stadion i Węgielnice, naprzeciw domu kultury. Wybudowana na niewielkim postumencie z cegły i pomalowana na biało posiada kwadratowy kształt. Konstrukcję kapliczki nad gzymsem wieńczy zadaszona czterospadowym dachem z blachy tzw. tartania. Jest ona przeszklona z 4 stron między narożnymi słupami. Na szczycie wystaje metalowy, prosty krzyż. Półokrągłe, przeszklone wnęki z 3 stron posiadają wewnętrznie gipsowe, polichromowane figurki. Od frontu widnieją 2 figurki: większa Matki Bożej Niepokalanej i mniejsza Matki Bożej z Lourdes. We wnęce po prawej stronie stoją dwie figurki Matki Bożej Niepokalanej, po lewej stronie jedna. Wszystkie nieco się od siebie



było to na początku lat 70-tych XX w., przed wybudowaniem ośrodka zdrowia w 1975 r., który jest wykonany z podobnej białej cegły. Były to czasy komunistyczne dlatego mieszkańcy dokonali tego przedsięwzięcia w tajemnicy w ciągu jednej nocy.

Na wiosnę 2009 r., przed Bożym Ciałem właściciel posesji Robert Stawowy odnowił ją gruntownie. O estetykę kapliczki cały czas dbają Marzena i Robert Stawowy.

### IV. KAPLICA POD WEZWANIEM IMIENIA MARYI

Duża kaplica domkowa, prostokątnego kształtu, murowana, stojąca w środku wsi przy domu nr 140 i drodze na Węgielnice. Kiedyś przebiegała tędy najkrótsza droga z centrum miejscowości do kościoła w Porębie Żegoty o czym świadczą stare mapy archiwalne z XIX w. Na żadnej z nich (APK, NKCh 233 z 1848 r. lub 237 z 1926 r.) nie została jednak uwidoczniiona ta kaplica.

Według okolicznych mieszkańców kaplica ma wezwanie imienia Maryi. Wybudowano ją w pierwszych latach po zakończeniu II wojny światowej, gdyż przy kapliczce św. Huberta, gdzie odbywały się msze św. tylko latem, nie mieścili się już wierni na nabożeństwach. Komitetowi budowy przewodniczyli Jan Chodacki i Edward Rożnowski, którzy wraz z mieszkańcami zbierali materiały i pieniądze oraz nadzorowali budowę. Kiedy nie było jeszcze kościoła w Okleśnej w kapliczce tej odprawiane były msze św. Do sprawowania liturgii zimą, wiosną i jesienią, przyjeżdżał ksiądz z Poręby Żegoty, do której Okleśna należała. Wewnątrz kaplicy mieściło się ok. 30 osób. Reszta 200-400 osób, w latach siedemdziesiątych, stało na zimnie, śniegu i mrozie – jak pisze

<sup>1</sup> Rada sołecka z radną Krystyną Wojtoń i mieszkańcy Okleśnej odnowili we wsi krzyż w czynie społecznym (wiosna 2007) – pisze o tym *Przełom*, nr 30 z 25.07.2007, s. 9.



fol. 149



fol. 150

o tym w 1972 r. ksiądz z Poręby przeprowadzający inwentaryzację kapliczek. Na pocz. lat 90-tych XX w. mieszkańcy wraz z ówczesnym sołtysiem Edwardem Meresem gruntownie wyremontowali kaplicę. Zmieniono dach, wykonano nowy tynk i nowe drzwi, które wykonał Tadeusz Sądecki, stolarz z Okleśnej. Odnowiony dwuspadowy dach kaplicy pokryty jest czerwoną dachówką ceramiczną i zaopatrzone w rynny. Wieńczy go prosty, metalowy krzyż. Wykonali go Kazimierz Sądecki i Tadeusz Cichoń. Od frontu podłączony jest prąd elektryczny. Poniżej widnieje wnęka z gipsową figurką Matki Bożej Niepokalanej. Boczne, otynkowane ściany posiadają 2 półokrągłe, przeszklone okna. Do wejścia do kaplicy prowadzą trzystopniowe schody i dwuskrzydłowe, drewniane drzwi. Wnętrze zdobią 3 wnęki ściennie. W środkowej wnęce znajduje się obraz Matki Bożej z Dzieciątkiem w otoczeniu dwóch świętych. Reprodukowany obraz umieszczony w kaplicy w Okleśnej to słynne dzieło Rafaela Santi „Madonna Sykstyńska”, namalowana przez artystę olejem na płótnie w latach 1513-1514. Obraz znajduje się w Galerii Obrazów Starych Mistrzów w Dreźnie. *Główną treść obrazu – jak czytamy w Wikipedii – tworzy tytułowa Matka Boża z Dzieciątkiem, wraz z adorującymi ich papieżem Juliuszem II ukazanym tutaj jako Św. Sykstus, oraz Św. Barbarą. Stąpają oni po niebiańskich chmurach, które nie tylko stanowią jednoznaczny treść (zarazem nowa formuła ikonograficzna – umieszczenie postaci świętych na niebie w dosłownym znaczeniu), ale także budują wielowymiarowość kompozycji. Wszakże postacie są ukazane mniej więcej na tym samym planie, na tle niebiańskiej przestrzeni, którą tworzą eteryczne anioły, kompozycja ta jest na wskroś dynamiczna, co podkreślają nie tylko ukośnie padające światło i postacie Świętych, ale także ukazanie ruchu wiatru, co najlepiej widać na szatach Marii. Zastanawiająca jest droga jaką trafiło to przedstawienie do Okleśnej, jednak autorowi nie udało się tego odkryć. Przed głównym obrazem w kaplicy stoi stolik z obrazkiem Jana Pawła II. We wnęce po prawej jest stary obraz Ukrzyżowania Chrystusa i gipsowa figurka Matki Bożej z Lourdes. Po lewej stoi również polichromowana, współczesna figurka Matki Bożej Niepokalanej. Wnęki, jak i stolik z obrusikiem przed głównym wizerun-*

kiem, zdobią żywe i sztuczne kwiaty w wazonikach. Dodatkowo posadzkę przykrywa czerwony chodnik. Po prawej stronie, za wejściem, znajduje się kwadratowa wnęka z obrazem i pozostałość licznika prądu. Ściany i posadzka kaplicy są świeżo i solidnie pomalowane przez Henryka Dzierwę. Widać ogromną dbałość mieszkańców, a szczególnie Genowefy Łytek, o ich dawny, mały „kościółek”.

## V. KAPLICZKA „PAPIESKA” ŚW. HUBERTA

Kapliczka domkowa stoi przy drodze na Węgielnicę, niedaleko domu nr 221, w „Sotkach”, na skraju lasu.

Kapliczka jest murowana, prostokątnego kształtu, z dwuspadowym dachem pokrytym dachówką – wysuniętym nieco nad wejściem. Zaopatrzone jest w rynny i zwieńczona prostym, metalowym krzyżem. Betonowy podest przed wejściem pokryty jest płytkami ceramicznymi. Nad wejściem umieszczono współczesną, drewniana płaskorzeźbę głowy jelenia (z krzyżem) spotkanego przez św. Huberta, obok wisi metalowy dzwonek – sygnaturka. Wnętrze zamknięte jest metalową, ażurową kratą z dekoracją głów jelenia u dołu. Za kratą stoi obity czerwonym materiałem drewniany fotel z obrazkiem papieża Jana Pawła II. W fotelu ma przypiętą kartkę z napisem: *Na tym fotelu 31 lat temu odpoczywał kardynał Karol Józef Węgr*. Wewnątrz, w ścianach kapliczki, są 3 wnęki. W głównej znajduje się otoczona wodą współczesna, podkolorowana płaskorzeźba przedstawiająca św. Huberta na łowach. Po lewej wisi obrazek z polskim papieżem. Lewą wnękę zdobi stojąca, gipsowa figura Serca Jezusowego i obraz z podobnym przedstawieniem. Po prawej stronie wisi również obraz Serca Najświętszej Marii Panny i gipsowa figura Matki Bożej z Lourdes. Dekorację kapliczki, w postaci sztucznych kwiatów, wykonaną przez Stanisławę Wojewodę uzupełnia bordowy chodnik na posadzce. Obrazy do kapliczki zostały подарowane przez Krystynę Wojtoń.

Obok kapliczki w 2008 r. usytuowano na betonowym postumencie głaz papieski ustawiony przez Kopalnię i Prażalnię Dolomitu „Żelatowa” w Chrzanowie. Na nim znajduje się marmurowa tablica z napisem, a przed nim krzyż w kształcie papieskiego pastorału oraz kilka zasadzonych kwiatów. W sierpniu 2009 r. wokół papieskiego obelisku wykonano nowe, metalowe ogrodzenie.

Nieznana jest przyczyna i data wybudowania tej kapliczki. Według miejscowego przekazu, utrzymującego się do dziś (który jest bardzo interesujący stąd warto go przytoczyć), w miejscu obecnej kapliczki miał się zatrzymać król Jan III Sobieski maszerujący z lipowieckiego zamku na Wiedeń. Jest to kapliczka graniczna, a zarazem myśliczka. Kiedyś przebiegała tędy najkrótsza droga z centrum miejscowości do kościoła w Porębie, o czym świadczą austriackie mapy katastralne z XIX/XX w. Na żadnej z nich (APK, NKCh 233 z 1848 r. lub 237 z 1926 r.) nie została uwidoczniiona ta leśna kapliczka. Jednak mapa geologiczna Stanisława Zaręcznego z 1894 r. ujmuje jej istnienie jako kaplicy. Prawdopodobnie pochodzi więc z 4 ćwierci XIX w. Taką datację (koniec XIX w.) oraz dawne wezwanie kapliczki Najświętszej Marii Panny podaje też publikacja z 1995 r. wraz z wykazem cennych obiektów zabytkowych woj. krakowskiego.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Województwo krakowskie 18 cz. 2, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Warszawa 1995, s. 7.

Kapliczka w 1966 r. przeszła generalny remont przeprowadzony przez mieszkańców. Przez lata kapliczką opiekowała się mieszkająca w pobliżu (dziś 78-letnia) Stanisława Seremak. W 1990 r. opiekę nad kapliczką przejęli myśliwi z Koła Łowieckiego „Leśnik” w Alwerni. Wykonali wtedy gruntowny remont m. in. ozdobną kratę i płytki przed wejściem. Pojawił się też nowy wizerunek i wezwanie kapliczki św. Huberta. Z okazji jubileuszu 50-lecia powstania Koła w dniu 26.09.1998 r. przy kapliczce została odprawiona msza św. i poświęcony sztandar myśliwych.

Przed wybudowaniem kościoła w Okleśnej odprawiano w kapliczce nabożeństwa. Ołtarz stawiano wtedy przed wejściem na betonowej płycie, nad którą był plastikowy daszek. Przed remontem stały przed kapliczką ławki (każda rodzina miała swoją ławkę), na których wierni siedzieli w czasie mszy św. odprawianych tutaj w lecie (ksiądz z miejscowej parafii stał pod zadaszeniem lub wewnątrz małej kapliczki). Z lewej strony kapliczki stała ambona, z której ksiądz głosił kazania. W lecie gromadziło się tam na nabożeństwa ok. tysiąca wiernych z Okleśnej, Mirowa i Podłęża – jak pisze w 1972 r. ksiądz z Poręby w spisie inwentaryzacyjnym kapliczek.

Kapliczka ta jest nierozdzielnie związana z osobą Jana Pawła II i budową kościoła w Okleśnej. Mieszkańcy tej miejscowości należącej do parafii w Porębie Żegoty ze względu na odległość od kościoła już w latach 50. XX w. rozpoczęli starania o budowę swojej świątyni. Jednak nieprzychylność władz komunistycznych nie pozwoliła zrealizować tych planów. Msze święte odprawiano w dość obszernej, starej kaplicy, mieszczącej się na obrzeżach lasu przy drodze wiodącej na Węgielnicę. Księżdz na niedzielne msze przywożono do kaplicy zimą i latem końmi.

Ponowne starania o budowę kościoła rozpoczął w 1977 r. wikary z parafii w Porębie ks. Józef Hojnowski. Wiedział o tym ks. kardynał Karol Wojtyła, dlatego wizytując parafię w Porębie Żegoty, po południu 14 maja 1977 r., udał się do Okleśnej i odprawił mszę św. przy leśnej kapliczce Najświętszej Marii Panny. Wierni z Okleśnej entuzjastycznie nastawieni do budowy kościoła odświętnie udekorowali kapliczkę umieszczając nad wejściem wiele mówiący napis: *Błogosław budowie świątyni.*<sup>3</sup> Metropolita krakowski w homilii wsparł starania mieszkańców Okleśnej o budowę nowej świątyni i zachęcał do niezrażania się trudnościami przy wznoszeniu murów kościoła. Kardynał Wojtyła powiedział wtedy: *Boże, pobłogosław budowę kościoła w Okleśnej.* Jednocześnie prosił o budowanie wspólnoty i duchowego kościoła.

W dniu 18.08.1980 r. parafianie z Okleśnej otrzymali upragnioną zgodę na budowę swojego kościoła. Budowę rozpoczęto w październiku następnego roku na kamieniu węgielnym z grobu św. Stanisława Biskupa. Zapisał ksiądz Kazimierz Guni, nowego wikariusza z Poręby Żegoty i mieszkańców, zaowocował błyskawicznym tempem wznoszenia świątyni w latach 1981-1983. Budowniczy kościoła został też pierwszym proboszczem nowej parafii. Natomiast nadzór nad budową prowadził mgr inż. Stefan Rożnawski, który pomagał też w załatwianiu potrzebnych materiałów budowlanych. Pierwsza msza św. w dolnym kościele została odprawiona już 19.12.1982 r. Natomiast 1.09.1983 r. erygowano parafię pod wezwaniem Matki Bożej Częstochowskiej.

W 1984 r. na audiencji u Ojca Świętego był wraz z rodzicami pochodzący z Okleśnej ks. Franciszek Warzecha (wyświęcony w 1977 r.). Gdy wspominał skąd pochodzi

<sup>3</sup> U. Własiuk, *Na szlaku Papieskim. Tam jest taka kapliczka ...*, *Niedziela*, nr 39/2008.



fol. 151

papież powiedział: *Tam jest taka kapliczka w lesie ...*<sup>4</sup> Przy tej kaplicy nowowyświęcony ksiądz Warzecha odprawił też swoją mszę św. prymicyjną.

Aktu poświęcenia nowej świątyni dokonał 15.09.1991 r. arcybiskup krakowski ks. Franciszek Macharski, który równocześnie przekazał do ołtarza głównego obraz Matki Bożej Częstochowskiej. Od 1995 r. proboszczem parafii w Okleśnej jest ks. Franciszek Pacana.

Wiele lat później data 7.09.2008 r. znów połączyła w wymowny sposób kapliczkę i kościół. W tym dniu dokonano równocześnie konsekracji kościoła i poświęcenia przy kapliczce kolejnego punktu Szlaku Miejsc Papieskich na ziemi chrzanowskiej. Aktu konsekracji, czyli oddania świątyni na własność Bogu, dokonał w asyście ks. prob. Franciszka Pacana, Metropolita Krakowski Kardynał Stanisław Dziwisz, osobisty sekretarz Jana Pawła II. W uroczystości uczestniczyli znamienici goście m.in. Dziekan Dekanatu Babickiego ksiądz Stanisław Stopka, a zarazem prob. parafii p.w. Św. Stanisława Kostki w Kwaczale, prob. parafii p.w. Wszystkich Świętych w Górcie Kościelniczej i inicjator budowy kościoła w Okleśnej ks. Józef Hojnowski, prob. parafii p.w. Św. Wawrzyńca w Rajczy ks. Franciszek Warzecha – pochodzący z Okleśnej, prob. parafii p.w. Św. Marcina i były proboszcz w Okleśnej ks. Kazimierz Gunia, prob. parafii p.w. Św. Szczepana w Krakowie ks. Andrzej Waksmański, prob. parafii p.w. Niepokalanego Serca NMP w Polance Górnej ks. Jerzy Wojciechowski oraz posłowie Beata Szydło i Marek Polak, starosta Janusz Szczęśniak, przew. Rady Miejskiej w Alwerni Henryk Kędziora, przedstawiciele Fundacji Szlaków Papieskich z Krakowa.

Po uroczystej mszy wszyscy uczestnicy konsekracji i cała wspólnota parafialna wraz z ks. kardynałem i ks. proboszczem Franciszkiem Pacaną udali się, odświętnie udekorowanymi flagami i chorągiewkami (uszytymi przez mieszkańców) ulicami Okleśnej, do starej, leśnej kapliczki. Tutaj stanął drugi na terenie powiatu chrzanowskiego obelisk z pamiątkową tablicą i krzyż w postaci papieskiego pastorału, wyznaczające kolejny punkt na Szlaku Miejsc Papieskich na ziemi chrzanowskiej. Obelisk stanął dzięki

<sup>4</sup> Tamże.



fol. 153

ogromnemu zaangażowaniu wielu ludzi. Szczególnie aktywni byli: Krystyna i Andrzej Wojtoń, Tadeusz Cichoń, Bogusław Bukowski, Kazimierz Krański, Agata i Leopold Wolarek, Marian Remiś. Na marmurowej tablicy umieszczonej na kamieniu znalazł się cytat z homilii Jana Pawła II: *...Piękno tej ziemi skłania mnie do wołania o jej zachowanie dla przyszłych pokoleń. Jeśli kochacie tę ojczystą ziemię, niech to wołanie nie pozostanie bez odpowiedzi. Jan Paweł II.*

*OJCU ŚWIĘTEM*

*JANOWI PAWŁOWI II,*

*KTÓRY JAKO KARDYNAŁ KAROL WOJTYŁA*

*METROPOLITA KRAKOWSKI*

*ODPRAWIŁ MSZĘ ŚWIĘTĄ W MAJU 1977 ROKU*

*PRZY KAPLICY W OKLEŚNEJ*

*POLECAJĄC SIĘ JEGO WSTAWIENICTWU U BOGA*

*NA WIECZNĄ PAMIĄTKĘ WDZIĘCZNI MIESZKAŃCY*

*OKLEŚNEJ*

*Okleśna, 7 września 2008*

Pierwszy taki symboliczny głaz umieszczono w pierwszej rocznicę śmierci Jana Pawła II w Mętkowie. Inicjatorem powstania takiego szlaku papieskiego w powiecie chrzanowskim (z jego początkiem przy drewnianym, papieskim kościele w Mętkowie) był autor niniejszego opracowania.

Przed kapliczką św. Huberta ksiądz Kardynał Stanisław Dziwisz, najbliższy przyjaciel i towarzysz wędrówek Jana Pawła II, dokonał uroczystego poświęcenia Szlaku Papieskiego. Następnie na znak pokoju oraz obecności wśród zebranych Ducha Świętego hodowcy gołębi pocztowych wypuścili gołębie. Natomiast dzieci z parafii p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Okleśnej złożyły pod papieskim obeliskiem kwiaty.

Starosta Chrzanowski Janusz Szczęśniak na ręce Marii Jochymek dyrektor Szkoły Podstawowej w Okleśnej im. Ignacego Jana Paderewskiego przekazał dzieciom z tej szkoły opiekę nad obeliskiem. Prezes Urszula Własiuk zabierając głos w imieniu Fundacji Szlaku Papieskiego z Krakowa podkreśliła konieczności pilnowania (o co papież swego czasu apelował) Szlaków Papieskich jako miejsca duchowej więzi z Janem Pawłem II. Zaakcentowała, że wędrowanie szlakami papieskimi po jego śmierci ma służyć poznawaniu i wdrażaniu w życie spuścizny Ojca Świętego. Uroczystość uświetniła część artystyczna z udziałem miejscowych poetów: wiersz „Santo subito” zaprezentowała Emilia Mżyk, natomiast Michał Hachlowski fragment poematu Jana Pawła II „Tryptyk Rzymski”. Również swój wiersz „Wspomnienie” recytował Jan Pierzchała. Na zakończenie uroczystości ukochaną pieśń papieża „Barkę” zaśpiewali, z zebranymi aktorzy Teatru Ludowego „Tradycja” z Okleśnej.

Z okazji 30. rocznicy pontyfikatu przy papieskim kamieniu dzieci i nauczyciele ze szkoły wraz z księdzem proboszczem odmówili różaniec. Z tej okazji słynną papieską kapliczkę odwiedziła w tym czasie również TVP Kraków. Przy swojej kapliczce św. Huberta w lesie, z okazji 60-lecia powstania Koła Łowieckiego „Leśnik” z Alwerni

w dniu 8 listopada 2008 r. myśliwi świętowali również swój jubileusz. Wcześniej przy kościele, po uroczystej mszy św. zasadzili drzewko, które wyrosło z nasiona poświęconego w 2006 r. przez Benedykta XVI podczas wizyty w Polsce.

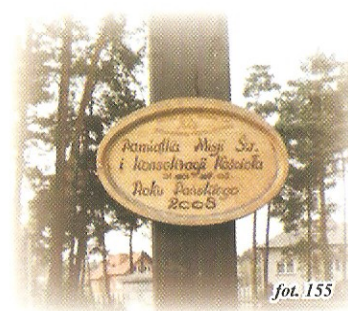
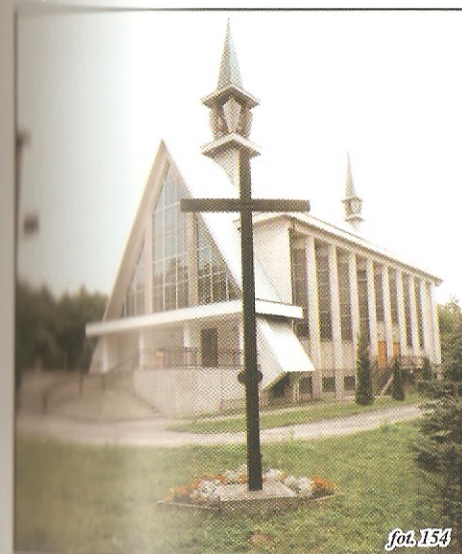
Pół roku później z okazji 4. rocznicy śmierci Jana Pawła II przy kapliczce znów zebrali się kilkaset osób razem z księdzem, żeby złożyć kwiaty i zapalić znicze. Odśpiewano pieśni religijne. Mieszkańcy zamierzają też co roku 2 kwietnia, w każdą rocznicę śmierci papieża, o godzinie 21.37 być w miejscu pamiątkowego głazu papieskiego.

Estetyką wokół kapliczki i obelisku papieskiego zajmują się: Krystyna i Andrzej Wojtoń, Agata Wolarek, Zofia Sądecka, Jan Jarząbek, Józefa i Alojzy Koczvara, Maria Łytek.

## VI. KRZYŻ MISYJNY PRZY KOŚCIELE P.W. MATKI BOŻEJ CZĘSTOCHOWSKIEJ

Krzyż stoi przed wejściem do kościoła, po prawej stronie w rogu ogrodzenia. Jest to najbardziej okazały obiekt sakralny spośród krzyży i kapliczek w Okleśnej. Drewniane, proste ramiona krzyża o wysokości ponad 5 m są wykonane z drewna iglastego z elementami klejenia. Dolna belka umocowana jest dwoma śrubami w metalowej kotwie (z ceownika) osadzonej w betonowym postumencie. Całość pomalowana jest na brązowy kolor. Wokół krzyża rosną ładne kwiaty. Na wysokości 1,5 m do krzyża przytwierdzona jest owalna, drewniana tabliczka z wypalonym napisem: *Okleśna Parafia P.W. Matki Boskiej Częstochowskiej. Pamiątka Misji Św. i konsekracji Kościoła 31.08 – 07.09 Roku Pańskiego 2008.*

Pierwszy, modrzewiowy krzyż misyjny został postawiony przy kościele w 1984 r. Wykonał go ożeniony w Okleśnej stolarz z Alwerni Jan Kawala. Krzyż przetrwał do września 1991 r., kiedy to Jan Kawala znów wykonał nowy krzyż – tym razem z drewna dębowego – które podarował Jan Gał z Podłęża. Siedem lat później stolarz z Okleśnej Tadeusz Sądecki



wykonał renowację tego krzyża. W 2006 r. ten sam stolarz wykonał nowy krzyż stojący do tej pory. Natomiast mieszkaniec Okleśnej Jan Ignaciak jest autorem wspomnianej wyżej tabliczki z wypalonym napisem upamiętniającym konsekrację kościoła.

## VII. KAPLICZKA ŚW. JÓZEFA Z DZIECIĄTKIEM

Kapliczka stoi przy skrzyżowaniu dróg z Alwernii do Podłęża i z Okleśnej do Podłęża, naprzeciw domu nr 191, pod piekarnią. Kapliczka jest domkowa, murowana i tynkowana. Ma bardzo ciekawy kształt architektoniczny. Posiada prostokątną podstawę z wystającą – poza obrys i do góry – czworoboczną wieżyczką, umiejscowioną przy dłuższym, frontowym boku kapliczki. Wieżyczka z kolei ma półokrągłą, przeszkloną wnękę. W niej – na wysokim postumencie – stoi polichromowana figura św. Józefa z Dzieciątkiem Jezus, a u stóp charakterystyczne lilie. Wieżyczka, zwieńczona krzyżem, przykryta jest dachem łamanym z blachy i malowanym farbą. Dwuspadowy dach z blachy umiejscowiony jest również nad kapliczką. Ściany są tynkowane i pomalowane na piaskowy kolor. Wejście zamknięte jest drewnianymi drzwiami, w górnej części ażurowymi. Nad nimi znajduje się prostokątna wnęką ze starym obrazem Matki Bożej tłoczonym na blasze. Powyżej widnieje data 1886. Wewnątrz kapliczki, na wprost, jest wnęką z zaszklonym, współczesnym obrazem Jezusa Miłosiernego. Po prawej stronie wisi stary obraz Matki Bożej Częstochowskiej w ozdobnej ramie oraz wizerunek Jana Pawła II (bez ramy). Po lewej stronie znajduje się malowany na ścianie bardzo interesujący obraz Matki Bożej. Przed drzwiami umiejscowiona jest betonowa płytka, od strony św. Józefa dojsię wyłożone jest płytkami chodniko-



wymi, w które wmontowane jest oświetlenie, przez co kapliczka jest w nocy podświetlana. Dodatkowo od tej strony kapliczkę ogradza metalowy, ażurowy płot. Wokół kapliczki posadzone są również krzewy i kwiaty.

Jeszcze kilka lat temu kapliczka miała inny kształt. Była w typie kapliczki domkowej, prostokątnego kształtu, przykryta prostym, dwuspadowym dachem z blachy. Dopiero po gruntownym remoncie w 2003 r. zyskała dobudowaną, zadaszoną wieżyczkę z wnęką i postacią św. Józefa. Wtedy też wykonano z przodu metalowe ogrodzenie. Pomalowano też ściany w pastelowych barwach oraz blachę na dachu na czerwony kolor. Wykonawcą przebudowy wraz z dachem był Jan Ignaciak. Prąd doprowadził Władysław Szmaciarz, który również co kilka lat zajmuje się malowaniem dachu. Nowe ogrodzenie wykonał Kazimierz Cichoń. W 2003 roku zostały wykonane – na wzór starych – nowe, ażurowe drzwi przez stolarza Tadeusza Sądeckiego. Poprzednie drzwi też były przed laty wykonane przez tego samego stolarza. Z kolei płytki i betonowy chodnik położył Władysław Ciołek. Na wiosnę 2007 r., przy wspomnianych wyżej porządkach, mieszkańcy wysprzątałi gruntownie teren wokół kapliczki. Świadczy o tym również dekoracja wewnątrz oraz zasadzenie kwiatów przed kapliczką. Rok później kapliczkę odmalowały panie, które stały się nią opiekując: Rozalia Chlebowska, Emilia Mżyk, a pomagają Maria Rychłowska, Sabina Paw, Maria Maślak. Widać jak mieszkańcy Okleśnej troszczą się o kapliczkę.

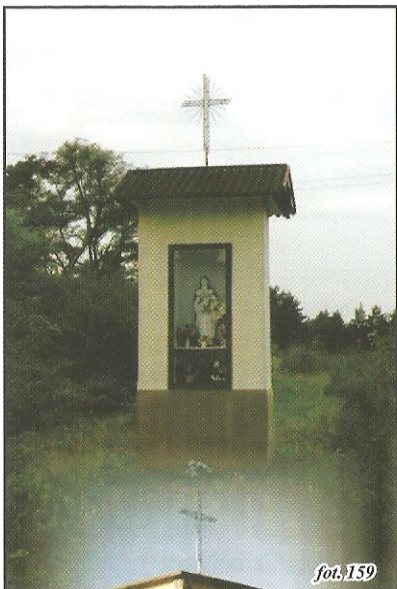
Kapliczka pochodzi z 1886 r. (co jest uwidocznione na ścianie nad wejściem wraz z inicjałami „R S”) chociaż nie odnotowują tego mapy katastralne z XIX w., jedynie wspomniana wyżej mapa geologiczna.

## VIII. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ

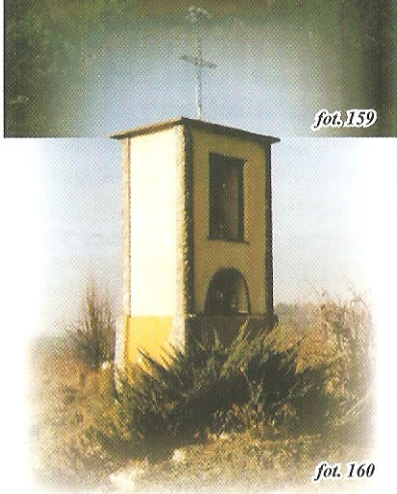
Jest to kapliczka murowana, postumentowa o prostokątnej podstawie (1,5 x 1 m) stojąca na szczycie niewielkiego wzniesienia, w przysiółku zwanym obecnie „Koziołek”, która stoi przy górnej drodze do Podłęża, na brzegu dawnego kamieniołomu. Tynkowana kapliczka, o wysokości ok. 4 m, posiada dwuspadowy dach z falistego stempitu i zwieńczenie w postaci ażurowego krzyża o nowoczesnej formie, otoczonego promieniami. Ścianę frontową zdobi dwupoziomowa wnęką zamknięta metalową, przeszkloną ramą. Przed remontem w kapliczce były dwie wnęki – górna prostokątna, dolna półokrągła. Teraz w górnej części wnęki stoi stara, drewniana, polichromowana i rzeźbiona figurka Matki Bożej, w dolnej podobna – również być może stuletnia – przedstawiająca Upadek Chrystusa pod krzyżem. Figurki otaczają bukiety sztucznych kwiatów. Wcześniej we wnękach były też figurki aniołków i inne.

Kapliczka jest najstarszym zabytkowym obiektem sakralnym w Okleśnej. Jej istnienie odnotowują już XIX-wieczne mapy katastralne. Na mapie (APK, NKCh 234 z 1848 roku) jest widoczna murowana kapliczka na działce nr 619. Stoi w tej postaci (z drobnymi zmianami remontowymi) i w tym miejscu nieprzerwanie ponad 160 lat. Jest to kapliczka graniczna – tu stykają się Okleśna, Podłęże i Mirów (dawniej takie miejsca poświęcano stawianiem kapliczek). Potwierdza to niezwykła sytuacja dwóch domów stojących w pobliżu na wzniesieniu, gdzie przez łączące je podwórko przebiega granica między Okleśną a Podłężem. Kapliczka stoi ponadto przy starej, najkrótszej drodze,





fol. 159



fol. 160



fol. 161



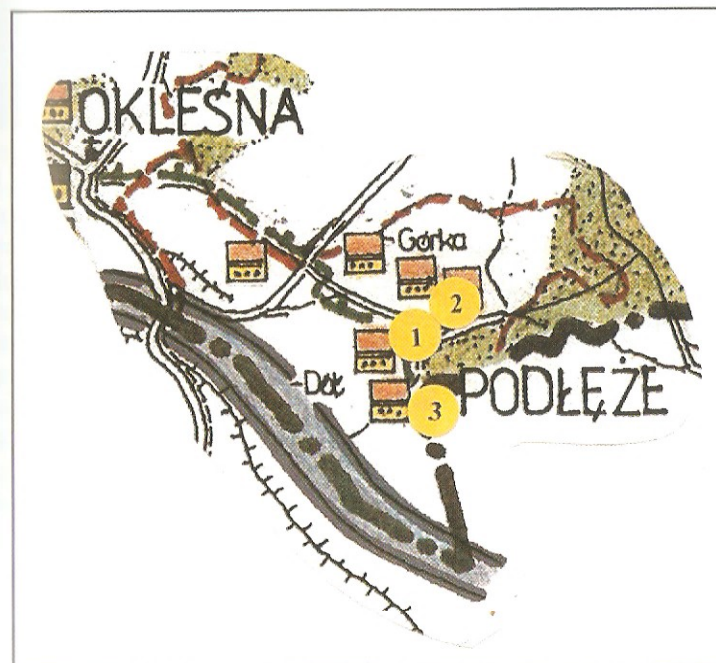
fol. 163

która w XIX w. biegła z Podłęże do kościoła parafialnego w Porębie. Kilkadziesiąt metrów za kapliczką, od strony lasu wzdłuż którego biegła droga, mapa z 1886 r. (APK, NKCh 235/4) odnotowuje dodatkowo istnienie drewnianego krzyża, który nie zachował się do naszych czasów. Po-

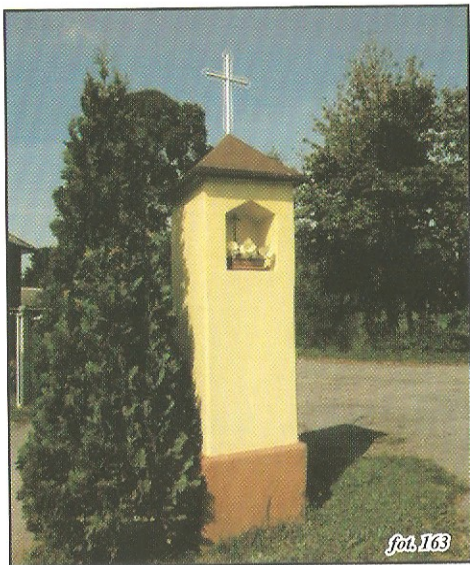
twierdza to również mapa geologiczna z końca XIX w.

Przez ostatnie 30 lat kapliczką opiekował się Czesław Sekuła ze wspomnianego, pobliskiego domu, który przeprowadził się tu wówczas z terenów zalewowych w Podłężu. Cztery lata temu kamienna kapliczka, z narożnikami oklejonymi drobnymi kamieniami rzecznyymi, znów zaczęła się rozsypywać, dlatego opiekun wraz z zięciem Jarosławem Rybą gruntownie kapliczkę wyremontowali: nieco poszerzyli kapliczkę, kamienie wzmocnili klejem i otynkowali, wykonali jedną wnękę zabezpieczoną metalową ramą z szybą oraz pomalowali kapliczkę na nowo. Betonowa płyta dachu, która zastąpiła wcześniejszą dachówkę, również przeciekała, dlatego kapliczkę nakryto płytą falistą. Dolna półka wnęki wyłożona została płytkami glazurowanymi. Wystrojem kapliczki od lat zajmuje się Czesław Sekuła z córką. Do kapliczki na Dni Krzyżowe przychodzi tradycyjnie procesja parafian, a ksiądz przed nią odprawia nabożeństwo o deszcz lub dobrą pogodę.

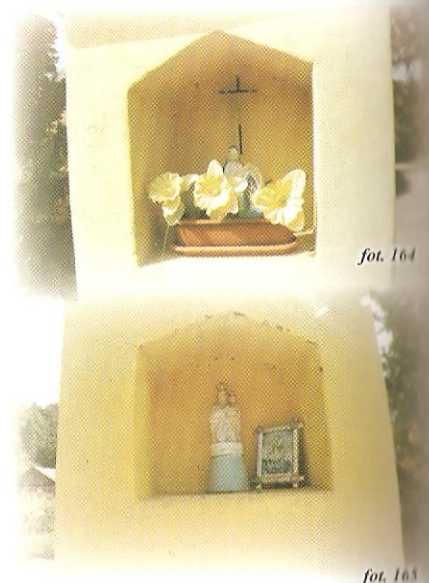
# Podłęże



## I. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ Z I POŁ. XIX W.



fol. 163



fol. 164

fol. 165

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków pod nr 108/864)

W centrum miejscowości na skrzyżowaniu 3 dróg, na wysepce, obok domu nr 53, obok ozdobnej tui stoi bardzo stara kapliczka postumentowa o wysokości ok. 3 m. Kapliczka o kwadratowej podstawie i niewysokim, nieco szerszym cokole, przykryta jest betonowym, czterosпадowym dachem pomalowanym farbą. Jej szczyt wieńczy wysmukły, metalowy krzyż w ozdobnym, ażurowym obrysie z drutu. Z dwu przeciwległych stron posiada wnęki na figury świętych. Od strony Wisły wewnątrz kapliczki wisi współczesny krzyżek z Chrystusem oraz 3 kolorowe figurki Matki Bożej – dwie plastikowe i starsza gipsowa. Z drugiej strony jest porcelanowa figurka Matki Bożej Królowej Polski z Dzieciątkiem oraz – w ozdobnej ramce – obrazek Anioła Stróża strzegącego dzieci. W obu wnękach umieszczono też sztuczne kwiaty w doniczkach.

Kamienna kapliczka z zewnątrz ma ściany wymurowane z cegły i otynkowane, co zapewne nastąpiło podczas jednego z wcześniejszych remontów. Ostatni gruntowny remont niszcząca kapliczka przeszła na początku XXI w. Do tej pory, ze względu na brak izolacji poziomej, tynk ciągle odpadał od ścian. Dlatego opiekujący się od 30 lat kapliczką, mieszkający w pobliżu, Stefan Fabin (przejął opiekę po ojcu) wzmocnił jej ściany gruntowaniem, klejem i siatką do klejenia styropianu oraz pokrył tynkiem. Dzięki temu kapliczka teraz nie niszczeje. W 2006 r. kapliczka znów została odnowiona poprzez przemalowanie na kolor żółty. Dawniej mieszkańcy odprawiali przy kapliczce majówki, teraz zwyczaj ten zanika.

Niektórzy mieszkańcy przypuszczają, że koło kapliczki byli pochowani w XIX wieku zmarli na cholere. Wydaje się to mało prawdopodobne, gdyż cmentarz choleryczny

ewidentnie był w miejscu drugiej, pobliskiej kapliczki. Świadczą o tym najstarsze austriackie mapy katastralne z 1849 r. (APK, K.Chrz., 192/4), gdzie cmentarz choleryczny oznaczono tam krzyżykami. Natomiast w centrum Podłęża na tej mapie, według stanu z 1849 r., zaznaczono już istnienie murowanej kapliczki na działce nr 659. Jest to więc jedna z najstarszych kapliczek w okolicy pochodząca z I połowy XIX w. Stała w centrum miejscowości, na rozwidleniu dróg, jak to dawniej często było praktykowane.

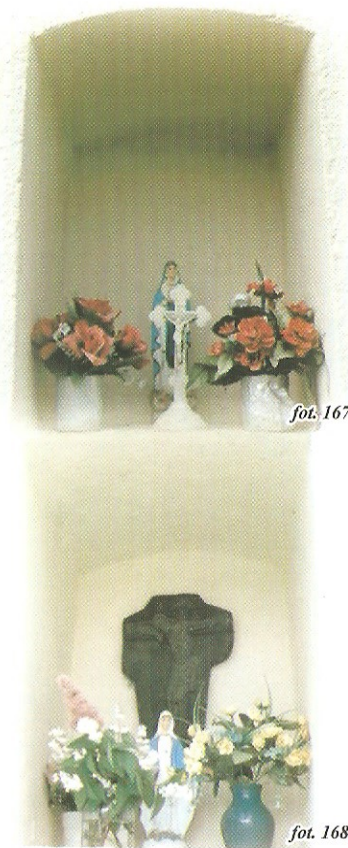
## II. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ



fol. 166

(wpisana do Gminnej Ewidencji Zabytków pod nr 109/864)

Kapliczka postumentowa stoi na skrzyżowaniu dróg biegnących do Kamienia i do centrum Podłęża, obok posesji nr 69. Jej wysokość sięga ok. 3,5 m. Osadzona jest, po gruntownym odnowieniu, nieco szerszą, brązowego koloru, kwadratową (1 x 1 m) podstawą na betonowej wylewce. Posiada 2 wnęki po przeciwległych stronach i dwuspadowy dach przykryty dachówką ceramiczną. Otynkowaną kapliczkę stojącą między 2 drzewami wieńczy drewniany krzyż. We wnęce od drogi biegnącej do centrum umieszczona jest drewniana płaskorzeźba Chrystusa wiszącego na krzyżu i gipsowa figurka Matki Bożej Niepokalanej. Po drugiej stronie stoi metalowy krucyfiks i polichromowana figurka Matki Bożej z Lourdes. Ponadto wnęki zdobią sztuczne kwiaty.



fol. 167

fol. 168

Jest to zapewne XIX-wieczna kapliczka postawiona w miejscu gdzie pochowani zmarłych na cholere i dla upamiętnienia tego faktu. Wynika to z analizy mapy katastralnej z 1849 r. (K. Chrz. 192/2), gdzie cmentarz choleryczny zaznaczono na niej dwoma krzyżykami na działce (G.W. – grunty wiejskie) nr 521/2, u zbiegu dwu dróg w kierunku Kamienia, gdzie stoi ta kapliczka. Czy ta kapliczka na cmentarzu cholerycznym już wtedy istniała, czy wybudowano ją dla upamiętnienia zmarłych później trudno przesądzić, gdyż nie ma na mapie w tym miejscu znaku murowanej kapliczki. Jeden z krzyży na mapie jest natomiast większy więc może początkowo stał tam tylko drewniany krzyż pamiątkowy. Zapewne pochowani tu ludzie zmarli podczas wielkiej epidemii cholery w Galicji i Powiecie Chrzanowskim w 1831 r. Powtórzyło się to np. w pobliskiej Rybnej i Grojcu w 1855 czy w 1862 r. w Rozkochowie i okolicy, w innych miejscach też w latach 1848-49 i 1873-74.

Na wiosnę 2009 r. kapliczka została odnowiona staraniem mieszkającej po sąsiedztwu p. Mrowcowej, która wraz z sąsiadami zajmuje się utrzymaniem porządku przy kapliczce i sadzeniem kwiatów. Przy tej kapliczce na początku lat 90-tych ks. proboszcz Franciszek Gunia zaczął święcić pokarmy mieszkańców Podłęża.

### III. KRZYŻ Z CHRYSTUSEM UKRZYŻOWANYM



Stoi na granicy miejscowości Podłęże i Kamień, na skraju lasu i dawnej leśnej drogi biegnącej do Kamienia. Ma ok. 4 m wysokości i okrągły, betonowy cokół. Wykonany jest z rur metalowych pomalowanych czarną farbą. Na łączeniu belek przymocowano odlewaną płaskorzeźbę Chrystusa otoczoną promieniami. Wokół górnej części krzyża biegnie ozdobny, ażurowy obrys z metalowych prętów. Podnóżek ozdabiają sztuczne kwiaty.

Krzyż stoi pod lasem, obok drewniano-kamiennego, niezamieszkałego domu nr 82 należącego już do miejscowości Kamień. Jest to ciekawa historia, mówiąca, że 2 domy będące niejako w Podłężu, ale stojące za strumykiem Studzienka należą już do miejscowości Kamień mimo iż dzieli je od zabudowań tej miejscowości rozległy las. Krzyż wyznacza granicę

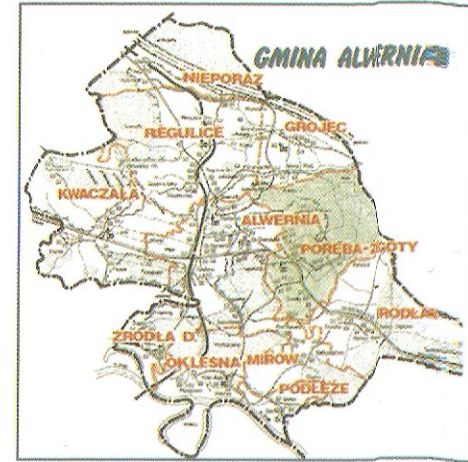
obu miejscowości. Takich krzyży granicznych było zresztą więcej na obrzeżach Kamienia, również od strony np. Rusocic, a właściwie na granicy przedwojennego obszaru leśnego należącego do parafii Kamień. Ten sposób zaznaczania terenu praktykowali proboszczowie kamienieccy na pewno w okresie międzywojennym, a zapewne i wcze-

niej, bo niszczące, drewniane krzyże już wtedy były wymieniane na nowe. Dobrze to pamięta, ożeniony w Podłężu, 80-letni Zygmunt Dzierwa pochodzący z Kamienia. Nie odwołują go jednak mapy katastralne z XIX/XX w. Nie jest to więc – jak przypuszczali niektórzy – krzyż upamiętniający poległego partyzanta.

Drewniany krzyż dotrwał do połowy lat siedemdziesiątych, kiedy to został zastąpiony obecnym metalowym. Nastąpiło to na prośbę opiekującej się krzyżem przez lata Józefy Kanarek mieszkającej obok we wspomnianym domu. Krzyż wykonali posiadający wówczas spawarkę i odpowiedni materiał Zygmunt Dzierwa wraz z synem Stanisławem.

Obecnie opiekę (malowanie, dekorowanie) nad krzyżem sprawuje mieszkająca w pobliżu syn poprzedniej, nieżyjącej już opiekunki Jan Kanarek z rodziną.

# Poręba Żegoty



## I. KRZYŻ PRZYDROŻNY

obok kościoła



foto. 170

Przy głównej drodze z Babic do Krakowa, w pobliżu kościoła, wznosi się wysoki (5,5 m) ozdobny krzyż kamienny z metalowym ukrzyżowanym Chrystusem, wykonany w pracowni kamieniarskiej Edmunda Stahlina w Krakowie. Podstawę stanowi kilkustopniowy postument ceglano-kamienny, na którym znajduje się tablica z napisem: *Za ocalenie życia w rozbójniczym napadzie d. 22 lutego 1865 roku na cześć i Chwałę Bogu ten pomnik postawili w.p. 1872 Franciszek i Marianna Głowniowie z Alwerni.* Franciszek i Marianna Głowniowie byli ofiarami napadu bandy rabusiów. Sprawcy napaści wybrali na swoje ofiary mieszczańską, majątną rodzinę młynarza z Alwerni. Ocaleni z rąk bandytów fundatorzy kapliczki-krzyża uratowali życie kryjąc się pod kołem młyńskim, ale zapewne zostali ograbieni. Wotum mogli wystawić dopiero po siedmiu latach, postanowiwszy wybudować okazały krzyż

gdzieś na publicznym placu lub przy drodze. Wybór padł na plac obok kościoła parafialnego w Porębie Żegoty, do którego wówczas należała Alwernia. Sam krzyż o wysokości 2,5 m wyróżnia się piękną konstrukcją na tle innych zabytków tego typu w okolicy. Niestety zabytek od początku fundacji nie był remontowany i stopniowo niszczeje. W latach 90-tych ubiegłego wieku uległa uszkodzeniu górna pionowa belka krzyża.

## II. KAPLICZKA-GROTA W OGRODZIE PLEBAŃSKIM

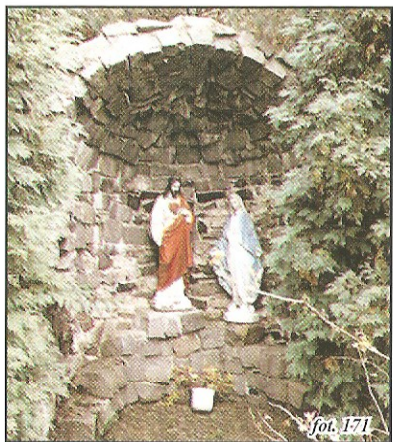


foto. 171

W gąszczu drzew iglastych oraz krzewów ogrodowych znajduje się kapliczka-grota, zbudowana z kamienia pochodzącego z lokalnego kamieniołomu. Znacznej wielkości stożkowa grota o szerokości w przyziemiu 4 m ma wysokość 3 m. Wewnątrz grotty znajdują się gipsowe figury o wysokości 1,1 m Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i Serca Pana Jezusa, ustawione na schodkowym kamiennym cokole. Na szczycie grotty umieszczono mały metalowy krzyżyk z pasyjką Ukrzyżowanego Chrystusa. Grota została wybudowana w 1994 r. przez Józefa Stańko z Poręby Żegoty, męża gospodyni plebańskiej. Pomysł

nową budowę w ramach upiększania terenu przykościelnego był ówczesny proboszcz parafii w Porębie Żegoty ks. Tadeusz Jarzębak (proboszcz w latach 1985-1997).

## III A, B. ZABYTKOWE FIGURY KAMIENNE

Przy drodze z Oświęcimia do Krakowa obok budynku starej szkoły, ustawiona jest figura św. Floriana. Nieco dalej przy tej samej drodze od strony Krakowa, nad wyschniętym stawem dworskim obok dworskich zabudowań, ustawiona jest figura św. Jana Nepomucena, patrona dobrej sławy i opiekuna mostów. Obie figury ustawione są na czworokątnych słupach. Tak figury świętych jak i słupy – dzieło autorstwa nieznanego artysty – kute są z kamienia. Pochodzą z jednego warsztatu kamieniarskiego i wykonano je w identycznym stylu. Wysokość samych postaci wynosi 1,3 m, natomiast całości 3 m. Figury pochodzą z 1782 roku, o czym świadczą napisy wykute na czołowych ścianach słupów: *ANNO DNEI 1782 die 18 IUNII* (św. Florian), *ANNO DNI 1782 die 18 IUNII* (św. Jan Nepomucen). Fundatorem tych figur był zapewne żyjący wówczas hrabia Aleksander Szembek (ur. 1738, zm. 1806) – dziedzic m.in. Poręby Żegoty, protoplasta porębskiej linii rodu Szembeków, podkomorzy królewski w czasach stanisławowskich, generał Wojsk Koronnych Orderu Orła Białego. 1 lipca 1787 roku gościł w swoich dobrach w Porębie Żegoty ostatniego króla Polski Stanisława Augusta Poniatowskiego. Pochowany wraz z żoną Urszulą z Wielopolskich (zm. 1804 r.) w kościele ojców bernardynów w Alwerni. Przypuszcza się, że figury zostały ustawione w związku z przeprowadzoną przez fundatora gruntowną modernizacją i rozbudową swojej rezydencji, otoczonej parkiem pałacowym i folwarkiem. Tradycyjne figury świętych, jako elementy małej architektury pałacu, zostały wkomponowane w urozmaicony



foto. 172



foto. 173

i romantyczny krajobraz otoczenia pałacu. Opiekunem figury św. Floriana jest młodzież szkolna oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Brodłach, która 21 kwietnia 1990 roku wykonała wokół figury betonowe utwardzenie terenu. Natomiast figurą św. Jana Nepomucena „opiekują się” służby drogowe i telekomunikacyjne. Dlatego też figurę otaczają wysoki trawy i zarośla oraz betonowe słupki drogowe, a w ostatnich latach bezpośrednio przy figurze zainstalowano szafkę i studzienkę telekomunikacyjną. Figury wymagają gruntownej i natychmiastowej renowacji, bowiem są one najstarszymi istniejącymi tego typu obiektami sakralnymi na terenie gminy Alwernia. Figury są zaliczone do zabytków sztuki (*Kalendarz Zabytków Sztuki w Polsce. Tom 1, zeszyt 4, s. 27 – Jerzy Szablowski, 1952 r.*)

#### IV. KAPLICZKA PRZY DRODZE NA POTOK PÓŁNOCNY

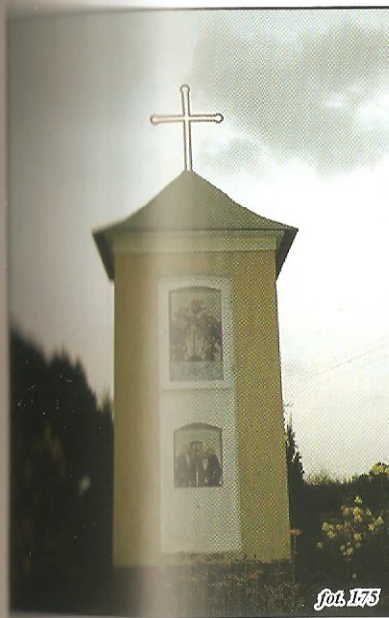


Przy drodze prowadzącej od figury św. Floriana w kierunku ul. W. Reymonta w Alwerni, na posesji nr 20 należącej do Pawła i Mirosławy Starnowskich znajduje się kapliczka skrzynekowa usytuowana w przydomowym ogrodzonym siatką ogrodzie. Umieszczenie jest na słupku z rurki metalowej o wys. 2 m. Skrzynka kapliczki wykonana jest z blachy ozdobionej symetrycznymi nacięciami krawędzi i pomalowana na kolor niebieski. Ścianki boczne są oszklone, a przód zamknięty również oszklonymi drzwiczkami. Nakryta jest dwuspadowym dachem blaszanym, zwieńczonym małym krzyżykiem z nierdzewnej stali. Wewnątrz znajduje się biała figurka przedstawiająca Matkę Bożą Bolesną z martwym Chrystusem na kolanach, czyli tzw. Pietę. Do 1995 roku kapliczka ta była zawieszona na bardzo starej lipie, która została ścięta, gdyż groziła przewróceniem się na drogę. Obecnie

kapliczkę umieszczono na słupku obok pnia ściętej lipy. Tu – w czasie procesji Bożego Ciała – od wielu lat ustawiany jest ołtarz polowy, przy którym odprawiane są nabożeństwa eucharystyczne. Nie udało się jednak ustalić kto był fundatorem obecnej kapliczki oraz kiedy pierwsza kapliczka została zawieszona na ściętym drzewie. Zapewnie obecna kapliczka została zawieszona przed laty w miejscu starej drewnianej, zniszczonej na skutek działań atmosferycznych. Kiedyś w naszym rejonie było bardzo wiele kapliczek umieszczonych przy drogach i starych drzewach oraz w pobliżu zabudowań, a nawet na domach. Były łatwe i tanie

w wykonaniu, a służyły tym samym celom co duże. Niektóre są całkowicie bezimienne, ale swoim istnieniem zawsze świadczą o tradycji chrześcijańskiej i pobożności ludzi mieszkających na tej ziemi.

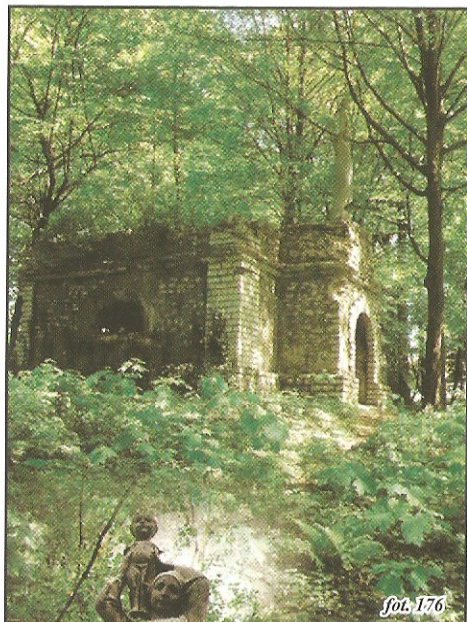
#### V. KAPLICZKA PRZY DRODZE NA POTOK POŁUDNIOWY



Przy skrzyżowaniu dróg, naprzeciw posesji nr 288 należącej do rodziny Urodów, stoi kamienna kapliczka słupowa, otynkowana i pomalowana na żółto, z drewnianym czterospadowym dachem pokrytym blachą i zwieńczonym dużym metalowym ażurowym krzyżem. W ścianie frontowej kapliczka posiada dwie wnęki. W górnej, zamkniętej, oszklonej wnęce umieszczono małą figurkę Matki Bożej Niepokalanie Poczętej i dwie figurki aniołków. W dolnej, otwartej wnęce, znajdują się obrazki i znicze. Obie wnęki ozdobione są sztucznymi kwiatami. Wymiary zewnętrzne kapliczki to 1,2 x 1 m, wys. 3m (bez krzyża). Według rodzinnej tradycji państwa Urodów kapliczka pochodzi zapewne z pierwszej połowy XIX wieku, a jej fundatorami byli Szembekowie, ówczesni właściciele Poręby Żegoty i ziemi, na której wybudowano pierwszą kapliczkę. Kapliczka była kilkakrotnie rekonstruowana i remontowana. W latach 1962-1963 kapliczkę remontował Adam Uroda, w latach 1970-1972 Jan Uroda, a w 2004 roku kapliczkę odnowił Jan Uroda z synem Janem. Opiekunką kapliczki jest właścicielka posesji Janina Uroda. Jeszcze kilka lat temu kapliczka otoczona była wysokimi i rozłożystymi drzewami. Po wycięciu drzew jest z daleka widoczna i stanowi nieodłączną i jakże piękną część wiejskiego krajobrazu.

#### VI. KAPLICA-MAUZOLEUM RODZINY SZEMBEKÓW W PAŁACOWYM PARKU KRAJOBRAZOWYM

W obrębie pozostałości murów otaczających pałac wraz z parkiem znajduje się skryta w gęstwinie drzew, w północno-zachodnim narożniku parku, kaplica będąca mauzoleum rodu Szembeków ufundowana przez ostatniego mieszkającego w Porębie Żegoty męskiego potomka rodu Józefa Szembeka (ur. 1856, zm. 1928). Rokoko-wa kaplica o neoklasycyźnych formach zbudowana została w latach 1921-1922 według projektu architekta Karola Stryjeńskiego (ur. 1887, zm. 1932), syna Tadeusza, projektanta przebudowy pałacu. Jest to budowla murowana z kruchną na wzór antycznego grobowca, z formowanego kamienia (piaskowca i wapienia), na planie kwadratu



fol. 176



fol. 177

6,5 x 6,5 m. Była nakryta dachem i kopułą w stylu neogotyckim, z półkolistym wejściem ryzalitowo-akcentowanym. W zwieńczeniu nad wejściem frontowym umieszczona jest piękna statua Matki Bożej z Dzieciątkiem, unoszonym wysoko na ramionach, typu „Salve Regina”. Rzeźba wykonana jest ze sztucznego kamienia – nie ustalono źródło autorstwa. Wnętrze ze sklepieniem kopułowym jest doświetlone trzema symetrycznymi niewielkimi półkolistymi oknami. Na centralnej ścianie naprzeciw wejścia mieści się kamienna mensa ołtarzowa, przy ścianach bocznych znajdują się pozostałości kamiennych skrzyń sarkofagowych, w których złożone było najpierw ciało zmarłego w 1920 r. syna fundatora kaplicy Aleksandra Szembeka (27 lat), a w latach późniejszych jego rodziców Józefa Szembeka i Ludwika z Wielopolskich (ur. 1800,

zm. 1936). W roku 1956 trumny zostały przeniesione do rodzinnego grobowca znajdującego się na cmentarzu parafialnym w Porębie Żegoty. Kaplica-mauzoleum została zdewastowana, pozbawiona dachu i zamknięta. Zniszczenie nie dotknęło jednak monumentalnej rzeźby Matki Bożej. Mauzoleum zaliczone zostało do obiektów zabytkowych i figuruje w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce. Województwo krakowskie* (18, cz. 2, str. 8, poz. 103 g, 1995 r.).

## VII. KRZYŻ „MOGIŁA”

zespół pałacowo-parkowy

Na obszarze zespołu dworsko-pałacowego, na stoku u zbiegu dróg „Na Polak” i na tzw. „Folwark”, w pobliżu muru i bramy północno-wschodniej, usypany jest kopczyk z luźno ułożonych nieregularnych kamieni wapiennych. Na szczycie kopczyka osadzony jest krzyż żelazny z Chrystusem Ukrzyżowanym i tabliczką metalową umocowaną na górnej części pionowej belki krzyża (bez napisów). Kamienie pokrywa gruba warstwa wiekowego mchu. Do centralnej części kopczyka prowadzą trzy kamiennie schodki zniszczone i porośnięte trawą. Kopczyk z krzyżem zwany jest przez miejscową ludność romantyczną, symboliczną „mogiłą”. Przypuszcza się, że został on usypany w latach 1830-1840, kiedy właścicielem Poręby Żegoty był hrabia Józef Szembek (ur. 1780, zm. 1874), mąż Katarzyny Patelskiej (ur. 1800, zm. 1891), siostry



fol. 178

Józefa Patelskiego, znanego uczestnika powstania listopadowego. Kapitan Józef Patelski po upadku powstania ukrywał się początkowo w dworze hrabiego Józefa Szembeka w Porębie Żegoty, a później u hrabiego Wincentego Szembeka w Płazie – brata hr. Józefa. Wybitnym uczestnikiem powstania listopadowego był również generał hr. Piotr Szembek (ur. 1788, zm. 1866), przyjaciel kapitana Józefa Patelskiego. A zatem wszystko wskazuje na to, że kopczyk zwany „Mogiłą” jest konspiracyjnym symbolem upadku powstania listopadowego.

## VIII. KRZYŻ

przy drodze Kraków – Oświęcim



fol. 179

Na początku drogi do przysiółka Szwaby, w pobliżu zajazdu „Flamingo”, usytuowany jest krzyż z niewielką figurką Chrystusa Ukrzyżowanego (odlew żeliwny). Bogato zdobiony żeliwny krzyż o wysokości 1,5 m posiada w dolnej części pionowej belki połączony z krzyżem okrągły wieniec w środku wypełniony żeliwem i zamalowany, na którym mogły być umieszczone informacje dotyczące fundacji krzyża. Poniżej wieńca pod krzyżem znajdują się postacie trzech płaczących kobiet podtrzymywanych przez dwa anioły. Krzyż z towarzyszącymi elementami ozdobnymi ustawiony jest na kamiennym postumencie w kształcie ośmiobocznego ściętego stożka o podstawie kwadratu 0,4 x 0,4 m i wysokości

2,5 m. Na początku XX wieku krzyż stał na rozstaju dróg w ogrodzie właściciela posesji. Po poszerzeniu drogi głównej do Krakowa, krzyż znalazł się poza ogrodzeniem, w bardzo bliskiej odległości od krawędzi pasa jezdni. Według miejscowej tradycji krzyż wznosi się w tym miejscu już ponad sto lat, niestety nikt nie zna nazwiska jego fundatora.

### IX. KAPLICZKA-GROTA przy budynku nr 540



Przy drodze z Poręby Żegoty (dwór) do Okleśnej wybudowana jest kapliczka w kształcie grotty z kamienia łamanego pochodzącego z kamieniołomu w Zalasku k. Krzeszowic. Kapliczkę osobiście zbudował na swojej posesji Adam Zieliński w 2005 r., według własnego projektu i przy pomocy najbliższych

członków rodziny, jako wotum za otrzymane łaski za przyczyną Matki Bożej. Wewnątrz grotty umieszczona jest kolorowa figura z koroną Matki Bożej Fatimskiej o wysokości 1,4 m, wykonana jako odlew z masy tworzywa sztucznego. W górnej części grotty umieszczona jest gwiazda betlejemską oświetlającą wnętrze kapliczki ozdobione sztucznymi kwiatami. Zadbane otoczenie grotty okalają ozdobne elementy dekoracyjne i rośliny. Po zakończeniu budowy kapliczkę poświęcił w 2005 r. ks. Kazimierz Tulik, ówczesny proboszcz parafii p.w. św. Marcina w Porębie Żegoty.

### X. KAPLICZKA przy budynku nr 398 – „Belwender”

W ogrodzie posesji należącej do Edwarda i Zofii Góreckich znajduje się drewniana kapliczka typu słupowego. Wykonana jest z jednolitego pnia lipy o średnicy 50 cm, w górnej części tkwią dwa grube konary, w dole widnieją pozostałości fragmentów gałęzi. W środkowej części pnia wykonano płytką ozdobną niszę, w której umieszczona jest rzeźbiona w drzewie figurka Matki Bożej „Gaździny Poręby”, o wysokości 70 cm, ręcznie malowana. W dolnej części pnia wyrzeźbiony jest napis: *AVE MARIA 1904*. Pień pokryty jest dwuspadowym daszkiem z desek i przymocowany do betonowego fundamentu w ziemi. Wysokość całej kapliczki wynosi 2,8 m. Kapliczkę zaprojektował i wykonał w 2004 r. właściciel posesji Edward Górecki – rzeźbiarz ludowy, który wraz z rodziną prowadzi Pracownię Rzeźby Ręcznej i Galerię „DRZEWIEJ”. W ogrodzie



dzie posesji artysta ustawił swoje rzeźby o różnej wielkości przedstawiające osoby, zwierzęta i ptaki. Wtopione w pejzażową scenografię ogrodu, przyciągają wzrok, nakłaniając do religijnej refleksji oraz do oddania czci Bogu i Matce Bożej.

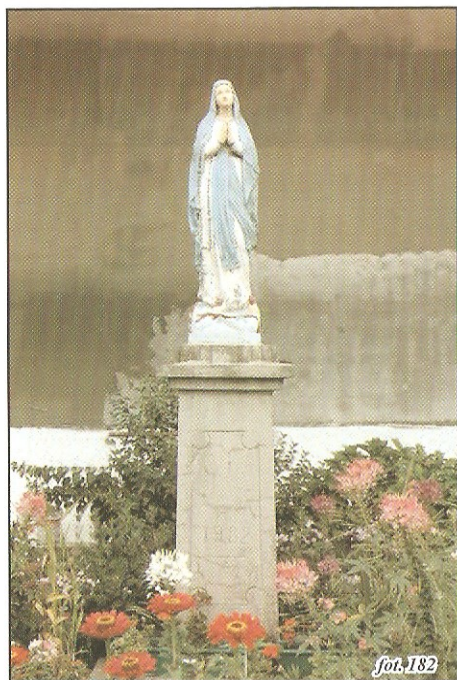
### XI. FIGURY PRZY DOMU ZAKONNYM SIÓSTR PASJONISTEK

W pobliżu kościoła parafialnego usytuowany jest budynek Domu Zakonnego Zgromadzenia Sióstr Męki Pana Naszego Jezusa Chrystusa – Pasjonistek (wybudowany dla mat w 1934 roku). Zgromadzenie zakonne zostało założone w Polsce w 1918 roku przez Matkę Józefę Hałacińską (1867-1946). W ogrodzie kwiatowym przed budynkiem na cokole stoi kolorowa figura Matki Boskiej Różańcowej tłoczona z blachy stalowej o wysokości 1,15 m pochodząca z 1905 roku. Została przywieziona do Poręby Żegoty w 1936 roku przez ówczesną przełożoną domu zakonnego i była darem wspólnoty zakonnej w Łodzi. W podstawie figury wytłoczony jest napis: *Na chwałę Bożą Różańca twórcy r. 1905*.

W latach 1956-1958 figura została ustawiona na wysokim cokole wymurowanym z cegły. W 1982 roku wykonany został cokół z betonu o wysokości 1,6 m i przekroju 0,4 x 0,4 m, przy ziemi poszerzony o dwa ozdobne stopnie. Na przedniej ścianie cokołu wyryty jest w betonie rok: 1982.

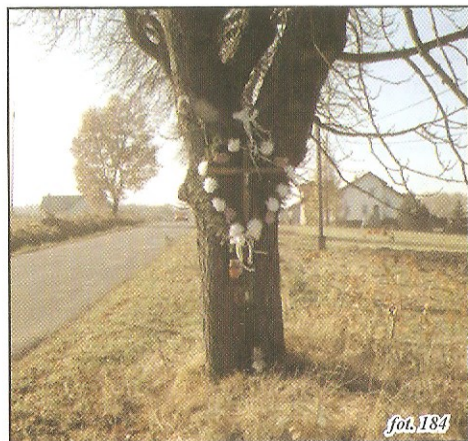
Na dziedzińcu Domu Zakonnego ustawiona jest biała figura Pana Jezusa Klęczącego w Ogroju wykonana z betonu o wysokości 1,35 m. Figura jest darem ks. Adama Kucharskiego – brata ówczesnej przełożonej generalnej pasjonistek, który był fundatorem czterech podobnych figur dla domów zakonnych znajdujących się w różnych miejscowościach Polski. W latach 1960-1965 figura została ustawiona na środku dziedzińca.





dzińca spacerowego przy domu zakonnym. Od roku 1983 stoi w innym miejscu obok ogrodowych drzew ozdobnych. Figura ustawiona jest obecnie na betonowym cokole o wysokości 0,8 m, przy ziemi znajdują się dwa małe betonowe schodki. Na przedniej ścianie cokołu wyryty jest rok: 1983. Otoczenie figury ozdobione jest kwiatami.

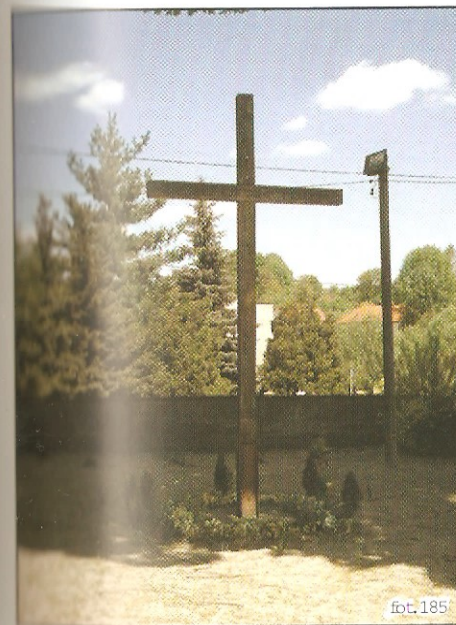
## XII. KRZYŻ przy drodze do Okleśnej



Na początku drogi z Poręby Żegoty (dwór) do Okleśnej, po prawej stronie (300 m od skrzyżowania), przybity jest do przydrożnego drzewa – kasztanowca drewniany krzyż o wysokości 1 m z pasyjką metalową ukrzyżowanego Chrystusa (odlew), ozdobiony sztucznymi kwiatami. Przy krzyżu bardzo często palą się znicze.

Krzyż upamiętnia tragiczny wypadek, w wyniku którego poniósł śmierć jadący na motorze 19 letni mieszkaniec Poręby Żegoty. Wypadek wydarzył się 1 lipca 1996 roku.

## XIII. KRZYŻ MISYJNY przy kościele parafialnym



W pobliżu głównego wejścia do kościoła stoi krzyż misyjny o wysokości 5 m wykonany z belek drewnianych, osadzony na betonowym fundamencie. Na poziomej belce krzyża znajduje się napis: *Jezu Ufam Tobie*, na belce pionowej *Misje św. 6-11 XI 1988, 21-28 IX 1997*.

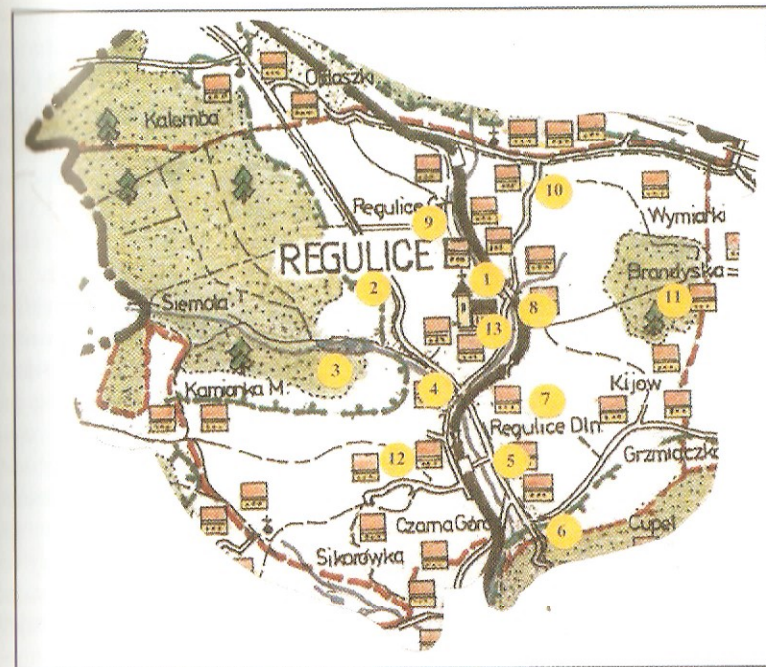
Parafia erygowana została przed 1290 r. Obecny murowany kościół p.w. św. Marcina w stylu barokowym, fundacji kasztelana wojnickiego Franciszka Szwarzenberga – Czarnego, wybudowano w 1762 roku na miejscu spalonego drewnianego, wzmiankowanego w latach 1325-1327. W latach 1898-1900 rozbudowano go. Konsekrowany został przez biskupa płockiego w 1782 roku.

## KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE

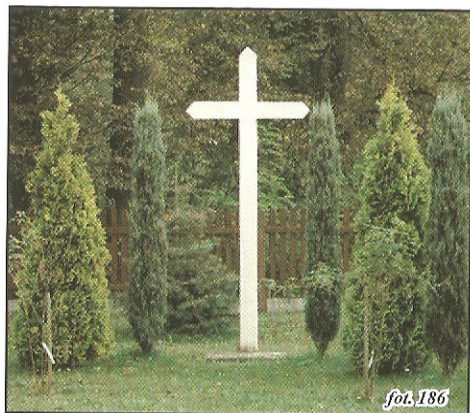
\* W południowym skrzydle pałacu Szembeków pochodzącym z drugiej połowy XVIII wieku i przebudowanym na początku XX wieku istniała neogotycka kaplica pałacowa ozdobiona zabytkowymi obrazami religijnymi oraz tkaninami. Posiadała malowane sprzęty, ołtarz i dwa ołtarzyki przenośne. Chlubą Szembeków była kopia cudownego obrazu Jezusa „Ecce Homo” z klasztornej kościoła ojców bernardynów w Alwerni. Na ścianie kaplicy wisiał ozdobny „indult” zezwalający na codzienne odprawianie mszy świętej z wyjątkiem Bożego Ciała i uroczystości patronalnych kościoła parafialnego. W ruinach pałacu nie zachowały się żadne pozostałości kaplicy. Po pożarze pałacu część wyposażenia trafiła do kościoła parafialnego w Porębie Żegoty oraz do klasztornej kościoła w Alwerni.

\* W przysiółku Szwaby na cmentarzu cholerycznym jeszcze w latach 60-tych XX wieku stała niewielka kapliczka słupowa z kamienia, wybudowana po ustaniu epidemii cholery azjatyckiej oraz tyfusu płamistego.

# Regulice



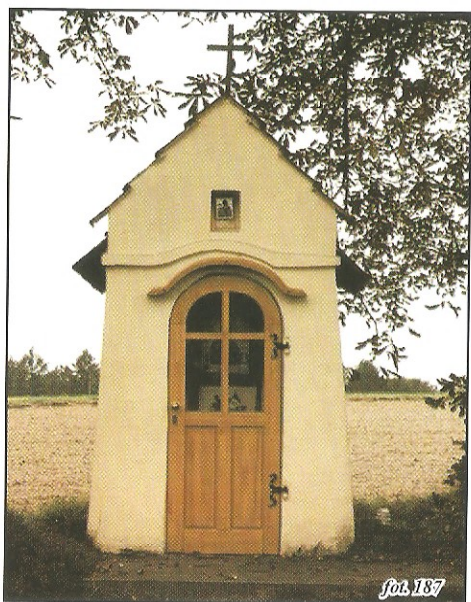
## I. KRZYŻ W OGRODZIE PLEBAŃSKIM



Pierwszy krzyż drewniany został postawiony w ogrodzie plebańskim w 1887 roku kiedy proboszczem był ks. Ignacy Sablik (ur. 1848, zm. 1906), w miejscu ołtarza starego kościoła pochodzącego z 1531 r. Stary kościół został rozebrany po wybudowaniu w latach 1885-1887 nowego kościoła również p.w. św. Wawrzyńca. Obecny krzyż betonowy o wysokości 3 m został postawiony w 1937 r. na miejscu poprzedniego, spróchniałego, kiedy proboszczem był ks. Wojciech Sidziński (ur. 1870, zm. 1950). Belki krzyża mają przekrój kwadratu 15 x 15 cm. Na belce poziomej krzyża wyryto w betonie daty 1887 i 1937. Krzyż pomalowany na kolor piaskowy. Za krzyżem rosną potężne stare lipy. Teren wokół krzyża urzeka spokojem i zielenią. W miejscu, gdzie kiedyś znajdował się stary kościół oraz przykościelny cmentarz, obecny proboszcz ks. dr Jan Piwowarczyk urządził piękny ogród, w którym znajdują się wypielęgnowane trawniki, symetrycznie rosnące tuje oraz inne ozdobne drzewa i krzewy.

## II. KAPLICZKA NA „SKAŁKACH”

przy ul. Chrzanowskiej

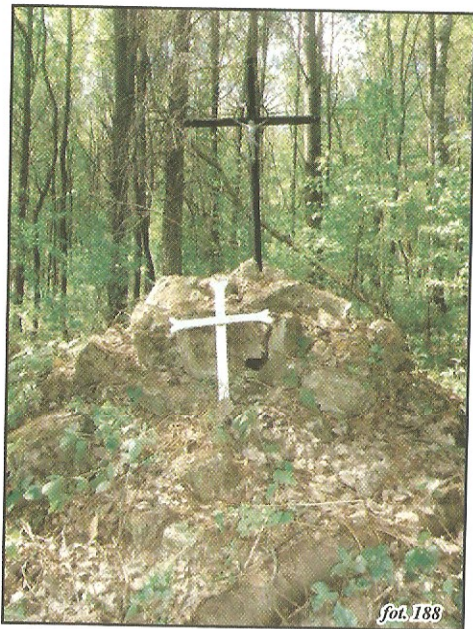


Na skraju wsi, przy drodze z Regulic do Bołęcina, na najwyższym wzniesieniu od strony zachodniej, po lewej stronie drogi znajduje się kapliczka pochodząca przypuszczalnie z początku XIX wieku. Według miejscowej tradycji kapliczkę zbudowano w czasach kiedy Regulice były częścią Wielkiego Księstwa Warszawskiego (1809-1815), którego 100-tysięczna armia w sojuszu z Francją brała udział w nieudanej wyprawie na Rosję w 1812 r. Regulice w tym czasie, jak również w całym okresie rozbiorowym, były bardzo często nawiedzane przez wojska zaborców, dokonujące grabieży zarówno biednej, jak i bogatej ludności i ich majątków. Dlatego też w późniejszych latach miały miejsce tajemnicze poszukiwania skarbów, rzekomo ukry-

tych przed wojskiem w murach oraz pod fundamentami kapliczki. Ślady poszukiwań były jeszcze widoczne w latach 70-tych ubiegłego wieku przed generalnym remontem kapliczki. Fundatorem kapliczki był zapewne konwent sióstr klarysek przy kościele św. Andrzeja w Krakowie, będący wówczas właścicielem wsi Regulice. Kapliczka usytuowana jest w odległości 3 m od drogi, na wysokiej skarpie ziemnej, między dwoma wysokimi i rozłożystymi kasztanowcami. Murowana z kamienia oraz otynkowana i pomalowana na żółto kapliczka ma charakterystyczną konstrukcję stożkową na planie prostokąta o wymiarach przy fundamencie 1,6 x 1,4 m. Wysokość bez krzyża wynosi 3 m. Drewniany dwuspadowy dach jest pokryty dachówką ceramiczną. Na szczycie znajduje się niewielki krzyż metalowy. We wnętrzu kapliczki, zamiast ołtarza, na przedniej ścianie jest umieszczony betonowy parapet, na którym ustawiono oprawiony w ramkę i szkło obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy ozdobiony dwoma wazonami z kwiatami sztucznymi. Na bocznych ścianach wiszą oprawione obrazy: Matki Bożej Częstochowskiej oraz Matki Bożej Rodzicielki z Dzieciątkiem. Wnętrze kapliczki jest w kolorze żółtym. Drewniane drzwi wejściowe, w górnej części półkoliste i w połowie zaskłone, są zamykane na zamek. Nad drzwiami kapliczki znajduje się ozdobna belka drewniana oraz głęboka wnęka otwarta o wymiarach 20 x 30 cm z ikoną Matki Bożej. Do kapliczki prowadzą kilkustopniowe betonowe schody z podestem, wykonane dopiero podczas ostatniego remontu. Generalny remont kapliczki został przeprowadzony w 1979 r. przed pierwszą pielgrzymką do Polski Ojca Świętego Jana Pawła II. Remont został wykonany z inicjatywy i kosztem małżeństwa Marii i Augustyna Kapciów z Regulic, przy udziale Władysława Kapci i Józefa Sachajdaka, również z Regulic. Wykonawcą robót był murarz Edward Kapcia z Bołęcina. Ostatni remont polegający na wymianie drzwi do kapliczki oraz odnowieniu wnętrza i elewacji zewnętrznej ścian przeprowadzono w 2008 r. kosztem małżeństwa Urszuli i Bogusława Kapciów z Regulic. Wcześniejszych remontów kapliczki nie udało się ustalić. Obecnie opiekę nad kapliczką sprawuje Augustyn Kapcia z rodziną. Przed kapliczką w godzinach wieczornych bardzo często zapalone są kolorowe znicze. Jest to jedna z najstarszych kapliczek znajdujących się w Regulicach.

## III. KRZYŻ NA CMENTARZU „CHOLERYCZNYM” W SIMOCIE

Na początku wąwozu Simota, powyżej stawów i zabudowań agroturystycznych, w gęstych leśnych zaroślach znajduje się zapuszczony i nieoznaczony na mapach cmentarz „choleryczny”. Jeszcze w 1973 r. stała tu mała, murowana z kamienia, pochodząca z drugiej połowy XIX wieku słupowa kapliczka z obrazkiem, zwieńczona niewielkim kamiennym krzyżykiem. Na skutek działań atmosferycznych i przewracających się drzew kapliczka uległa zniszczeniu i pozostał po niej kopiec kamieni. W 1975 r. utworzony przez naturę kopiec został dodatkowo uformowany przez Jana Małochę z Regulic. Na szczycie kopca o średnicy podstawy 3 m i wysokości ponad 1 m został umocowany krzyżyk zachowany z przewróconej kapliczki. W latach 1985-1990 umieszczono w tym miejscu inny, większy krzyż, wykonany z rurek metalowych, z figurką Chrystusa Ukrzyżowanego oraz ozdobnym daszkiem nad nią. Krzyżyk pochodzący z kapliczki

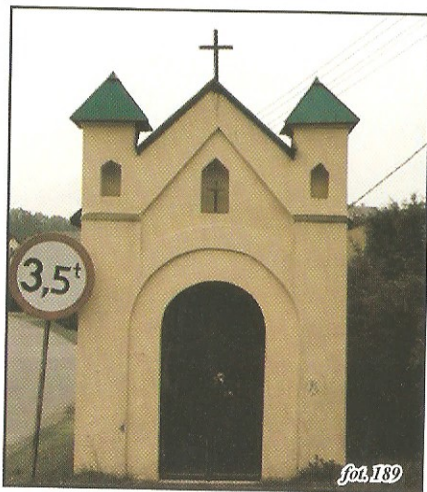


fol. 188

został umieszczony poniżej wierzchołka kopca. Nie udało się jednak ustalić fundatora nowego krzyża. Z najnowszych przekazów wynika, że w tym miejscu spoczywają mieszkańcy Regulicy i Nieporazu zmarli na skutek różnego rodzaju epidemii, a w szczególności cholery azjatyckiej i tyfusu, które dały się w znaki w środkowej i południowej Polsce u schyłku XVIII oraz w pierwszej połowie XIX wieku. W Regulicach i sąsiednich okolicach (Nieporaz, Grojec, Płask-Kwaczała, Alwernia, Poręba Żegoty) epidemia cholery panowała w latach 1707-1713, 1827-1831, 1840-1856 oraz 1873 roku. Właśnie w tych latach chowano zmarłych na cmentarzu cholerycznym w Simocie. Nieznana jest jednak ilość osób pogrzebanych na tym cmentarzu, bowiem zmarłych za zgodą władz kościelnych chowano bez ewidencji i ceremonii pogrzebowych. Dopiero gdy klęska zarazy przeminęła całkowicie, ocaleni stawiali na tego typu cmentarzach upamiętniające kapliczki lub krzyże, które miały strzec spokoju zmarłych i zabezpieczać żyjących przed powrotem tego nieszczęścia.

#### IV. KAPLICZKA ŚW. JANA NEPOMUCENA

przy ul. Chrzanowskiej – obok budynku nr 179



fol. 189



fol. 190

Przy ul. Chrzanowskiej nieopodal domu nr 179, w centrum wsi, w pobliżu nieznanego przejazdu kolejowego i mostu na rzece Regulce znajduje się kapliczka domowa, murowana, otynkowana, pomalowana na kolor piaskowy, z półkolistą absydą i stylu. Zielony dach dwuspadowy, kryty blachą jest zwieńczony dwoma stożkowatymi wieżyczkami okutymi blachą i metalowym krzyżem, umieszczonym na trójkątnym metalowym przyczółku między wieżyczkami. W fasadzie kapliczki znajdują się trzy niszki otwarte wewnątrz. W jednej z nich umieszczono mały drewniany krzyżyk. Wejście do kapliczki od strony frontowej jest otwarte, w górnej części półkoliste, zamykane dwuskrzydłową ażurową furtką metalową, dołem oszkloną, wykonaną w 2000 r. przez Eugeniusza Kapcię z Regulicy. Wewnątrz na tylnej ścianie wymurowany jest ołtarzyk obłożony płytkami ceramicznymi. Podłogę i część ścian bocznych również wyłożono płytkami ceramicznymi. W centralnym miejscu ołtarza stoi jednometrowej wysokości figura św. Jana Nepomucena, patrona tonących. Jest to kamienna kolorowa rzeźba ludowa nieznanego artysty, pochodząca z roku fundacji kapliczki. Na ścianach wiszą obrazy: Matki Bożej z Lourdes, Matki Bożej Częstochowskiej i św. Franciszka z Asyżu. Przed ołtarzykiem stoją dwa wysokie na 80 cm drewniane świeczniki. Wnętrze jest oświetlone elektrycznie i ozdobione sztucznymi kwiatami. Z zewnątrz kapliczka ma wymiary 2,6 x 3 m. W 2007 r. kosztem okolicznych mieszkańców wykonano generalny remont kapliczki. Roboty budowlane wykonał Józef Jochymek z synem Jarosławem z Regulicy, a figurę św. Jana Nepomucena odnowił Marek Moskał, również z Regulicy. Inicjatorką odnowienia kapliczki oraz jej obecną opiekunką jest Kazimiera Kadłuczka. Według *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce – Województwo Krakowskie* (18, cz. 2, poz. 106, s. 9, 1995 r.) kapliczka pochodzi z ok. 1900 r. Nie udało się ustalić nazwiska fundatora kapliczki. Przypuszcza się, że kapliczka jest fundacją parafian zamieszkałych w pobliżu rzeki Regulki i potoku Simotki, które przy dużych opadach deszczu nie mieściły się w korycie i zalewały niżej położone Regulice i okoliczne tereny. Aby zapobiec katastrofalnym powodziom, wybudowano w tym miejscu kapliczkę z figurą św. Jana Nepomucena, opiekuna i wspomożyciela w czasie powodzi. Intencja budowy kapliczki może się również wiązać z dokonaną w 1898 r. konsekracją nowo wybudowanego kościoła p.w. św. Wawrzyńca w Regulicach.

#### V. KAPLICZKA PRZY UL. CHRZANOWSKIEJ

obok budynku nr 22



fol. 191



fol. 192

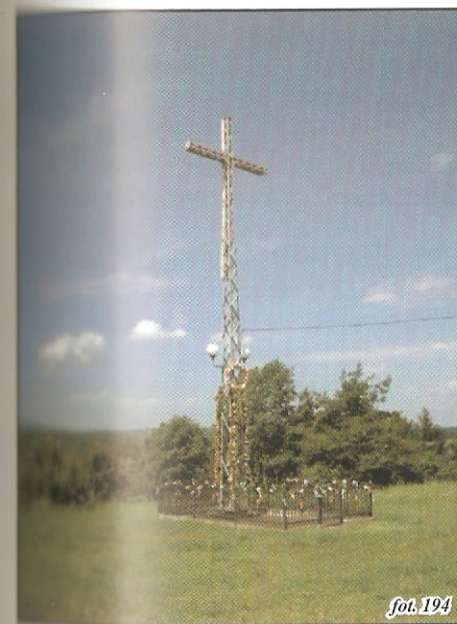
Zabytkowa kapliczka domkowa z 1859 r. została wybudowana przy drodze z Alwerni do Regulic naprzeciwko byłej stacji kolejowej Alwernia – Regulice i magazynów budowlanych, na tzw. „Budzyniu”. Fundatorami kapliczki było małżeństwo Wojciech i Agnieszka Ciupkowie z Regulic. Wewnątrz kapliczki, na bocznej ścianie, wmurowana jest granitowa tablica o wymiarach 20 x 30 cm, na której jest wykuta informacja o fundatorach, roku budowy i prośba do przechodniów o westchnienie za dusze zmarłych. Intencji fundatorów budowy kapliczki nie udało się ustalić. Kapliczkę wybudowano w latach, kiedy w Regulicach i okolicy szerzyły się różne epidemie, głównie cholera. Stąd przypuszcza się, że fundatorzy przeżyli epidemii i dziękując Bogu za ocalenie oraz prosząc o modlitwę za zmarłych w czasie panującej wcześniej cholery, wybudowali tę kapliczkę na swoim polu przy drodze. Kapliczka wzniesiona jest na rzucie prostokąta, murowana z kamienia, otynkowana i pomalowana na kolor żółty. Wymiary zewnętrzne kapliczki to 2,7 x 3 m, wys. 4 m. Drewniany dach dwuspadowy, pokryty dachówką ceramiczną, orywnowany, jest zwieńczony krzyżem metalowym. Do kapliczki prowadzi drewniane, prostokątne, dwuskrzydłowe drzwi, w górnej części ozdobione kratkami i małym krzyżykiem. Górna część ościeży jest półokrągła i niezabudowana. W szczycie kapliczki znajduje się niewielka oszklona nisza, wewnątrz której umieszczono gipsową figurkę Matki Bożej Niepokalanej Poczęcia. Wewnątrz kapliczki, na marmurowym wąskim parapecie, oparty jest oprawiony w szkło i ramkę obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy ozdobiony dwoma wazonami z kwiatami sztucznymi. W ścianach bocznych znajdują się wnęki wielkości 50 x 70 cm, głębokość 15 cm, w których umieszczone są oprawione obrazy: Najświętszego Serca Pana Jezusa (strona prawa) i Niepokalanego Serca NMP (strona lewa). W górze na frontowej ścianie, w otwartej wnęce umieszczono porcelanową figurkę aniołków. Podłoga jest wykonana z płytek ceramicznych. Wnętrze kapliczki pomalowane na biało ma wymiary 1,25 x 1,9 m. Obok kapliczki rosły dwie olbrzymie stare lipy, których korzenie przez ostatnie dziesiątki lat powodowały powolne niszczenie konstrukcji ścian kapliczki. Kapliczka od wielu lat wymagała remontu. Pierwszy został wykonany w 2000 r. przez obecnych właścicieli posesji Józefa i Danutę Tadeusz z Regulic. W międzyczasie czyniono starania o wycięcie wiekowych, będących pod ochroną drzew. Dopiero w latach 2007-2008, na koszt właścicieli, przeprowadzono generalny remont kapliczki z pomocą syna Macieja, zięcia Rafała Bednarczyka i sąsiada Adama Góreckiego. Wykonawcą robót remontowych był murar Jan Surowiec z chrzanowskiego Kościelca, który podarował również nowe dachówki na pokrycie dachu kapliczki. Kapliczka jest opisana w *Katalogu Zabytków Architektury i Budownictwa w Polsce* (18, cz. 2, poz. 105, s. 9, 1995 r.).

## VI. KAPLICZKA przy ul. Długiej

Przy drodze z Regulic do Grojca, w ogrodzie posesji nr 6 znajduje się drewniana kapliczka szafkowa wybudowana przez właścicieli posesji w 1988 r. Kapliczka wykonana jest z desek pomalowanych na kolor brązowy i nakryta dwuspadowym daszkiem z dachówki ceramicznej. We frontowej ścianie znajdują się dwie wnęki. Większa w dolnej części kapliczki zamykana jest oszklonymi półkolistymi drzwiczkami. We wnętr-



## VII. MILENIJNY KRZYŻ NA WZGÓRZU GRZMIĄCZKA

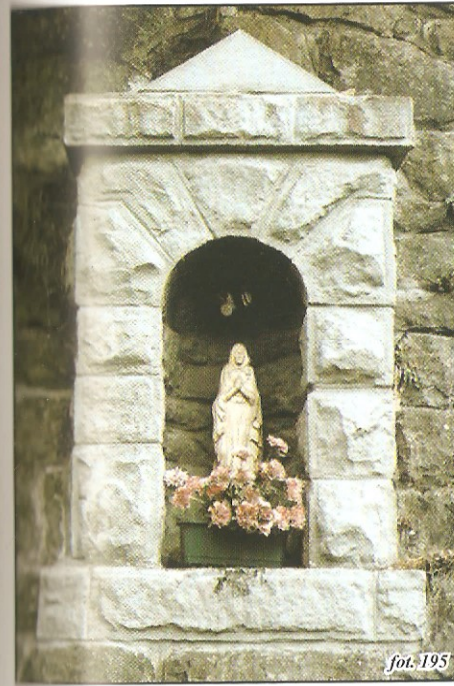


tej umieszczono ozdobiony sztucznymi kwiatkami papierowy obrazek Jezusa „Ecce Homo” z kościoła oo. bernardynów w Alwerni. W górnej otwartej wnęce, w szczycie kapliczki znajduje się mała gipsowa figurka Matki Bożej Fatimskiej. Szafka kapliczki z dachem ma wymiary 0,6 x 0,4 m, wys. 1,3 m. Jest umieszczona na wysokim, prostokątnym, murowanym, pobielonym słupie. Wysokość całej kapliczki wynosi 2,7 m. Obok kapliczki rosną ogrodowe drzewka ozdobne. Kapliczka po wybudowaniu została poświęcona przez ks. Stanisława Stopkę – dziekana dekanatu Babice.

Grzmiączka to najpiękniejsze wzniesienie nad Regulicami (ok. 360 m n.p.m.). Roztacza się stąd wspaniały widok na całą okolicę. Pierwszy jubileuszowy drewniany krzyż upamiętniający początek ubiegłego stulecia został postawiony kosztem gminy Regulice w niedzielę Trójcy Przenajświętszej w 1902 roku, w miejscu poniżej obecnie stojącego krzyża, od strony przysiółka Kijów. Był on widoczny na całą okolicę Regulic. Krzyż został wykonany z drewna dębowego i wyniesiony procesyjnie na wzniesienie, po uroczystej sumie. Poświęcenia krzyża dokonał ks. Stanisław Stojalowski (ur. 1845, zm. 1911) – inicjator i działacz ruchu ludowego w Galicji, zaproszony przez ówczesnego proboszcza parafii w Regulicach ks. Ignacego Sablika (proboszcz w latach 1880-1903). W czasie II

wojny światowej, w latach 1942-43 krzyż przewrócił się ze starości i został na miejscu spalony. Nie ustawiono tam już nowego krzyża, ponieważ nieopodal – bliżej zabudowań na Grzmiączce – stał od 1928 r. 9-metrowy drewniany krzyż, ufundowany przez mieszkańców Regulic z okazji 10. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości, postawiony z inicjatywy proboszcza parafii w Regulicach ks. Wojciecha Sidzińskiego (proboszcz w latach 1908-1950). Krzyż został wyniesiony procesyjnie na wzniesienie w niedzielę 4 listopada 1928 r. po porannej mszy świętej i tam – po ustawieniu – poświęcony został przez księdza proboszcza. W 1981 r., podczas wichury, 53-letni krzyż złamał się i przewrócił. Z inicjatywy proboszcza parafii w Regulicach ks. Ludwika Łąckiego (proboszcz w latach 1950-1989) postawiony i poświęcony został nowy krzyż – również drewniany wysokości 10 m, osadzony na betonowej podstawie. Na dolnej pionowej belce krzyża wryty był napis: *ZNAK WDZIĘCZNOŚCI I UFNOŚCI POLSKI OCHRZCZONEJ W 966 R. ODRODZONEJ W 1918 R. I BIERZMOWANEJ W 1979 R.*, a poniżej zawieszona była mała drewniana kapliczka z obrazkiem. W jubileuszowym 2000 r., z inicjatywy mieszkańca Regulic Eugeniusza Kapci, powzięto zamiar budowy trwałego milenijnego krzyża metalowego na wzgórzu Grzmiączka. Krzyż konstrukcji stalowej o wysokości 13 m został postawiony we wrześniu 2000 r. w pobliżu stojącego już krzyża drewnianego. Do wykonania konstrukcji krzyża wykorzystano stary słup energetyczny o wysokości 6,5 m. Krzyż jest osadzony na betonowym fundamencie o głębokości 2,5 m. Fundatorami krzyża byli niektórzy parafianie, a w szczególności Eugeniusz Kapcia wraz z rodziną, który był również głównym wykonawcą krzyża. Projekt konstrukcji wykonał inż. Zygmunt Marcela z Nieporazu. Górna część konstrukcji krzyża jest oświetlona elektrycznie. Krzyż jest otoczony metalowym ozdobnym ogrodzeniem ufundowanym i wykonanym przez mieszkańców Grzmiączki. W dolnej części konstrukcji znajduje się metalowa tablica, na której wygrawerowano następującą informację: *Milenijny krzyż Chrystusa. Regulice Grzmiączka. Znak zbawienia i ocalenia ludzkości staraniem, ofiarnością i pracą parafian z Regulic ufundowano jako wotum za 2000 lat chrześcijaństwa, 1000 lat diecezji krakowskiej, 700 lat parafii Regulice, na 22. rocznicę pontyfikatu papieża Polaka Jana Pawła II, ze wspomnieniem odzyskania niepodległości w 1918 r., milenium chrztu Polski w 1966 r., bierzmowania dziejów przez Ojca Świętego na Błoniach Krakowskich w 1979 r., odzyskania wolności w 1989 r., uroczyste poświęcony przez biskupa Kazimierza Nycza 2 X 2000 r.* W uroczystym poświęceniu krzyża uczestniczył dziekan dekanatu Babice ks. Marian Budzyk, wicedziekan ks. Stanisław Stopka, księża z parafii Regulice oraz licznie zgromadzeni parafianie. W fundamencie krzyża umieszczono na wieczną pamiątkę wcześniej spisany akt erekcyjny opatrzony pieczęcią okrągłą rangi najwyższej, z podobizną św. Wawrzyńca diakona i męczennika, głównego patrona parafii. Stojący obok krzyż drewniany z 1981 r. został zdemonstrowany w niedługim czasie po poświęceniu nowego krzyża metalowego. Od 2000 r. w każdy Wielki Piątek wieczorem odprawiana jest droga krzyżowa z trasą przejścia: kościół parafialny w Regulicach – krzyż na Grzmiączce drogą od zabudowań w Kijowie. Uczestniczący w drodze krzyżowej niosą drewniany krzyż, a poszczególne stacje urządzone są przy postawionych czasowo krzyżach

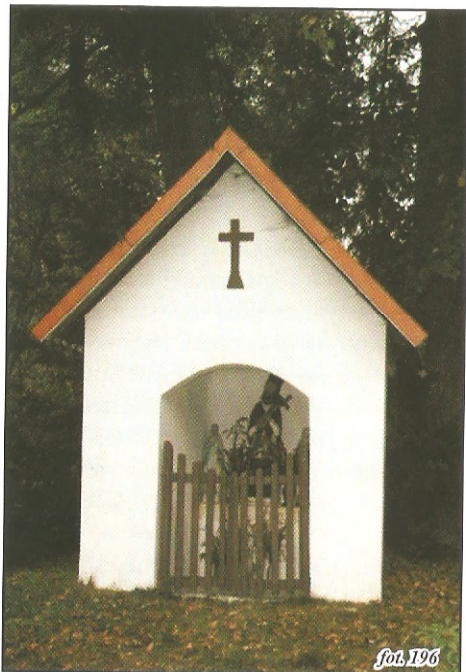
## VIII. KAPLICZKA „NAD ŹRÓDLAMI WODNYMI”



Jedną z atrakcji małopolskiej części Międzynarodowego Zielonego Szlaku Rowerowego: Kraków – Morawy – Wiedeń jest teren rekreacyjny wokół źródła w centrum Regulic, od 2004 r. zwany „Ekomuzeum bez murów”. Na jego terenie znajduje się kilkumetrowej wysokości mur oporowy pod torem kolejowym wykonany z kamienia z nieistniejącego już miejscowego kamieniołomu. Mur został w tym miejscu wybudowany w latach 1897-1899 w czasie budowy odcinka kolei żelaznej biegnącej ze Spytkowic przez Skawce, Alwernię i Regulice do Trzebini. Budowę nadzorowali specjaliści włoscy. Trasa projektowanego toru kolejowego miała przebiegać pod wysoką skarpą rozpoczynającego się wzniesienia terenu zwanego Grzmiączką, spod którego wypływały źródła wody pitnej dla miejscowej ludności. Wypływające z kilku źródeł wody wraz z potokiem mającym początek pod wzniesieniem Brandyska tworzyły sporą rzeczkę Regulkę płynącą w kierunku Wisły, zasilając od XVI wieku dwa młyny i tartak. Pierwszy pociąg nad regulickimi źródłami przejechał 15 lipca 1899 roku. W 1991 r. ten odcinek linii kolejowej został zelektryfikowany. Po upływie 103 lat w 2002 r. pociągi kursujące tym torem zostały zawieszono, a sam tor, trakcja elektryczna i urządzenia z nim związane ulegają systematycznej likwidacji. W czasie budowy kamiennego muru oporowego nad źródłami wodnymi wykonano wnękę obramowaną ozdobnymi kamieniami o wymiarach 110 x 50 cm i głębokości 60 cm przeznaczoną na kapliczkę, w której umieszczono kolorową gipsową figurkę Matki Bożej. W czasie urządzania i tworzenia w 2004 r. „Ekomuzeum” kapliczka została odnowiona i oświetlona, a we wnękę została umieszczona inna drewniana figurka Matki Bożej, wyrzeźbiona przez Władysława Tomczyka z Bołęcina. W latach 60-tych ubiegłego wieku źródła wodne, którym patronuje obecna w kapliczce Matka Boża, zostały ujęte podziemnymi zbiornikami i dostarczają wodę pitną okolicznym gospodarstwom. Wcześniej, w 1883 roku, jeszcze przed budową toru kolejowego i muru oporowego rajcy krakowscy zainteresowali się regulickimi źródłami, ponieważ badania wody wykazały jej znakomitą jakość i zdatność do zasilenia planowanych wodociągów miejskich w Krakowie. Projekt nie został jednak zrealizowany z powodu zbyt dużej odległości Krakowa od Regulic. Obecnie zauważono niepokojący zanik wydajności źródeł.

## IX. KAPLICZKA ŚW. JANA NEPOMUCENA

przy ul. Podskale



Przy drodze dojazdowej do posesji nr 17 na ul. Podskale, w niewielkiej odległości od brzegu potoku Simotka wznosi się kapliczka domkowa, murowana z kamienia, otynkowana, pomalowana na biało. Dach dwuspadowy jest pokryty czerwoną blachą dachówkową. Wymiary zewnętrzne kapliczki to 2,3 x 2,3, wys. 3,2 m.

Wnętrze kapliczki jest otwarte, górą półokrągłe, zamykane ozdobną dwuskrzydłową, drewnianą furtką wykonaną z listew pomalowanych na kolor brązowy. Wymiary wewnętrzne to 1,15 x 1,75 m, wys. 1,7 m. Nad wejściem znajduje się krzyżyk w kolorze brązowym wykonany techniką pogrubienia tynku. Wewnątrz na tylnej ścianie wymurowany jest ołtarzyk na wysokości 50 cm, na którym ustawiono w centralnym miejscu figurę św. Jana Nepomucena – orędownika chroniącego od powodzi. Figura o wysokości 1,15 m jest bardzo starą, drewnianą, kolorową rzeźbą ludową, stojącą na drewnianej podstawie. Obok figury św. Jana Nepomucena stoją duże, gipsowe, kolorowe figury Matki Bożej z Lourdes, wysokie na 70 cm. Ołtarzyk jest ozdobiony sztucznymi kwiatami. Za kapliczką rosną dwie olbrzymie stare lipy.

Według miejscowej tradycji – którą przywołuje sędziwa mieszkanka pobliskiego domu – kapliczka w tym miejscu istniała już na początku XIX wieku. W tych bowiem latach potok płynący nieopodal był w czasie silnych opadów deszczu i burz bardzo niebezpieczny. Zdarzało się, że wody potoku zalewały pobliskie domostwa i czyniły olbrzymie szkody. Po jednej z takich powodzi w miejscu, gdzie stoi kapliczka, mieszkańcy znaleźli wyrzuconą z wody potoku figurę św. Jana Nepomucena. Był to znak, aby święty znalazł

tu swoje miejsce i w przyszłości chronił pobliskie zagrody i mieszkańców od kolejnych powodzi. Figura początkowo została umieszczona na drewnianym podwyższeniu. Później wykonano daszek ochronny, a w latach następnych wybudowano kapliczkę, która była kilkakrotnie rekonstruowana. Obecnie trudno dociec czy znajdująca się w kapliczce figura św. Jana Nepomucena jest tą odnalezioną po powodzi, czy też w późniejszym czasie zastąpiono ją inną. Dzięki staraniom i ofiarności pobliskich mieszkańców w latach 2000-2002 kapliczkę wyremontowano i częściowo przebudowano konstrukcję dachu. Obecnie opiekunami kapliczki są państwo Szyjkowscy z pobliskiej posesji.

## X. KAPLICZKA PRZY ALEI JANA PAWŁA II

obok budynku nr 76

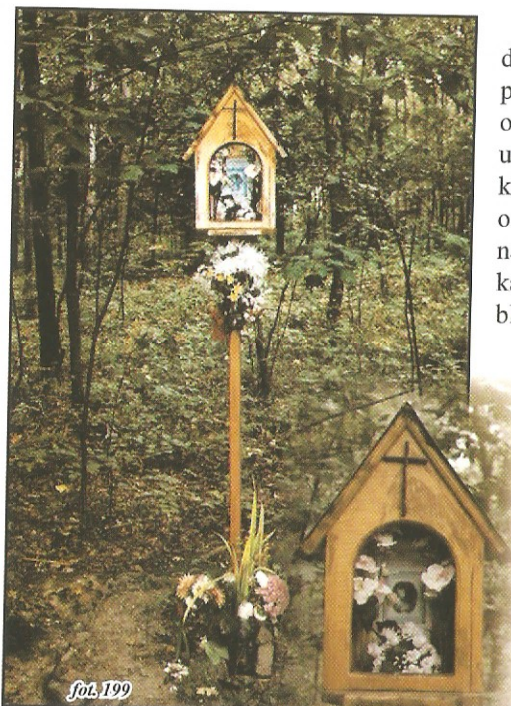


Na szczycie niewielkiego wzniesienia, bezpośrednio przy drodze z Nieporazu do Regulic, wzniesiona jest kolumnowa, dwupoziomowa kapliczka, wybudowana w latach 1962-1963 przez murarza Teodora Czaka (ur. 1913, zm. 1979) z Regulic, który wraz z okolicznymi sąsiadami był także jej fundatorem. Kapliczka została pierwszy raz naprawiona i odnowiona w 1979 r. przez Kazimierza Ciupka, a w 2006 r. przez obecnych opiekunów Stanisławę i Kazimierza Kąkol oraz sąsiada – murarza Artura Skoczylasa. Kapliczka o wysokości 3m (wymiary zewnętrzne: 1 x 0,8 m) posiada dwuspadowy betonowy dach koloru brązowego, zwieńczony metalowym krzyżykiem. W górnej części kapliczki znajduje się głęboka wnęka 1,1 x 0,6 m, zaokrąglona u góry, zamykana oszklonymi, ażurowymi drzwiczkami. Wewnątrz ustawiona została gipsowa, kolorowa figurka Matki Bożej z Lourdes, o wys. 0,6 m, ofiarowana w 1995 roku przez Annę Borowską w miejsce zniszczonego, bardzo starego obrazka Matki Bożej Pocieszycielki Strapionych z Płazy, pochodzącego od rodziny Pikułów z Nieporazu. Całość kapliczki pomalowana jest na kolor piaskowy.

Istniejąca kapliczka została wybudowana po poszerzeniu drogi, w miejscu rozebranej bardzo starej i zniszczonej kapliczki domkowej, murowanej z kamienia, otynkowanej i okresowo bielonej. W kapliczce znajdował się ołtarzyk z drewnianą figurą Matki Bożej (rzeźby ludowej z ruchomymi elementami), która została przeniesiona do nowo wybudowanej kapliczki, a później zaginęła.

Nie udało się ustalić fundatora i roku budowy kapliczki. Według przekazów starszych miejscowych osób, kapliczkę wybudowali gospodarze przysiółka Łączyska w drugiej połowie XIX wieku, przy drodze na tzw. „Skalskich polach”.

## XI. KAPLICZKA W LESIE BRANDYSKA



Przy leśnej drodze zw. ulicą Druzdową prowadzącą z Grojca do Regulic, po prawej stronie, około 300 metrów od zabudowań należących do Grojca usytuowana jest mała, drewniana, szafkowa kapliczka na słupku metalowym o wysokości 1,6 m, osadzonym w ziemi na betonowym fundamencie. Kapliczka posiada daszek dwuspadowy pokryty blachą ocynkowaną. W otwartej wnęce kapliczki umieszczono oprawiony w ramkę i szkło kolorowy obrazek Jezusa „Ecce Homo”, którego oryginał znajduje się w kościele przy klasztorze oo. Bernardynów w pobliskiej Alwerni.

Obrazek został подарowany przez gwardiana klasztoru Stanisławowi Tadeuszowi z Grojca, który kapliczkę wykonał i 26 kwietnia 2006 r. zamontował na miejscu poprzedniej, również drewnianej, zniszczonej przez nieznaną sprawców. Stara zniszczona i uszkodzona kapliczka z obrazkiem

Matki Bożej była naprawiana już wcześniej, również przez S. Tadeusza. Nie zachowała się informacja o tym, kto był jej fundatorem i w którym roku postawiono pierwszą kapliczkę. Tradycja głosi, że pierwsza kapliczka w tym miejscu zawieszona została na drzewie dla upamiętnienia śmierci miejscowego gajowego ponad 100 lat temu. W późniejszych latach kapliczka kilkakrotnie zmieniała miejsce usytuowania i była bardzo często niszczona albo przez naturę, albo przez wandalów. Kapliczka ozdobiona jest bukietem kolorowych sztucznych kwiatów.

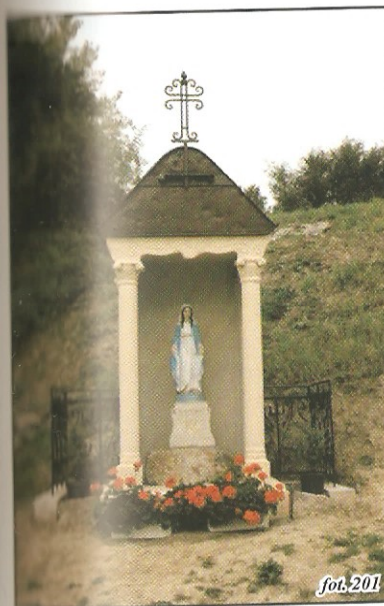
### PODANIE O KAPLICZCE

*W Brandysce przy drodze w regulickim lesie  
Na słupku stoi kapliczka mała  
I jak wieść gminna niesie  
Przed laty w tym miejscu tragedia się stała!  
Z rąk zbójców zabity srogo  
Zginął leśniczy bardzo młody  
Gdy wracał tą leśną drogą  
Wieczorem do swej zagrody!  
W pobliżu miejsca, gdzie kapliczka mała*

*Stoi krzyż na granicy  
Obok karczma żydowska stała  
Bywali w niej zbójnicy!  
Karczmy już nie ma, zniknęła ruina  
Minęły tamte czasy  
Podanie o tym wspomina,  
Że czasem w tym miejscu straszny!*

Maria Górak

## XII. KAPLICZKA P.W. MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ NA CZARNEJ GÓRZE



Czarna Góra to niewielkie wzniesienie (298 m n.p.m.) położone na skałach wulkanicznych, w części zabudowane domami mieszkalnymi. W latach 1908-1974 czynny był tu kamieniołom melafiru (bazaltu i diabazu). Po dawnym kamieniołomie pozostały tylko ogromne wyrobiska porośnięte dziką roślinnością. Do 1939 r. eksploatację kamienia prowadzili właściciele parcel, których gospodarstwa znajdowały się poniżej szczytu wzniesienia. Jak głosi miejscowa legenda na szczycie wzniesienia stał dawno drewniany krzyż postawiony przez właścicieli gospodarstw znajdujących się na Czarnej Górze. Sąsiedzi mieszkający po drugiej stronie wzniesienia z krzyżem określani byli miejscową gwarową nazwą „zo krzyża” (za krzyżem). W drugiej połowie XIX wieku, w miejscu, gdzie stał krzyż, wybudowano murowaną kapliczkę domkową z miejscowego kamienia, otynkowaną i bieloną, z dachem dwuspadowym krytym drewnianym gontem. Fundatorem kapliczki był Franciszek Piwowarczyk (ur. 1837, zm. 1911), właściciel parceli. Wewnątrz kapliczki na frontowej ścianie umieszczony był piękny obraz Matki Bożej Częstochowskiej (oleodruk o wymiarach 0,7 x 0,5 m) w ramie drewnianej wykonanej ręcznie. W jednej z bocznych wnęk znajdował się również obrazek Matki Bożej malowany na szkło przez nieznanego ludowego artystę. Piękno tego obrazka oraz pobożność miejscowych dzieci opisał w wierszu „Majówkowe echo” ks. Kazimierz Piwowarczyk – prawnuk fundatora kapliczki w tomiku swojej poezji wydanym w 2003 r.:

### MAJÓWKOWE ECHO

*Kiedyś na Czarnej Górze  
Przy dziadkowej miedzy  
Stara kapliczka stała  
By tam śpiewać  
Dziatwa się zbiegała.*

*Śliczna Maryja na obrazie  
Na szkłe malowanym  
W gronie Aniołów uśmiechniętych  
I bosych dzieci wniebowziętych*

*Rozbrzmiewały radośnie  
Śpiewy czystych serc echem  
Niosły się ku granicy Kwaczały  
I do Alwerni i do niebieskiej chwały*

*Chociaż niewiele słów  
Na pamięć dzieciaki znały  
To jednak módl się za nami i Ave  
Najgłośniej śpiewały*



Po drugiej wojnie światowej wyrobisko kamieniołomu należące do prywatnych właścicieli zostało upaństwowione. W kolejnych latach kamieniołom został rozbudowany i zmechanizowany oraz pogłębiony o kilkanaście metrów. Właściciele uprawnych pól zostali wywłaszczeni, a eksploatacja kamienia postępowoła dalej na zachód, aż do miejsca, gdzie stała kapliczka. W latach 1952-1953 z nakazu dyrekcji kamieniołomu kapliczkę rozebrano. Obraz Matki Bożej Częstochowskiej przeniesiony został do „jadalni” dla robotników kamieniołomu przy „wyrobisku”, gdzie wisiał na ścianie do czasu zakończenia eksploatacji kamienia. Obecnie obraz znajduje się w domu Zofii Biel na Czarnej Górze. Natomiast obrazek Matki Bożej malowany na szkle nie zachował się do obecnych czasów.

Początkowo dyrekcja kamieniołomu zapewniała pokrycie kosztów wybudowania kapliczki w innym miejscu, na zamieszkałym terenie Czarnej Góry. Jak się później okazało – obietnice i zapewnienia nigdy nie zostały zrealizowane. Z biegiem lat pamięć o kapliczce coraz bardziej zacierał czas. Dopiero na początku XXI wieku zrodziła się myśl odbudowy kapliczki, która pozostałaby dla potomnych znakiem życia religijnego mieszkańców Czarnej Góry.

Pomysłodawcą i inicjatorem budowy był ks. Kazimierz Piwowarczyk pochodzący z parafii Regulice. Pierwszym projektem była budowa małej kapliczki lub krzyża w głębi porośniętego wyrobiska, gdzie pozostało wzniesienie – górka, która najprawdopodobniej była miejscem usytuowania rozebranej kapliczki. W wyniku przeprowadzonych rozmów z mieszkańcami przysiółka ostatecznie ustalono, że nowa kapliczka zostanie wybudowana w części (0,5 ara) parceli położonej przy ulicy Czarnogórskiej, przekazanej w dzierżawę przez Teresę Borowską z Czarnej Góry. Po zaprojektowaniu kapliczki i uzyskaniu pozwolenia na budowę rozpoczęto realizację zamierzenia. Projekt opracował ks. K. Piwowarczyk, który również pokrył większość kosztów budowy. Przygotowaniem i pracami wstępnymi oraz pomocą w budowie zajęła się rodzina Borowskich, Bielów, Gaudynów, Piwowarczyków i Woszczynów. Budowa kapliczki trwała w latach 2007-2009. Budowniczymi kapliczki byli Szczepan Hejlasz ze Świerzawy k. Jeleniej Góry oraz Marian Krawczyk z Nowego Kościoła k. Złotoryi. Transport i roboty ślusarskie wykonali Jan i Stanisław Borowscy z parafii Regulice. Kapliczka zbudowana jest na rzucie prostokąta o wym. 1,5 x 1,3 m na betonowym fundamencie, z trzech stron omurowana cegłą, otynkowana z obu stron, pomalowana z zewnątrz na kolor żółty i wewnątrz na biało. Przód kapliczki jest otwarty. Na czterech betonowych filarach stojących na kwadratowych klockach betonowych zakończonych górą ozdobnymi kapitelami umieszczony jest dach wykonany z metalowej skrzyni ładunkowej (zwanej „kolebą”) wózka szynowego do transportu kamienia. „Koleba” pochodzi z miejscowego kamieniołomu. Na szczycie kapliczki znajduje się metalowy ażurowy krzyż pochodzący z demontażu likwidowanego obiektu sakralnego w Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie k. Kamiennej Góry. Na belce betonowej poziomej pod konstrukcją dachu wyrzeźbiona jest głowa aniołka z elementami dekoracyjnymi. Wysokość kapliczki (bez krzyża) wynosi 3,4 m. W ścianach bocznych znajdują się okrągłe otwory okienne o śr. 0,4 m z witrażami przedstawiającymi św. Brata Alberta Chmielowskiego oraz Sługi Bożego Jana Pawła II – papieża. Witraże wykonała Pracownia Witrażowa Stanisława Strzałki w Strzelinie k. Wrocławia. Wewnątrz kapliczki ustawiona jest kolorowa, cementowa figura Matki Bożej Niepokalanie Poczętej (o wys. 0,87 m) pochodząca z cokołu nagrobka Antoniny Piwowarczyk, babki księdza

fundatora kapliczki, znajdującego się na starym cmentarzu w Regulicach. Figura była zakupiona w Wadowicach w latach 50-tych XX wieku, a obecnie odnowiona przez księdza fundatora, ozdobiona żywymi kwiatami. Dla upamiętnienia poprzedniej, rozebranej kapliczki, figura postawiona jest na dwóch (o wys. 0,3 m) łamanych kamieniach wydobytych z miejsca, gdzie kapliczka była poprzednio ustawiona. Podstawa figury wykonana jest z piaskowca z kamieniołomu w Czaplach k. Złotoryi. Na przednim boku wyrzyty jest napis-monogram *MARIA*. W zamurowanej niszy znajduje się akt budowy kapliczki. Kapliczkę poświęcił ks. K. Piwowarczyk – fundator kapliczki.

### XIII. KRZYŻ MISYJNY przy kościele parafialnym



Przy głównym wejściu do kościoła po prawej stronie stoi krzyż misyjny wykonany z belek drewnianych o przekroju kwadratowym (wymiar 15 x 15 cm) oraz wysokości 6 m. Pionowa belka osadzona jest na betonowym fundamencie z metalowymi kotwami mocującymi. Na belce poziomej znajduje się napis: *Z CHRYSTUSEM W TRZECIE TYSIĄCLECIE*. W połowie belki pionowej napis: *MISJE PARAF. 1-8 XII 2002 Ks. Andrzej Zwoliński prof. PAT w Krakowie*.

Wcześniej w tym miejscu stał inny drewniany krzyż misyjny upamiętniający poprzednie misje święte w parafii Regulice. W murze kamiennym ogrodzenia kościoła z 1888 roku znajdują się cztery murowane puste kaplice, wybudowane w 1891 roku służące jako ołtarze w czasie procesji Bożego Ciała oraz murowane ozdobne przejście z furtką na plebanii. W szczycie obudowy przejścia po obu stronach znajdują się małe otwarte wnęki kapliczkowe, w których w poprzednich latach znajdowały się figurki i obrazki.

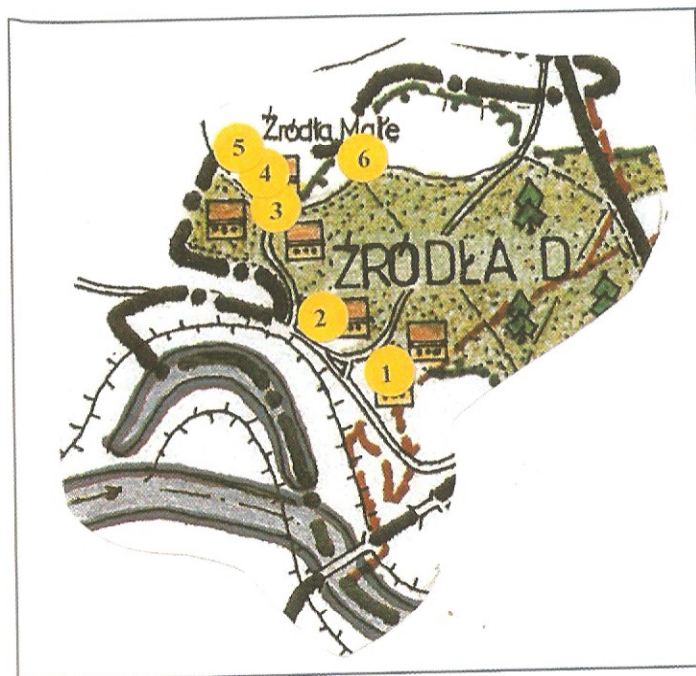
Pierwsza wzmianka o istnieniu parafii w Regulicach pochodzi z 1325 roku. Jest niewykluczone, że parafia powstała przed tą datą i już wtedy obejmowała trzy wioski: Regulice, Nieporaz i Grojec. Drewniany kościół parafialny p. w. św. Wawrzyńca wymieniany był w wykazie świętopietrza z lat 1325-1327. Następny z 1531 r., również drewniany został w latach 1885-1887 zastąpiony przez obecny, murowany, konsekrowany 27 sierpnia 1898 r. przez bpa krakowskiego Jana Puzynę. W latach 2001-2008 dokonano renowacji kościoła, ołtarzy i wyposażenia.

## KAPLICZKI NIEISTNIEJĄCE

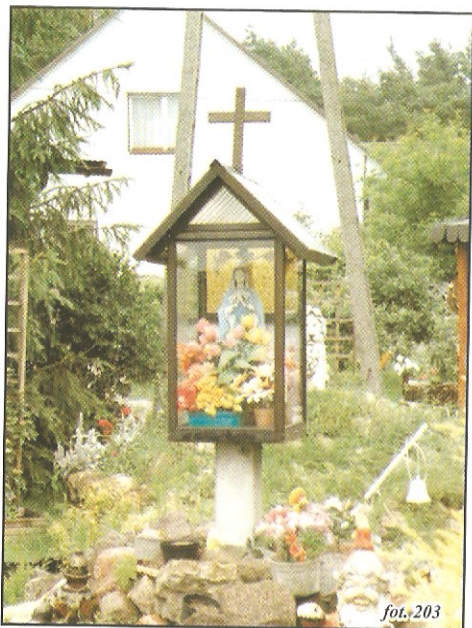
\* Na skraju lasu Brandyska, w pobliżu domu nr 55 pochodzącego z 1903 r. i należącego do rodziny Rysiów na jednym z drzew wisiała bardzo stara drewniana kapliczka szafkowa z obrazkiem. Kapliczkę zawiesił w latach 1948-1950 Kazimierz Ryś. Wcześniej kapliczka ta wisiała na drzewie przy drodze w Regulicach, w pobliżu źródeł wodnych. Drzewo się przewróciło, a kapliczka wpadła do płynącej obok rzeki. Kazimierz Ryś zabrał ją do siebie, naprawił i zawiesił na drzewie w pobliżu swojego domu. Z czasem kapliczka uległa dalszemu naturalnemu zniszczeniu i ostatecznie przepadła w 2006 r.

\* Po prawej stronie drogi z Oblaszek do Regulic (obecnie ul. Chrzanowska) w pobliżu granicy administracyjnej z Nieporazem oraz posesji nr 55 i 57 stał drewniany krzyż pochodzący z czasów I wojny światowej (1914-1918). Być może był postawiony przez okolicznych mieszkańców z okazji odzyskania niepodległości Polski. Na początku lat sześćdziesiątych ubiegłego stulecia krzyż zaczął się chylić ku upadkowi co spowodowało, że kilka lat później zniknął z krajobrazu tej okolicy.

## Źródła



## I. KAPLICZKA OGRODOWA MATKI BOŻEJ Z LOURDES



fol. 203

Jest to kapliczka szafkowa, słupowa, współczesna. Stoi w Źródłach Dużych w ogrodzie przy budynku nr 28, za betonowym ogrodzeniem, przy zakręcie drogi w kierunku Alwerni, za sklepem. Kapliczka stoi wśród tui, obok ozdobnego wiatraczka i altany.

Kapliczka z gipsową, polichromowaną figurą Matki Bożej z Lourdes w szafkowej wnęce, koloru brązowego ma nieco ponad 2 m wysokości. Wokół figurki stoją kolorowe, sztuczne kwiaty. Nad prostokątną, wykonaną z metalowych kątowników, przeszkloną szafką – ze szklanym tyłem o miodowej barwie – znajduje się dwuspadowy, przezroczysty daszek zwieńczony prostym krzyżem. Kapliczka umocowana jest na kwadratowym, betonowym słupku otoczonym licznymi kamieniami i kwiatami.

Kapliczka została wykonana przez właściciela posesji – Lesława Głównię – 12 lat temu. Początkowo stała na niewielkim wzgórku na trawniku, miała też inny wygląd i figurkę Matki Bożej. Później została nieco zmieniona, postawiona na słupie i upiększona zabudowanym wokół skalniakiem. Współwłaścicielka Halina Kopytko-Głównia przy swojej kapliczce odprawia wraz z wnuczką majówki.

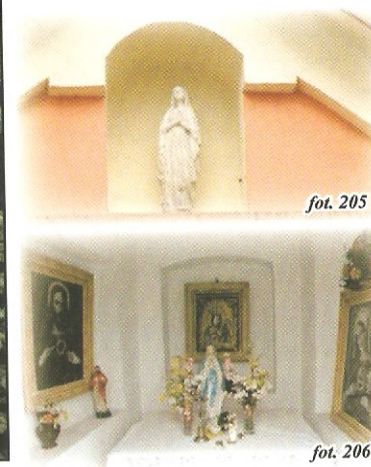
Przy okazji tej jednej z najmłodszych kapliczek w Źródłach należy wspomnieć o najstarszym krzyżu, który znajdował się nieopodal w lesie, za ostatnimi zabudowaniami miejscowości. Stał on przy pierwszym, odbijającym od drogi w kierunku Alwerni, leśnym dukecie (na mapie katastralnej droga nr 3204, obok działki wiejskiej nr 1409) biegnącym do Okleśnej. Obecnie nad tą leśną drogą góruje wzniesienie określane jako Satkowa Góra. Istnienie tego drewnianego krzyża ujmuje austriackie mapy już w 1848 r. oraz późniejsze. Do okresu po II wojnie światowej krzyż się jednak nie zachował.

Co ciekawe, mapy katastralne Źródeł – które do XIX w. były przysiółkiem Rozkochowa – z lat 1849, 1902 i 1928 nie ujmuje istnienia jakiegokolwiek innej kapliczki w tej miejscowości. Jest to dziwne, bo trudno było nie zauważyć np. dużej kaplicy, podczas gdy na mapach ujęto drewniany krzyż w pobliskim lesie i inne bardzo liczne w Rozkochowie. Widocznie nawet dokładne mapy austriackie nie ujmowały wszystkich zmian jakie się dokonywały w terenie.

## II. KAPLICA MB NIEPOKALANIE POCZĘTEJ I ŚW. ANTONIEGO



fol. 204



fol. 205

fol. 206



fol. 207

Jest to kaplica domkowa, murowana, stoi naprzeciw domu nr 41 w Źródłach Dużych, w centrum miejscowości, przy głównej drodze przebiegającej obok wału wiślanego.

Kaplica przykryta jest dwuspadowym dachem z czerwonej, ceramicznej dachówki. Wymiary prostokątnej kaplicy ok. 3 x 2,5 m, a wysokość 4,5 m. Jej fronton zdobią po bokach 2 symetryczne filarki z wąskimi wnękami. Zadaszenie prawego i lewego filarka wieńczy stare, kute, ażurowe krzyże. Środkową wnękę tympanonu zdobi figurka Matki Bożej z Lourdes wykonana z gipsu – niegdyś polichromowana w postaci niebieskich szat. Fronton kaplicy podkreślają po bokach dwa pilastry, między którymi znaj-

dują się półkoliste, dwuskrzydłowe drzwi. Przed wejściem znajduje się betonowy taras służący do ustawiania stołu ołtarzowego podczas odprawiania tutaj mszy św. kiedy jeszcze nie było kościoła w Okleśnej. Zresztą zdarza się to i obecnie kilka razy w roku, gdy mieszkańcy zażyczą sobie intencję w dni powszednie.

Wewnątrz kaplicy znajdował się ołtarzyk (dwustronny feretron) z w/w obrazami z 1815 r. Obecnie zabytkowych feretronów w kaplicy już nie ma. Zastąpiły je nowsze obrazy. Natomiast mocno zniszczone feretrony zostały oddane 4 lata temu do renowa-

cji mieszkającemu w Alwerni na Spalonej konserwatorowi z Krakowa. Teraz główną wnękę kaplicy zdoła obraz Matki Bożej Częstochowskiej w szatach złotego koloru. Obraz jest przestrzenny, w postaci wytłaczanego tła według popularnego wzoru sprzed 30. lat. Przed nim na stole ołtarzowym przykrytym obrusem stoi kilkudziesięcioletni, metalowy krucyfiks; gipsowa, polichromowana figura Matki Bożej z Lourdes; mały gipsowy, aniołek oraz 2 szklane flakony ze sztucznymi kwiatami. Obok w lewej wnęce wisi czarno-biały, szasklony oleodruk w ramie, przedstawiający Serce Pana Jezusa. Niżej stoi polichromowana figurka Serca Pana Jezusa. Po przeciwnej stronie znajduje się taki sam typ przedstawienia z obrazem Serca Matki Bożej.

Kapliczkę miał ufundować niejaki Noworyta ze Źródeł, który uczynił to jako żołnierz w dowód wdzięczności, po powrocie z wojny w Rosji. Kaplica pochodzi prawdopodobnie z pocz. XX w. chociaż mapy katastralne z tego okresu (NKCh 287- działka wiejska nr 1360) oraz mapa geologiczna St. Zaręcznego z 1894 r. nie ujmuje jej istnienia. Natomiast publikacja o zabytkach województwa krakowskiego<sup>1</sup> przeszuwa nawet okres jej powstania na 4 ćw. XIX w. W katalogu zabytków<sup>2</sup> określona jest jako kapliczka murowana w czasach nowszych.

Na przełomie XX i XXI w. opiekunowie i mieszkańcy Źródeł wraz z długoletnim sołtysiem Źródeł Alojzym Bernym przeprowadzili generalny remont kapliczki. Wykonano pionową izolację fundamentów, które były w złym stanie technicznym, położono nowe tynki i dachówkę ceramiczną. Podłogę zdobią płytki ceramiczne położone podczas ostatniego remontu. Kapliczka została też wtedy pomalowana na różowy kolor.

Feretrony z kaplicy dawniej były noszone przez mieszkańców do alwerniańskiego klasztoru na procesję odpustową zwaną „Strzelanką” – podobnie jak z Rozkochowa czy Kwaczały. Przy kaplicy odbywa się również corocznie święcenie pokarmów.

Pod koniec września 2009 r. wykonano do kaplicy kratę zabezpieczającą, a zarazem ułatwiającą wietrzenie wnętrza. Z kolei na 16. października zaplanowano powrót do kaplicy odnowionych obrazów (m.in. pozłożono koronę, odnowiono zniszczoną ramę, na której z tyłu jest data powstania feretronu).

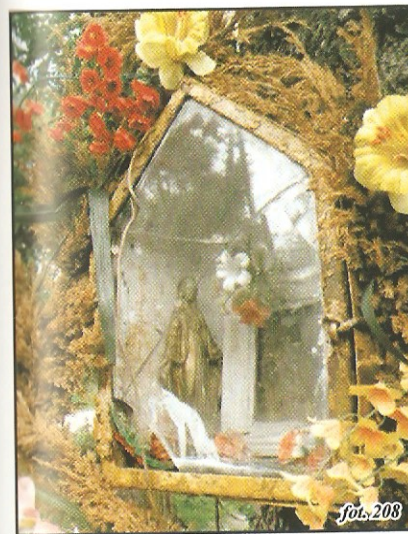
Kaplicą od lat opiekuje się bardzo troskliwie Bogumił Bukowski wraz z mamą Wandą Bukowską. Wspiera ją również w tym dziele sołtys Alojzy Berny, który posiada także drugi komplet kluczy do kaplicy.

### III. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ

Jest to szafkowa kapliczka Matki Bożej. Metalowa, przeszklona szafka koloru orzechowego wisi na drzewie, obok drogi i stodoły w Źródłach Małych przy budynku nr 27. Dwuspadowy daszek zwieńczony jest prostym krzyżem. Wewnątrz starej, skorodowanej kapliczki wisi zniszczony obrazek Matki Bożej Częstochowskiej w białej ramce. Obok po prawej stronie kolorowy, współczesny obrazek, bez ramki, przedstawiający Matkę Bożą. Z kolei po lewej stronie stoi gipsowa figurka MB Niepokalanej złotego

<sup>1</sup> *Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Województwo krakowskie* 18 cz. 2, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Warszawa 1995, s. 9.

<sup>2</sup> J. Szablowski, *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, Tom I, woj. krakowskiego, z. 4, pow. Chr., Warszawa 1952, s. 36.



koloru. Wokół kapliczki umieszczono girlandy sztucznych i zeschłych kwiatów. Opiekująca się kapliczką mieszkająca w pobliskim domu właścicielka co roku zmienia dekoracje.

Kapliczkę ponad 30 lat temu właścicielka znajdującej się obok posesji o nr 27 przeniosła z domu na drzewo. Po wojnie, na placu znajdującym się w pobliżu kapliczki, miało miejsce święcenie pokarmów nim nie przeniesiono tego miejsca pod drugą kapliczkę przy pierwszych zabudowaniach Źródeł Małych.

### IV. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANIE POCZĘTEJ



Jest to kapliczka postumentowa, nowa, o wysokości ok. 2,5 m. Stoi przy drodze ze Źródeł Małych do Dużych, za pierwszymi zabudowaniami, tuż za ogrodzeniem stodoły należącej do posesji nr 4. Budowę kapliczki rozpoczęto w maju 2008 r. Jej sfinansowanie i wybudowanie podjęli się w czynie społecznym okoliczni mieszkańcy wraz z radną i sołtysiem. Uroczystego poświęcenia kapliczki podczas mszy św. dokonał miejscowy proboszcz parafii Matki Bożej Częstochowskiej w Okleśnej ks. Franciszek Pacana. Miało to miejsce 15 czerwca 2008 r.

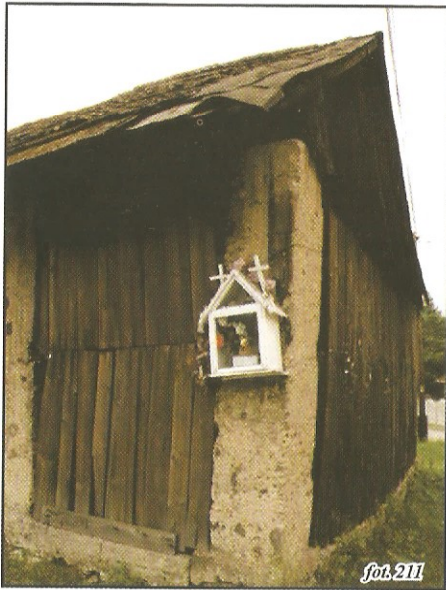
Kwadratowy postument z białej cegły wykonany jest na betonowym fundamencie

i zwieńczony przeszkloną, osadzoną w metalowej ramie, zadaszoną szafką wnękową. Dwuspadowy dach z blachy wieńczy prosty, metalowy krzyż. Początkowo we wnęce kapliczki pojawiła się mała figurka Matki Boże Fatimskiej, ale już podczas poświęcenia w środku stała monochromatyczna, kremowego koloru figura Matki Bożej Niepokala-

nie Poczętej. Obecnie figurka MB Fatimskiej stoi dodatkowo z boku, po lewej stronie głównego przedstawienia. Tło dla figur stanowi niebieska tkanina umieszczona na tylnej ścianie. Wokół kapliczki mieszkańcy zasadzili mnóstwo kolorowych kwiatów.

W maju 2009 r. ze względu na dużą odległość do kościoła w Okleśnej okoliczni parafianie odprawiali przy kapliczce nabożeństwa majowe. Tutaj też zaczęto święcić pokarmy wielkanocne.

## V. KAPLICZKA MATKI BOŻEJ NIEPOKALANEJ



fol. 211



fol. 212



fol. 213

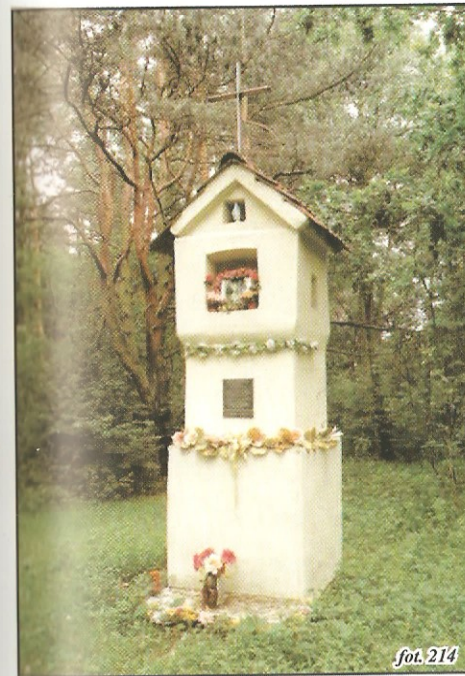
Jest to kapliczka szafkowa o wysokości 60 cm, wisząca na rogu-filarze starej stodoły połączonej z niezamieszkałym budynkiem w Źródłach Małych naprzeciw domu nr 1.

Przeszklona, od frontu drewniana, białego koloru szafka ma dwuspadowy dach zwieńczony dwoma prostymi krzyżami po bokach. Wewnątrz znajduje się gipsowa, polichromowana figurka Matki Bożej stojąca na drewnianym klocku. Farba szat jest koloru niebieskiego. Obok stoją w szklanym flakonie sztuczne kwiaty. Dach zdobi również girlanda podobnych kwiatów.

Kapliczka – jak informują mieszkańcy – pochodzi z okresu międzywojennego. Jej początkiem było

powieszenie na dębie, na skraju lasu, na gromadzkim polu, za domem Warcholów o nr 33 religijnego obrazka, przed którym – jak wspomina – Rozalia Mądryk za panny odprawiała majówki. Po ścięciu dębu ponad 30 lat temu kapliczkę przeniesiono na obecne miejsce i powieszono na kasztanie. Wtedy też mieszkający w Źródłach stolarz, nieżyjący już Sebastian Wachała, gruntownie ją wyremontował. Dwa lata temu kapliczkę wiszącą na rosnącym przy stodole kasztanie, po jego usunięciu, znów przeniesiono, tym razem na filar budynku. Przy kapliczce przez kilkadziesiąt lat odbywało się święcenie pokarmów. Obecny stan kapliczki wymaga kolejnych, natychmiastowych zabiegów reparacyjnych. Kapliczką przez lata opiekowały się śp. Zofia Warchał i Rozalia Pierzynka.

## VI. KAPLICZKA MYŚLIWSKA JEZUSA ECCE HOMO



fol. 214



fol. 215-218

Kapliczka stoi obok duktu leśnego (a zarazem szlaku rowerowego) na Kopaniny, na skrzyżowaniu drogi leśnej będącej przedłużeniem ul. Źródlanej (600 m od końca) w Rozkochowie i drogi biegnącej obok budynku nr 4 ze Źródeł Małych. Przez mieszkańców to miejsce określane jest „na Sarem”.

Murowana, postumentowa kapliczka ma zaznaczone 3 poziomy z przewężeniem w środku. Postument posiada na górnym poziomie 4 wnęki. Obecnie we wnęcie od frontu znajduje się obrazek Jezusa alwerniańskiego „Ecce Homo” – powyżej w małej, dodatkowej wnęcie widnieje figurka Matki Bożej Niepokalanej. Po prawej stronie ściany frontowej mieści się czarno-biały obrazek Matki Bożej „na księżycu”, po lewej obrazek z popiersiem Matki Bożej Fatimskiej. Tylne wnęki są puste. Środkowy poziom ma z przodu

przytwierdzoną tabliczkę ze stali nierdzewnej i napisem: *Kaplica pod wezwaniem Św. Huberta Patrona Myśliwych odnowiona na 50-lecie powstania Koła Łowieckiego „DIANA” w Chrzanowie. Fundatorzy: III Myśliwi Marian Włodarski Tadeusz Nowakowski Marek Zuski 3 Listopad 2001 rok.* Dwuspadowy dach przykryty jest dachówką „karpiówką”. Dach zwieńczony jest nowym, prostym krzyżem. Przed kapliczką zamontowano metalowy wazon z kwiatami i drewnianą ławkę. Główną wnękę zdobią kwiaty, a przewężenia postumentu dodatkowo 2 wieńce kwiatowe. Podczas uroczystości odnowienia kapliczki została odprawiona msza św. Z powodu zainicjowanej przez myśliwych renowacji kapliczka stała się ona obecnie niejako również kapliczką myśliwską św. Huberta.

Fundatorem kapliczki, prawdopodobnie na pocz. XX w., był mieszkaniec Źródeł Antoni Warchoł (1856-1942). Początkowo była ona pod wezwaniem Matki Bożej. Wnuczka Antoniego, dziś 81-letnia Rozalia Mądryk, powołując się na usłyszane od dziadka informacje twierdzi, iż kapliczkę dziadek wybudował na cmentarzu cholerycznym na pamiątkę zmarłych na cholere. Z kolei 99-letnia Maria Budka pamięta od dziecka istnienie kapliczki, przy której pielgrzymi m.in. z Trzebini zatrzymywali się w drodze do Kalwarii. W tym miejscu przy kapliczce była umowna stacja „I Upadek Chrystusa”. W latach trzydziestych XX w. kapliczkę fundator wraz z synem Józefem gruntownie odnowił. Mimo iż stoi w lesie kapliczka jest zadbana.

## **Podziękowania dla osób które udzieliły informacji o opisanych obiektach.**

Osoby, którym autorzy dziękują za pomoc i poświęcenie swojego drogiego czasu dla zgromadzenia danych i informacji wykorzystanych w tej publikacji.

### **Alwernia**

Czesława Chrząszcz, Jan Kawala, Janina Drabiec, Maria i Franciszek Skowrońscy, Ludwik Nadziejca, Helena Kikła, Barbara i Bronisław Uroda, Alicja Rychłowska, Halina Skwara, Maria Kostecka, Wanda Czerwińska, Elżbieta Siemek, Anna Ciupek oraz szczególnie podziękowania dla o. Bartłomieja Mazurkiewicza – gwardiana klasztoru o.o. Bernardynów

### **Brodla**

Kazimierz Kowalik, Anna Gębka

### **Grojec**

Zofia Gniewek, Adam Korbuł, Zygmunt Czacki, Józefa Łuszczek, Zbigniew Pałka, Monika Krajka, Rozalia Mirocha, Stanisław Tadeusz, ks. Stefan Dobrzański, Ludwik Ciupek

### **Kwaczała**

Rozalia Krasowska, Waleria Hajduk, Władysława Mucha, Krystyna Benet, Zofia Kawaler, Antonina i Jan Bobikowie, Krystyna Wyrobiec, Edward Doległo, Krzysztof Kurzański, Jan Rychlik, Maria Szczepańska, Bożena i Jan Taborscy, Teresa Kurnik, Władysława Cudak, Stefania Pierzynka, Antonina Kulawik, Janina Kurek, Julia Kikła, Stanisława Zemła, Maria Rożnawska oraz szczególnie podziękowania paniom Julii Głowni i Julii Taborskiej

### **Mirów**

Bronisława i Krzysztof Jochymek, Józef Kurzański

### **Nieporaz**

Janusz Łagan

### **Okleśnia**

Krystyna Wojtoń, Edward Meres, ks. Franciszek Pacana, Czesława Sekuła

### **Podłęże**

Zygmunt Dzierwa, Stefan Fabin

### **Poręba Żegoty**

Jan Uroda, Bogusława Majchrowska, s. Domicyła

### **Regulice**

Eugeniusz Kapcia, Augustyn Kapcia, Kazimiera Kadłuczka, Bronisława Głownia, Krystyna Ryba, Maria Górak, Stanisława Kąkol, Zofia Biel, ks. Kazimierz Piwowarczyk

### **Źródła**

Alojzy Berny, Rozalia Mądryk